

IPTO: bevoegdheden en vakken in het vo

peildatum 1 oktober 2015

eindrapport

datum	27 januari 2017
auteurs	Peter Fontein Astrid Vloet Marcia den Uijl Patricia Prüfer Hendri Adriaens Klaas de Vos

© CentERdata, Tilburg, 2017

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Managementsamenvatting

Inleiding

Dit rapport heeft als kernthema het met IPTO gemeten percentage bevoegd gegeven lessen in het voortgezet onderwijs, met als peildatum 1 oktober 2015. IPTO staat daarbij voor de Integrale Personeelstelling Onderwijs die het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) jaarlijks laat uitvoeren. Het betreft een telling op alle scholen in het voortgezet onderwijs (vo), waarbij voor al het lesgevend personeel gegevens worden verzameld omtrent bevoegdheden en vakken. Dit jaar zijn daarbij voor het eerst ook het praktijkonderwijs (pro), de internationale schakelklas (isk) en het voortgezet speciaal onderwijs (vso) in het onderzoek meegenomen.

In het onderstaande bespreken we de belangrijkste bevindingen van dit onderzoek voor het vo exclusief pro, isk en vso. Daarbij maken we met betrekking tot de bevoegdheidssituatie onderscheid naar bevoegd, benoembaar (de wettelijk geregelde uitzonderingen) en onbevoegd.

Bevoegdheid

Met betrekking tot bevoegd gegeven lessen vinden we dat van de lessen waarvoor een bevoegdheid kan worden vastgesteld¹ 87,9% bevoegd gegeven wordt, zie Tabel 1. Dit betreft vooral personen met het juiste diploma voor zowel het vak als de graadsector (eerste- of tweedegraads lesgebied) waarin men lesgeeft (zie voor een volledig overzicht Bijlage D), maar het kan bijvoorbeeld ook een zogeheten teambevoegdheid betreffen. 6,9% van de lessen wordt benoembaar gegeven. De personen die deze lessen geven zijn veelal in opleiding, maar men kan ook onderbevoegd zijn, dat wil zeggen eerstegraads les geven met een tweedegraads bevoegdheid voor dat vak. Dit mag (onder voorwaarden) gedurende één jaar en komt in 1,5% van het totaal aantal lessen voor. Bij 5,1% van het totaal aantal lessen gaat het om lessen die onbevoegd gegeven worden.

Tabel 1: Percentage bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen naar onderwijstype, peildatum 1 oktober, 2015

	Bevoegd	Benoembaar	Onbevoegd	Totaal	Lessen
Vmbo	85,0%	7,5%	7,5%	100,0%	479.701
Havo	88,2%	8,5%	3,2%	100,0%	223.634
Vwo	92,4%	5,0%	2,6%	100,0%	274.805
Combinaties	89,3%	5,6%	5,1%	100,0%	113.715
Totaal	87,9%	6,9%	5,1%	100,0%	1.091.855

Bovenstaande betekent dat ten opzichte van 2014 het percentage onbevoegd gegeven lessen met 0,5 procentpunt is gedaald, het percentage benoembaar gegeven lessen met 0,7 procentpunt is gestegen en het percentage bevoegd gegeven lessen met 0,3 procentpunt is gedaald.² De grootste verschuiving heeft dus plaatsgevonden van onbevoegd naar benoembaar, waarbij deze verschuiving het grootst is op het vmbo (zie voor details omtrent ontwikkelingen naar onderwijstype Tabel 3 in de hoofdtekst).

¹ Voor 11,1% van de lessen is geen bevoegdheid vast te stellen omdat het vakken betreft waarvoor geen bevoegdheid verleend wordt door lerarenopleidingen, zoals bijvoorbeeld Mentorles, zie Tabel 2 voor een compleet overzicht.

² Door afronding op één decimaal lijkt dit niet op te tellen tot nul. Eenzelfde oorzaak ligt ten grondslag aan het feit dat bevoegd, benoembaar en onbevoegd in de tabel niet lijkt op tellen tot 100%, hetgeen uiteraard wel het geval is.

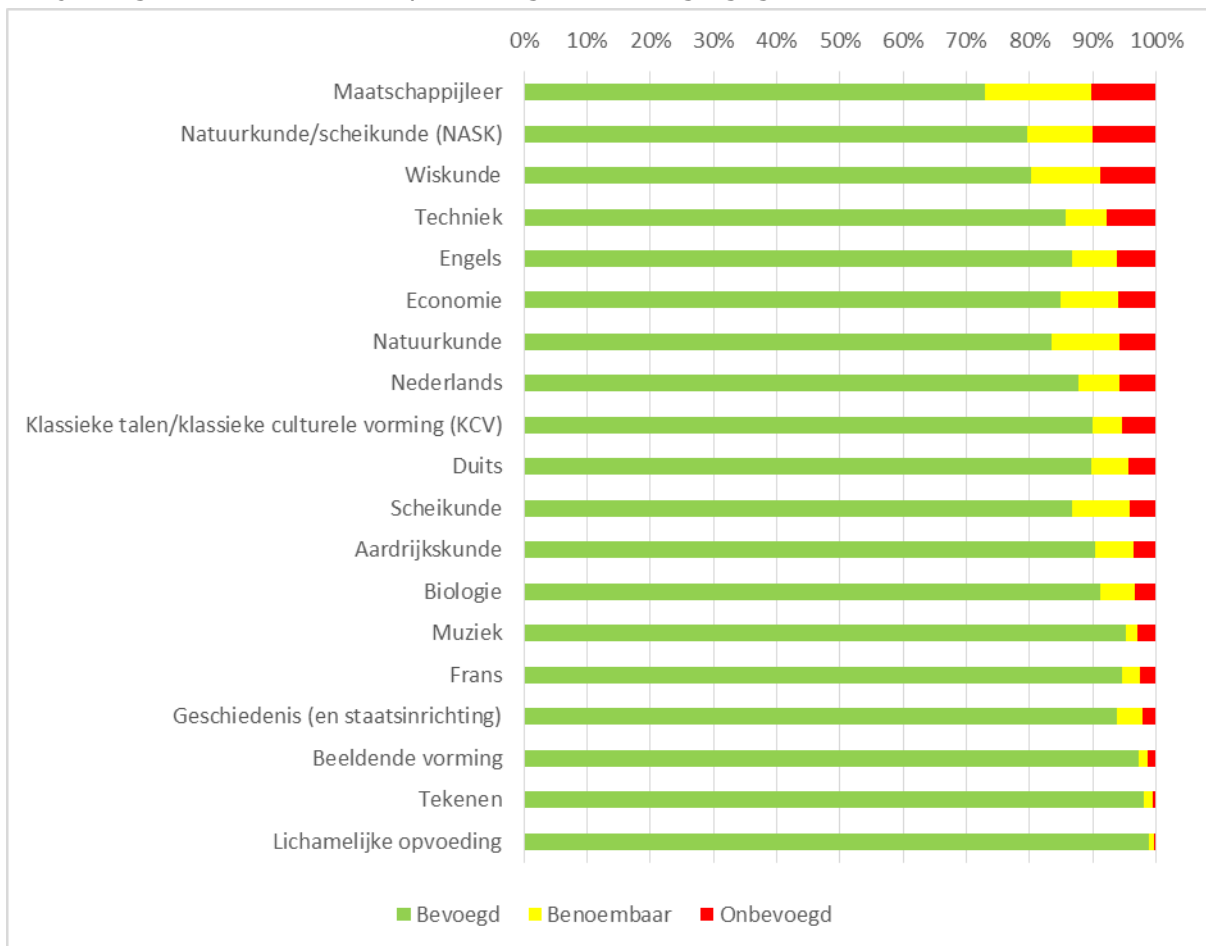
Onderwijstypen

Van de in Tabel 1 onderscheiden onderwijstypen kent het vmbo het laagste aandeel bevoegd gegeven lesuren (85,0%) en het vwo het hoogste percentage (92,4%). Het percentage onbevoegd gegeven lessen is het hoogst op het vmbo (7,5%). Dit percentage ligt bij havo en vwo duidelijk lager met 3,2% resp. 2,6%. Op de havo is daarbij ten opzichte van het vwo sprake van relatief veel benoembaar gegeven lesuren (8,5% tegen 5,0%).

Vak

Qua onderscheid naar vak beperken we ons in deze samenvatting tot de algemeen vormende vakken (avo-vakken). De drie grootste avo-vakken zijn daarbij Engels, Nederlands en Wiskunde. Samen zijn ze goed voor bijna 30% van de lesuren in het vo. In Figuur 1 zijn de (on)bevoegdheidspercentages en benoembaarheidspercentages van de avo-vakken weergegeven (detailcijfers zijn te vinden in bijlage A, Tabel 27). De figuur is gesorteerd op het percentage onbevoegd gegeven lesuren.

Figuur 1: Percentages bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen naar avo-vak, de lijst is gesorteerd naar het percentage onbevoegd gegeven lesuren, 2015

De top drie vakken met het hoogste percentage onbevoegd gegeven lesuren wordt gevormd door Maatschappijleer (10,2%), het combinatievak Natuurkunde/Scheikunde (9,9%) en Wiskunde (8,7%). Uit de figuur blijkt dat ook (qua lesuren) grote vakken als Engels en Nederlands een hoger dan gemiddeld percentage onbevoegd gegeven lesuren kennen. Het percentage onbevoegd gegeven lesuren is voor deze vakken respectievelijk 6,1% en 5,7% en ligt daarmee 1,0 resp. 0,6 procentpunt hoger dan het gemiddelde. De percentages benoembaar gegeven lesuren voor Engels en Nederlands liggen met ongeveer

7,2% resp. 6,5% aanzienlijk lager dan bij Wiskunde (11,1%) en in de buurt van het gemiddelde over alle vakken van 6,9%. De meeste avo-vakken laten een daling in het onbevoegdheidspercentage ten opzichte van het jaar er voor zien. We beperken ons in de samenvatting tot de drie grootste vakken: Engels en Nederlands vertonen een daling van het percentage onbevoegd gegeven lesuren van 1,4 resp. 1,3 procentpunt, terwijl Wiskunde een lichte stijging van 0,2 procentpunt te zien geeft, zie voor meer details Figuur 6 in de hoofdttekst.

Leeftijd

Met betrekking tot de relatie tussen bevoegd gegeven lessen en leeftijd is vermeldenswaardig dat in de leeftijdsgroep tot 35 jaar vaker dan gemiddeld onbevoegd wordt lesgegeven: in deze groep wordt 8,6% van de lesuren onbevoegd gegeven (en 80,5% bevoegd). In de leeftijdsgroep van 55 jaar en ouder is dit slechts 2,0% (en 94,4% bevoegd). In de groep tot 35 jaar is ook het percentage benoembaar gegeven lesuren het hoogst (10,9%, tegen 3,6% onder de groep van 55 jaar en ouder). Dit zijn veelal personen die nog een (al dan niet aanvullende) opleiding volgen.

Ten opzichte van 2014 is het percentage onbevoegd gegeven lesuren in de leeftijdsgroep tot 35 jaar daarmee afgenomen van 10,2% naar 8,6%. Voor 35-45 jarigen is de afname van 6,1% naar 5,2%. Voor de groep van 45-55 jaar is sprake van een toename van 3,6% naar 3,9% en idem voor de groep van 55 jaar en ouder van 1,6% naar 2,0%.

Combinaties van bevoegd en onbevoegd lesgeven

Een combinatie van bevoegd en onbevoegd lesgeven door dezelfde persoon komt voor in 2,7% van de gevallen. In 92,5% van de gevallen geeft men uitsluitend bevoegd les. In 4,8% van de gevallen uitsluitend onbevoegd (dit komt vooral voor in de groep tot 35 jaar).

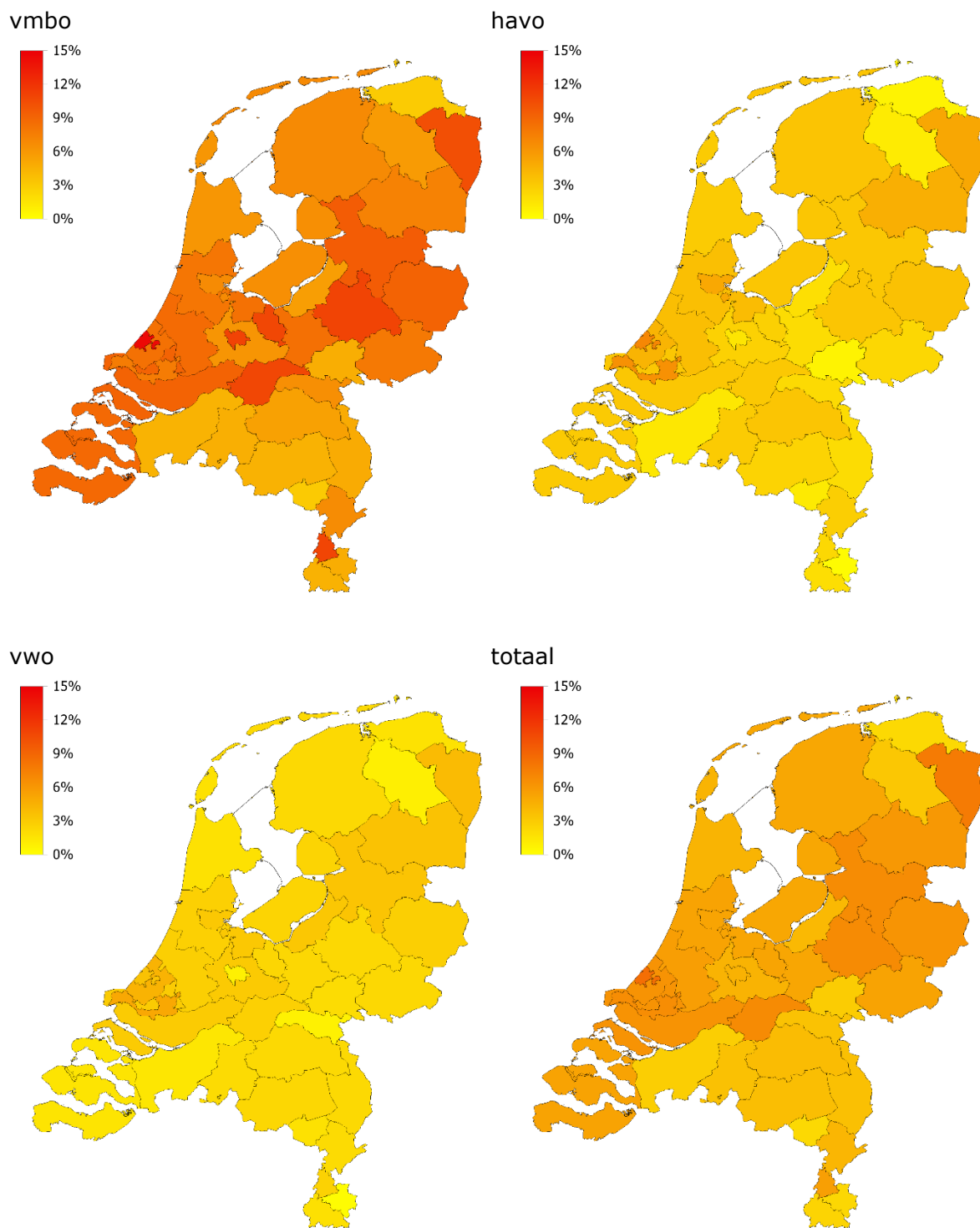
Regio

Het regionale beeld qua onbevoegd gegeven lesuren is weergegeven in Figuur 2 (zie ook Tabel 28 in Bijlage A voor detailcijfers), waar het percentage onbevoegd gegeven lesuren is weergegeven per onderwijstype naar RPA regio (Regionale Platforms Arbeidsmarkt) plus de vier grote steden. Allereerst wordt uit de figuur nog een keer zichtbaar dat het vmbo de meeste onbevoegd gegeven lesuren kent. Vervolgens wordt duidelijk dat er daarbij sprake is van tamelijk grote regionale verschillen. Het hoogste percentages onbevoegd gegeven lessen op het vmbo doet zich voor in de stad Den Haag (14,5%), gevolgd door de stad Utrecht en Stedendriehoek (beide 11%). Onbevoegdheidspercentages tussen de 10 en 11% op het vmbo vinden we in Oost-Groningen, Rivierenland, Eemland en de Westelijke Mijnstreek. Laag scoren Noord-Groningen en Weert met beide 3,1% onbevoegd gegeven lessen op het vmbo. Voor de havo zien we hoge onbevoegdheidspercentages (>5%) in de regio's Oost-Groningen (5,2%) en de steden Amsterdam (5,1%), Den Haag (7,1%) en Rotterdam (6,5%). Op het vwo zijn de percentages onbevoegd gegeven lesuren het hoogst (4% of meer) in de regio's Oost-Groningen (4,0%), Haaglanden (4,5%) en de stad Rotterdam (5,1%).

Discussie

Het rapport wordt afgesloten met een discussie waarin onder meer op de onzekerheden in de IPTO-meting wordt ingegaan. De voorzichtige conclusie aldaar is dat het onbevoegdheidspercentage in de praktijk ook inderdaad is gedaald, dat de problematiek zich over een langere periode heeft ontwikkeld en zich vooral concentreert bij bepaalde vakken. Een relatie tussen onbevoegdheid en zogeheten tekortvakken is daarbij zichtbaar bij vakken als Wiskunde, Natuurkunde en Scheikunde. Bij de talen is dit verband minder eenduidig.

Figuur 2: Percentage onbevoegd gegeven lesuren per onderwijstype en voor alle onderwijstypen samen naar regio, 2015

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	3
1 Inleiding	9
2 Onderzoeksopzet.....	10
3 Bevoegdheidsgegevens vo exclusief pro, isk en vso	15
3.1 Inleiding	15
3.2 Onderwijstype en graadsector.....	15
3.3 Vak	17
3.4 Avo-vak en onderwijstype	21
3.5 Leeftijd	24
3.6 (On)bevoegd gegeven lesuren per persoon.....	24
3.7 Profiel onbevoegd lesgevende docent.....	25
3.8 Profiel docenten in vakken waarvoor geen bevoegdheid is bepaald	26
3.9 Regionale cijfers.....	27
4 Vakken vo, exclusief pro, isk en vso	31
4.1 Lesuren naar onderwijstype.....	31
4.2 Ontwikkeling avo-vakken	32
4.3 Avo-vakken naar graadsector	33
4.4 Avo-vakken naar onderwijstype	34
4.5 Leerwegen vmbo en beroepsgerichte vakken vmbo	34
4.6 Leeftijd	36
4.7 Regionale cijfers.....	38
5 Resultaten pro, isk en vso.....	40
5.1 Resultaten pro	40
5.2 Resultaten isk.....	42
5.3 Resultaten vso	44
6 Discussie/nabeschuwing	46
A Tabellen bij figuren.....	52
A.1 Samenvatting	52
A.2 Bevoegdheid.....	54
A.3 Lesuren.....	57
B Bevoegd gegeven lessen naar vak	62
C Pabo.....	67
D Indeling bevoegd, benoembaar, onbevoegd	71
E Lesuren per onderwijstype naar vak.....	75
F Verdeling lesuren naar avo-vak en graadsector.....	77
G Verdeling lesuren naar leeftijd en graadsector	79
H Overige vakken	81
I Functie en aard dienstverband	82

1 Inleiding

In het Nationaal Onderwijsakkoord (2013) is afgesproken dat alle lessen in het voortgezet onderwijs vanaf het najaar van 2017 moeten worden gegeven door daartoe bevoegde leraren (of leraren in opleiding). Dit om de kwaliteit van het onderwijs te garanderen en te verbeteren. Besturen en scholen moeten onbevoegde leraren stimuleren om een bevoegdheid te halen. Om vast kunnen stellen wat de bevoegdheidssituatie is, heeft het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (OCW) de Integrale Personeelstelling Onderwijs 2015 (IPTO-2015) laten uitvoeren. IPTO is een jaarlijkse³ telling op scholen waarbij voor al het lesgevend personeel gegevens worden verzameld omtrent de lessen die men geeft en meer recent, ook de bevoegdheidssituatie die bij deze lessen hoort. De doelgroep van IPTO is van oudsher het voortgezet onderwijs, exclusief het praktijkonderwijs (pro), de internationale schakelklas (isk) en het voortgezet speciaal onderwijs (vso). De dekking is daarbij 100%. Dit keer is de meting uitgebreid en is ook (voor het eerst) het pro, isk en het vso in het onderzoek betrokken. Om vergelijkbaarheid met IPTO-2014 mogelijk te maken worden de nieuw toegevoegde sectoren pro, isk en vso in dit rapport afzonderlijk behandeld.

Vergelijking met eerdere IPTO-metingen dan IPTO-2014 is alleen goed mogelijk met betrekking tot de aantallen lesuren. De onderzoeksopzet van IPTO-2014 (en daarmee IPTO-2015) is namelijk zodanig veranderd dat de bevoegdheidspercentages tussen IPTO-2013 en eerder niet vergelijkbaar zijn met die van IPTO-2014 en IPTO 2015.⁴

Dit rapport doet verslag van de uitkomsten van de IPTO-meting met peildatum 1 oktober 2015 en gaat in op gegeven lesuren naar vak en de bevoegdheid voor die lesuren. In hoofdstuk 2 gaan we in op de gevolgde onderzoeksopzet en lichten we de gehanteerde definities toe. In de hoofdstukken 3 en 4 presenteren we de onderzoeksresultaten met betrekking tot bevoegdheden resp. lesuren voor het vo exclusief pro, isk en vso. De resultaten uit deze hoofdstukken kunnen daarmee vergeleken worden met die van IPTO-2014. In hoofdstuk 5 behandelen we het pro, isk en vso.

Achtergrondcijfers bij de figuren in het rapport zijn te vinden in bijlage A. In bijlagen B en E worden aanvullende detailoverzichten getoond over bevoegdheden, respectievelijk lesuren naar vak. In bijlage C is nadere informatie opgenomen over lessen die gegeven worden door leraren met een pabo diploma. In Bijlage D is een overzicht te vinden van de bevoegdheidscategorieën die in dit onderzoek zijn opgevraagd. De bijlagen F en G bevatten nadere informatie naar graadsector. In Bijlage H zijn omschrijvingen van door scholen opgegeven Overige vakken opgenomen. Nadere informatie over functie en de aard van het dienstverband is te vinden in bijlage I.

---

³ Sinds 1994, al is de inhoud van het onderzoek aan verandering onderhevig (geweest) en is in 2010 en 2012 afgezien van een meting.

⁴ Zie voor nadere uitleg blz. 8 van het eindrapport IPTO: bevoegdheden en vakken in het vo, peildatum 1 oktober 2014, CentERdata, 2016.

2 Onderzoeksopzet

Doelgroep

In IPTO-2015 zijn alle 651 scholen die vallen onder de Wet op het voortgezet onderwijs (WVO) gevraagd van alle in de week van 1 oktober 2015 gegeven lessen aan te geven:⁵

- Wie de les geeft;
- Om welk vak het gaat;
- Om welk onderwijstype het gaat (voor vmbo ook de leerweg);
- Om welk leerjaar het gaat;
- Om hoeveel lesuren het gaat;
- Wat de lengte is van een lesuur;
- Voor zover niet uit andere bronnen te bepalen, wat de benoemingsgrondslag (bevoegdheidssituatie) van de gegeven les is (niet voor pro);
- Voor een beperkt aantal vakken waarvoor geen bevoegdheid is vast te stellen, wat de hoogst genoten aan onderwijs gerelateerde opleiding is.

Onder deze 651 scholen met 1.432 vestigingen bevinden zich 20 verticale scholengemeenschappen (ROC's/AOC's met een vo afdeling). In totaal gaat het om 339 besturen. De respons onder deze groep, waarover het grootste deel van dit rapport gaat is 100%.

Dit jaar is voor het eerst ook het pro, isk en vso in het onderzoek betrokken.⁶ Voor het pro en isk geldt daarbij dat veel van de scholen die aan het 'reguliere' IPTO-onderzoek meedoen ook pro of isk aanbieden. Voor deze scholen is het onderzoek dus uitgebreid (voorheen werden pro en isk uit de aangeleverde lesroosters verwijderd). Bovendien zijn er vestigingen die alleen pro aanbieden (146), of alleen isk (23 vestigingen). Deze zijn geheel nieuw in IPTO-2015. Ook onder het pro en isk is de respons 100%. Voor wat betreft het vso zijn 493 potentiële vso vestigingen benaderd. Een deel hiervan (87) bleek alleen so aan te bieden (veel scholen bieden so en vso, soms op aparte locaties). Deelname voor vso is niet bij wet verplicht, de respons is hier dan ook niet 100%. In totaal hebben 288 vestigingen die vso aanbieden gegevens aangeleverd, zij het niet altijd even volledig. De resultaten voor het pro, vso en isk beschrijven we in een afzonderlijk hoofdstuk (hoofdstuk 5). Voor pro is niet naar de bevoegdheid, maar naar de opleiding van de docent gevraagd. Een pabo opleiding volstaat veelal om in pro bevoegd les te kunnen geven.

Meting gegeven vakken

De gegevensverzameling vindt plaats via een beveiligde webomgeving waar scholen kunnen inloggen. De meeste scholen die aan IPTO deelnemen maken gebruik van de mogelijkheid de lesgegevens via een afslag van hun roosterpakket aan te leveren (zie ook Figuur 3 voor een schematische weergave van de onderzoeksopzet). De in deze afslag aanwezige afkortingen (van klassen, vakken en docenten) dienen dan nog wel door de scholen (online) toegelicht te worden.⁷ Een beperkt deel levert de gegevens handmatig aan in de vorm van een spreadsheet of levert alle gegevens aan via een online vragenlijst. De scholen hebben de gevraagde gegevens in de periode maart 2016 tot en met december 2016 aangeleverd.

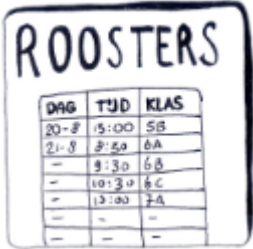

---

⁵ Indien de week van 1 oktober niet representatief is voor de rest van het schooljaar wordt gevraagd de gegevens van een week eerder of een week later op te leveren. Een voorbeeld daarvan is Leiden waar op 3 oktober het Leidens Ontzet wordt gevierd.

⁶ Vso valt niet onder de WVO. Bovenstaande aantallen zijn dan ook exclusief vestigingen vso.

⁷ Voor zover nog niet bekend uit eerdere metingen.

Figuur 3: Schematische weergave van de onderzoeksopzet*

Scholen leveren informatie aan (via roosters & personeelsbestanden)			 verwerkt de informatie	Bevoegdheden/opleidingen worden verklaard (uit BRON HO, eerdere meting of door scholen)
		 1) 6 uur Engels, havo 3 2) 10 uur Engels, vwo 3 3) 5 uur Engels, vwo 5	 1) 16 uur Engels, 2e graads 2) 5 uur Engels, 1e graads	
		 1) 3 uur Wiskunde, vmbo tl 3 2) 3 uur Wiskunde, vmbo tl 3 3) 5 uur NASK, vmbo tl 3	 1) 6 uur Wiskunde, 2e graads 2) 5 uur NASK, 2e graads	
		 1) 6 uur Nederlands, havo 3 2) 2 uur Mentorles, vwo 3	 1) 6 uur Nederlands, 2e graads 2) 2 uur Mentorles, 2e graads	
				1) bevoegd 2) onderbevoegd 1) onbevoegd 2) bevoegd 1) onbevoegd 2) pabo opleiding

*De school levert een lesrooster aan CentERdata met daarin onder meer informatie over de docent, lesuren, lokaal, tijdstip, vak en leerjaar. CentERdata verwerkt deze data. Meerdere lessen/klassen op hetzelfde tijdstip bij dezelfde docent worden bijvoorbeeld als 1 les geteld en er wordt een graadsector aan de les toegekend. Vervolgens wordt met behulp van opleidingsinformatie uit BRON HO en informatie uit eerdere IPTO-metingen bepaald of de les bevoegd gegeven wordt. Indien niet kan worden vastgesteld dat dit zo is, dan wordt de school gevraagd aan te geven of de les bevoegd, benoembaar of onbevoegd wordt gegeven (voor de exacte indeling zie Bijlage D). Voor meer details zie hoofdstuk 3.

Bij het invullen van de vakken dienen scholen te kiezen uit ongeveer 100 vooraf gecodeerde mogelijke vakken.⁸ Indien een vak niet in deze lijst voorkomt dient men dit te classificeren als een Overig Vak. In dat geval moet men een tekstuele toelichting geven met een omschrijving van het vak. Indien uit de toelichting blijkt dat zo'n Overig Vak toch een vooraf gecodeerd vak betreft wordt het door CentERdata alsnog onder zo'n vooraf gecodeerd vak ondergebracht. Een Overig Vak met omschrijving Latijn wordt door CentERdata bijvoorbeeld ondergebracht onder Klassieke Talen. Nadat dit proces van hercodering heeft plaatsgevonden betreft nog ongeveer 2,3% van de lesuren een Overig Vak. Voor deze vakken gelden geen bevoegdheidseisen.⁹

Op deze manier is van alle lessen in het vo bepaald door wie ze gegeven worden en voor hoeveel uur. Omdat de lengte van een lesuur kan verschillen per school is in dit rapport een lesuur gestandaardiseerd naar 50 minuten. Een les met een lesduur van 25 minuten telt dan in de tabellen mee voor een half lesuur, een les van 60 minuten voor 6/5 lesuur etc. De in de tabellen gegeven aantallen lessen betreffen gestandaardiseerde lesuren per week.

Meting bevoegdheden

Een vervolgstap is het bepalen van bevoegdheden. Dit rapport maakt daarbij onderscheid naar bevoegd, benoembaar en onbevoegd, zie Bijlage D voor een gedetailleerde uitwerking van deze categorieën. In het kort gezegd komt het er op neer dat men bevoegd is indien sprake is van het juiste diploma. Dit hoeft niet noodzakelijkerwijs een diploma te zijn voor het vak dat men geeft. Er is namelijk sprake van overgangsrechten, buitenlandse diploma's, teambevoegdheid etc. Men kan echter ook bevoegd zijn vanwege ontheffingen of vanwege een verklaring van de minister, omdat een lerarenopleiding voor het betreffende vak ontbreekt. Benoembaarheid is in het algemeen een tijdelijke situatie. Men beschikt nog niet over de juiste bevoegdheid, maar volgt een opleiding. Zo tellen lessen van leraren die niet over de juiste bevoegdheid beschikken niet per definitie als onbevoegd, zolang zij onder een wettelijke uitzonderingscategorie vallen. Dit is bijvoorbeeld het geval als voor een tekortvak een onbevoegde wordt ingezet, maar deze wel in opleiding is. Daarbij zijn termijnen gesteld aan de duur van de opleiding. Onbevoegd betreft de situatie waarin noch sprake is van bevoegdheid, noch van benoembaarheid.

Om de bevoegdheidssituatie vast te stellen die hoort bij een bepaald gegeven lesuur is gebruik gemaakt van diplomagegevens van leraren in BRON HO en uit eerdere IPTO-metingen verkregen bevoegdheidsinformatie. Als op die manier niet kan worden vastgesteld dat een lesuur bevoegd gegeven wordt (ongeveer een kwart van de gevallen), dan wordt aan de school gevraagd wat de bevoegdheidssituatie van de betreffende les is. In ongeveer de helft van deze nader bevraagde gevallen blijken deze lessen bevoegd gegeven te worden, het restant wordt benoembaar of onbevoegd gegeven. Alle lessen die in dit rapport als benoembaar of onbevoegd gegeven lessen worden aangeduid, zijn dus door de scholen zelf als zodanig benoemd.

Voor het pro is een eenvoudiger aanpak gevolgd en is niet naar bevoegdheid, maar naar opleiding gevraagd, een pabo diploma volstaat in de meeste gevallen. Voor vso is IPTO niet verplicht en bleek gegevensverzameling per vak te veeleisend voor scholen. Tijdens het onderzoek is besloten per docent te vragen hoeveel uur men les geeft en of men bevoegd is voor deze lesuren (en niet per vak). In het vso leidt een pabo diploma tot bevoegdheid (met uitzondering van twee zogeheten aangewezen scholen die ook examen vo mogen afnemen).

---

⁸ Zie de vakkenlijst in Bijlage E. Vak in het kader van IPTO dekt een beduidend breder palet aan vakken dan de traditionele algemeen vormende vakken.

⁹ Bijna de helft van de uren die gerelateerd zijn aan Overige vakken hebben een omschrijving die uniek is voor die school (d.w.z. niet voorkomt op een andere school).

Met betrekking tot het vak Godsdienst is sprake van een bijzondere situatie door het ontbreken van bekwaamheidseisen. De betreffende leraren zijn daarom niet in te delen onder de noemers bevoegd, benoembaar en onbevoegd voor wat betreft de lessen Godsdienst.

Tabel 2: Bij bepaling bevoegdheidspercentages buiten beschouwing gelaten vakken als percentage van totaal, naar onderwijstype

	Vmbo	Havo	Vwo	Combinaties	Totaal	Lessen
Godsdienst/levensbeschouwing	1,2%	1,8%	1,5%	1,8%	1,4%	17.865
AVO-vakken gemengd*	0,1%			0,0%	0,0%	415
Mode & commercie	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	388
Overige vakken	3,4%	0,6%	1,0%	3,4%	2,3%	28.136
Rekenen	2,3%	0,7%	0,2%	0,8%	1,3%	16.306
Subtotaal AVO t/m Rekenen	5,8%	1,3%	1,2%	4,2%	3,7%	45.246
<i>vmbo profielvakken</i>						
Bouwen, wonen en interieur	0,1%			0,0%	0,1%	674
Dienstverlening & producten	0,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%	3.352
Economie en ondernemen	0,1%				0,1%	698
Groen	0,2%				0,1%	1.026
Horeca, bakkerijen en recreatie	0,1%	0,0%	0,0%		0,0%	580
Maritiem en techniek	0,0%				0,0%	259
Media, vormgeving en ICT	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	801
Produceren, installeren en energie	0,2%				0,1%	1.041
Mobiliteit en transport	0,0%				0,0%	136
Subtotaal vmbo profielvakken	1,5%	0,0%	0,0%	0,1%	0,7%	8.567
<i>Niet vakgebonden begeleidingsuren</i>						
Begeleidingsuren/counselinguren	0,5%	0,4%	0,2%	0,9%	0,5%	5.838
Het Nieuwe Leren (HNL)	0,0%	0,0%	0,0%		0,0%	88
Keuzewerktijd (KWT)	0,7%	0,5%	0,6%	2,0%	0,8%	9.580
Mentorles	3,8%	3,3%	3,0%	5,4%	3,7%	45.486
Praktische sectororientatie (PSO)	0,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%	3.547
Remedial teaching (RT)	0,1%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	458
Subtotaal niet vakgebonden beg.	5,7%	4,2%	3,9%	8,4%	5,3%	64.996
Totaal	14,2%	7,3%	6,6%	14,5%	11,1%	
Lessen	80.091	17.676	19.584	19.323		136.674

*Zie paragraaf 5.1, het betreft lessen waarin meerdere avo-vakken gegeven worden

**In het onderzoek is geen onderscheid gemaakt naar het al bestaande vak Zorg en Welzijn en het profielvak Zorg en Welzijn, hiervoor is wel een bevoegdheid opgevraagd.

Lessen waarbij aangegeven wordt dat de betreffende persoon een andere docent ondersteunt of dat de betreffende persoon die les (normaliter) niet geeft worden buiten beschouwing gelaten. Verder worden bepaalde vakken bij het bepalen van de bevoegdheidspercentages buiten beschouwing gelaten omdat lerarenopleidingen daarvoor geen bevoegdheid afgeven. Het gaat daarbij om de in Tabel 2 genoemde vakken, al met al 11,1% van de in IPTO geregistreerde lessen. In 2014 was dit iets minder, namelijk

10,9%. De toename van 0,2% is het gevolg van de invoering van een aantal zogeheten vmbo profielvakken waarvoor nog geen bevoegdheidseisen zijn geformuleerd, hetgeen weer enigszins gecompenseerd wordt door een afname bij andere categorieën. Daarnaast hebben scholen bij 4.229 uren (0,3%) aangegeven dat de bevoegdheid niet bepaalbaar is. Deze uren zijn ook buiten de bevoegdheidsanalyse gehouden.

Tot slot moet worden opgemerkt dat waar we spreken over onderwijstype het steeds gaat om het onderwijstype van de les, niet van de school. We onderscheiden vmbo, havo en vwo, plus een categorie combinatieklassen. Een vmbo-klas op een scholengemeenschap vmbo/havo/vwo valt dus in de tabellen onder vmbo. Een gemengde havo/vwo brugklas of een anderszins gemengde klas valt dus onder combinatieklassen. Binnen het vmbo onderscheiden we in dit rapport vmbo basis (b), kader (k), gemengd (g), theoretisch (t) en combinaties van deze typen.

3 Bevoegdheidsgegevens vo exclusief pro, isk en vso

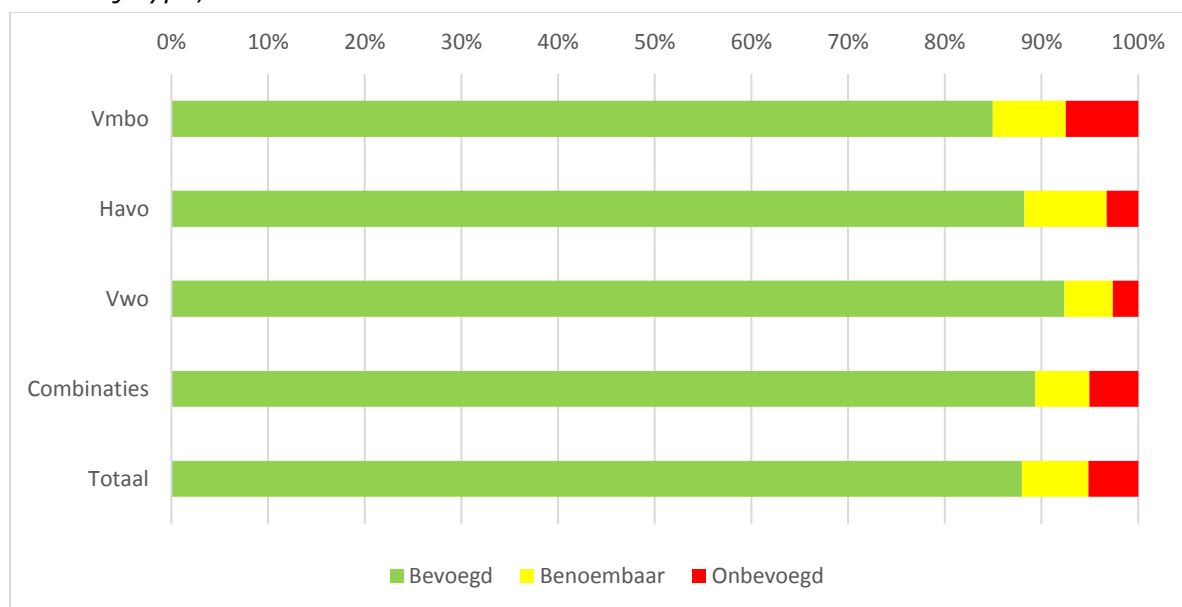
3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we in op de mate waarin lesgevendenden bevoegd zijn voor het vak dat ze geven. Daarbij is in de tabellen een selectie gemaakt uit alle vakken die in IPTO onderscheiden worden, te weten de 20 grootste algemeen vormende vakken (avo-vakken) en de 22 grootste vmbo-specifieke beroepsgerichte vakken. In de tabellen is waar van toepassing een regel 'Resterende vakken' opgenomen, zodat de percentages optellen tot 100%. Een aantal tabellen laat de gegevens voor alle ongeveer honderd vakken zien in bijlage B. Qua bevoegdheid onderscheiden we de categorieën bevoegd, benoembaar en onbevoegd, zie hoofdstuk 2 en Bijlage D. We starten in paragraaf 3.2 met een overzicht van bevoegdheid naar graadsector en onderwijstype. In de vervoloparagrafen gaan we in op de percentages bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen per vak (paragraaf 3.3), waarna we voor de avo-vakken vervolgens nog onderscheid maken naar onderwijstype (paragraaf 3.4). In paragraaf 3.5 bespreken we de bevoegdheidssituatie naar leeftijd. Nadere informatie over de mate waarin bevoegd en onbevoegd lesgeven gecombineerd wordt door één en dezelfde persoon staat in paragraaf 3.6. Voor onbevoegd gegeven lessen is ook nog informatie opgevraagd over de gevolgde opleiding van de docent, zie paragraaf 3.7. De gevolgde opleiding is ook opgevraagd voor een aantal vakken waarvan geen bevoegdheidssituatie kan worden bepaald (Mentorles etc.). Dit onderdeel is terug te vinden in paragraaf 3.8. Cijfers naar regio zijn weergegeven in paragraaf 3.9.

3.2 Onderwijstype en graadsector

In Figuur 4 en Tabel 3 presenteren we de bevoegdheidspercentages naar onderwijstype. Van de lesuren waarvoor een bevoegdheid kan worden vastgesteld wordt 87,9% bevoegd gegeven. Dit betreft vooral personen met het juiste diploma voor zowel het vak als de graadsector (eerste- of tweedegraads lesgebied) waarin men lesgeeft, maar het kan bijvoorbeeld ook een zogeheten teambevoegdheid betreffen. 6,9% van de lesuren wordt benoembaar gegeven. Bij 5,1% van het totaal aantal lesuren gaat het om lesuren die onbevoegd gegeven worden. In deze groep vallen personen die daadwerkelijk over geen enkele bevoegdheid beschikken, maar ook leraren die wel over een onderwijsbevoegdheid beschikken, maar niet met betrekking tot het gegeven vak, zie ook paragraaf 3.7. Verder is zichtbaar is dat het percentage bevoegd gegeven lessen het hoogst ligt in het vwo (92,4%) en het laagst op het vmbo (85,0%). Op het vmbo wordt relatief vaak onbevoegd les gegeven (7,5%), op het vwo is dit 2,6%.

Figuur 4: Percentage bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lesuren naar onderwijstype, 2015

Tabel 3: Ontwikkeling percentage bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lesuren naar onderwijstype tussen 2014 en 2015

		Bevoegd	Benoembaar	Onbevoegd	Lesuren
2015	Vmbo	85,0%	7,5%	7,5%	479.701
	Havo	88,2%	8,5%	3,2%	223.634
	Vwo	92,4%	5,0%	2,6%	274.805
	Combinaties	89,3%	5,6%	5,1%	113.715
	Totaal	87,9%	6,9%	5,1%	1.091.855
2014	Vmbo	84,9%	6,7%	8,4%	480.977
	Havo	88,6%	7,9%	3,5%	213.928
	Vwo	93,0%	4,4%	2,6%	265.888
	Combinaties	89,6%	5,3%	5,1%	129.733
	Totaal	88,2%	6,2%	5,6%	1.090.525
2015-2014	Vmbo	0,0%	0,8%	-0,9%	
	Havo	-0,4%	0,7%	-0,3%	
	Vwo	-0,6%	0,6%	0,1%	
	Combinaties	-0,3%	0,3%	0,0%	
	Totaal	-0,2%	0,7%	-0,5%	

Als we kijken naar de ontwikkelingen ten opzichte van 2014 dan valt op dat het percentage onbevoegd gegeven lessen is afgenomen met 0,5 procentpunt, oftewel 9%. Het percentage bevoegd gegeven lessen is echter ook afgenomen, namelijk met 0,2 procentpunt.¹⁰ Daar staat dan uiteraard tegenover dat het aantal benoembaar gegeven

¹⁰ Door afronding van de gepubliceerde cijfers op één decimaal lijkt het verschil in het bevoegdheidspercentage met IPTO-2014 0,3%. Berekend op niet afgeronde cijfers is dit 0,2%. Eenzelfde oorzaak ligt ten grondslag aan het feit dat bevoegd, benoembaar en onbevoegd in de tabel niet lijkt op tellen tot 100%, hetgeen uiteraard wel het geval is.

lessen is gestegen met 0,7 procentpunt. De afname van het percentage onbevoegd gegeven lessen en de toename van het percentage benoembaar gegeven lessen is het hoogst op het vmbo.

De percentages bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen naar graadsector zijn te vinden in Tabel 4. In het eerstegraadsgebied wordt iets vaker bevoegd lesgegeven (88,8%) dan in het tweedegraadsgebied (87,7%). Bij de onbevoegd en benoembaar gegeven lessen zijn de verschillen groter. Zo wordt in het eerstegraadsgebied in 2,1% van de gevallen onbevoegd lesgegeven en in het tweedegraadsgebied in 6,2% van de gevallen. Wat betreft ontwikkelingen in de tijd is de afname van het percentage onbevoegd gegeven lessen het grootst in het tweedegraadsgebied, hetgeen niet verwonderlijk is omdat we ook de grootste afname zagen op het vmbo (geheel tweedegraads).

Tabel 4: Ontwikkeling percentage bevoegd gegeven lessen naar graadsector tussen 2014 en 2015

		Bevoegd	Benoembaar	Onbevoegd	Totaal	Lessuren
2015	Eerstegraads	88,8%	9,1%	2,1%	100,0%	273.463
	Tweedegraads	87,7%	6,2%	6,2%	100,0%	818.391
	Totaal	87,9%	6,9%	5,1%	100,0%	1.091.855
	Lessuren	960.271	75.395	56.189		1.091.855
2014	Eerstegraads	89,0%	8,7%	2,4%	100,0%	267.220
	Tweedegraads	87,9%	5,4%	6,7%	100,0%	823.305
	Totaal	88,2%	6,2%	5,6%	100,0%	
	Lessuren	961.694	67.621	61.210		1.090.525
2015-2014	Eerstegraads	-0,17%	0,43%	-0,26%		
	Tweedegraads	-0,27%	0,77%	-0,51%		
	Totaal	-0,24%	0,70%	-0,47%		

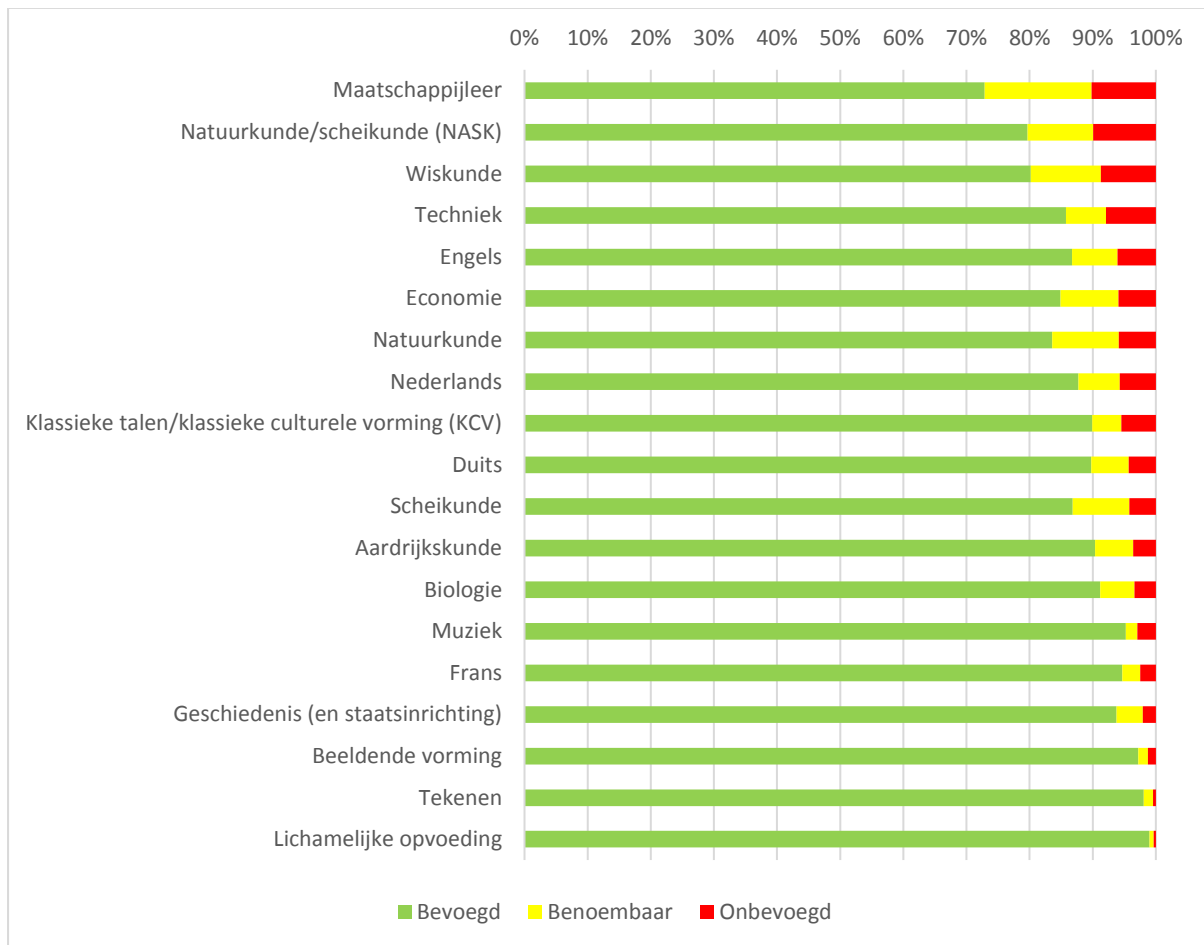
3.3 Vak

De percentages bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen onderverdeeld naar avo-vak staan weergegeven in Figuur 5 (zie voor achterliggende cijfers Tabel 27 in Bijlage A). Met betrekking tot onbevoegd gegeven lessen vinden we relatief hoge percentages (groter dan 7%) bij Maatschappijleer, Natuurkunde/Scheikunde, Techniek en Wiskunde. Bevoegdheidspercentages lager dan 85% vinden we bij de vakken Economie, Maatschappijleer, Natuurkunde, Natuurkunde/Scheikunde en Wiskunde. Relatief hoog (>95%) is het bevoegdheidspercentage bij onder meer Beeldende vorming, Lichamelijke Opvoeding, Muziek en Tekenen. Benoembaarheidspercentages hoger dan 10% vinden we bij de vakken Maatschappijleer, Natuurkunde, Natuurkunde/Scheikunde en Wiskunde.

Voor Godsdienst is bij afwezigheid van toepasselijke bekwaamheidseisen sprake van een afwijkende situatie. Derhalve is dit vak niet in de tabel met avo-vakken opgenomen.¹¹

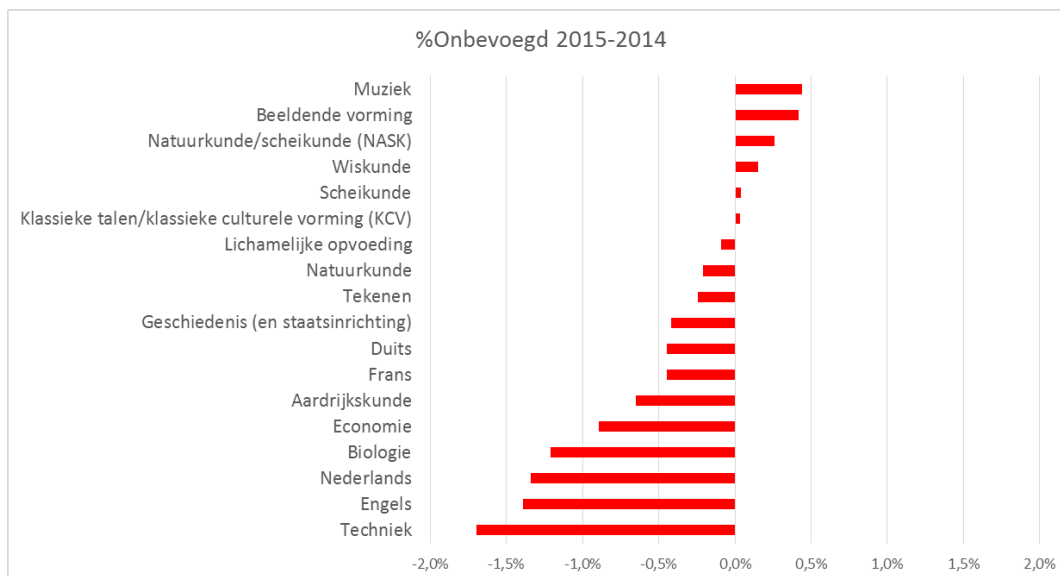
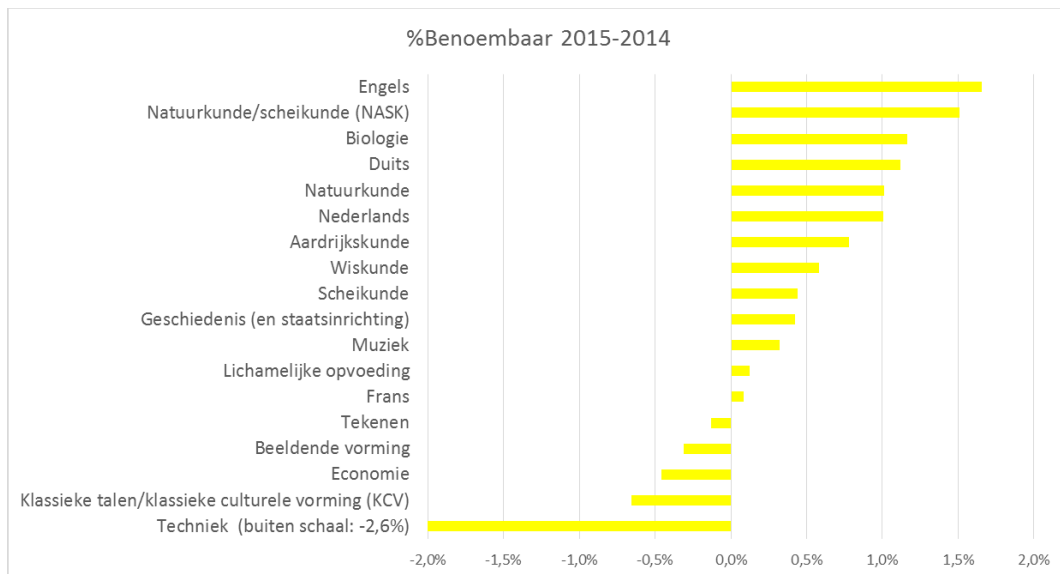
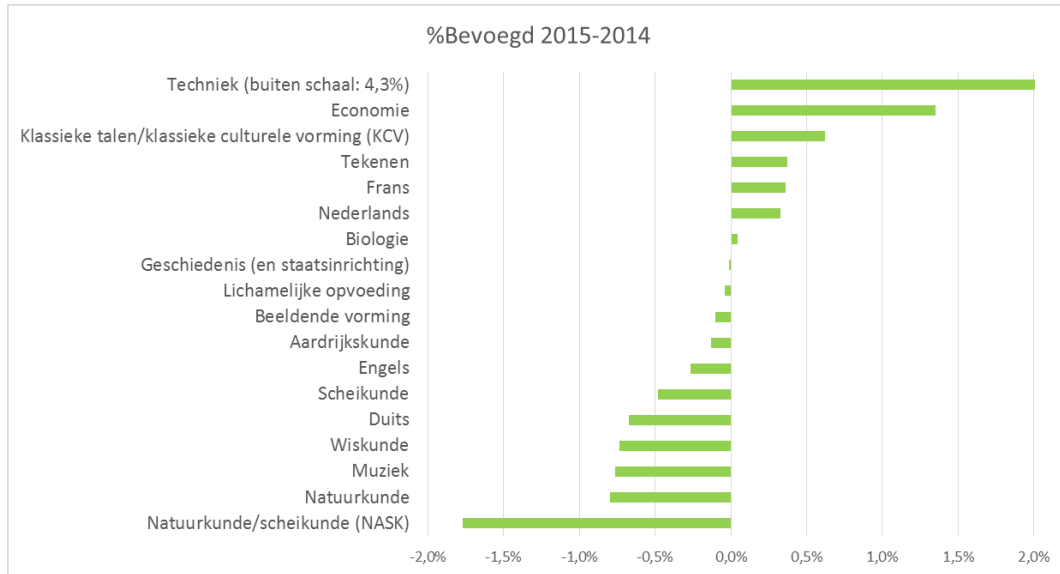
¹¹ Zie de artikelen XI en XII van de Wet BIO.

Figuur 5: Percentages bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen naar avo-vak, de lijst is gesorteerd naar het percentage onbevoegd gegeven lessen, 2015

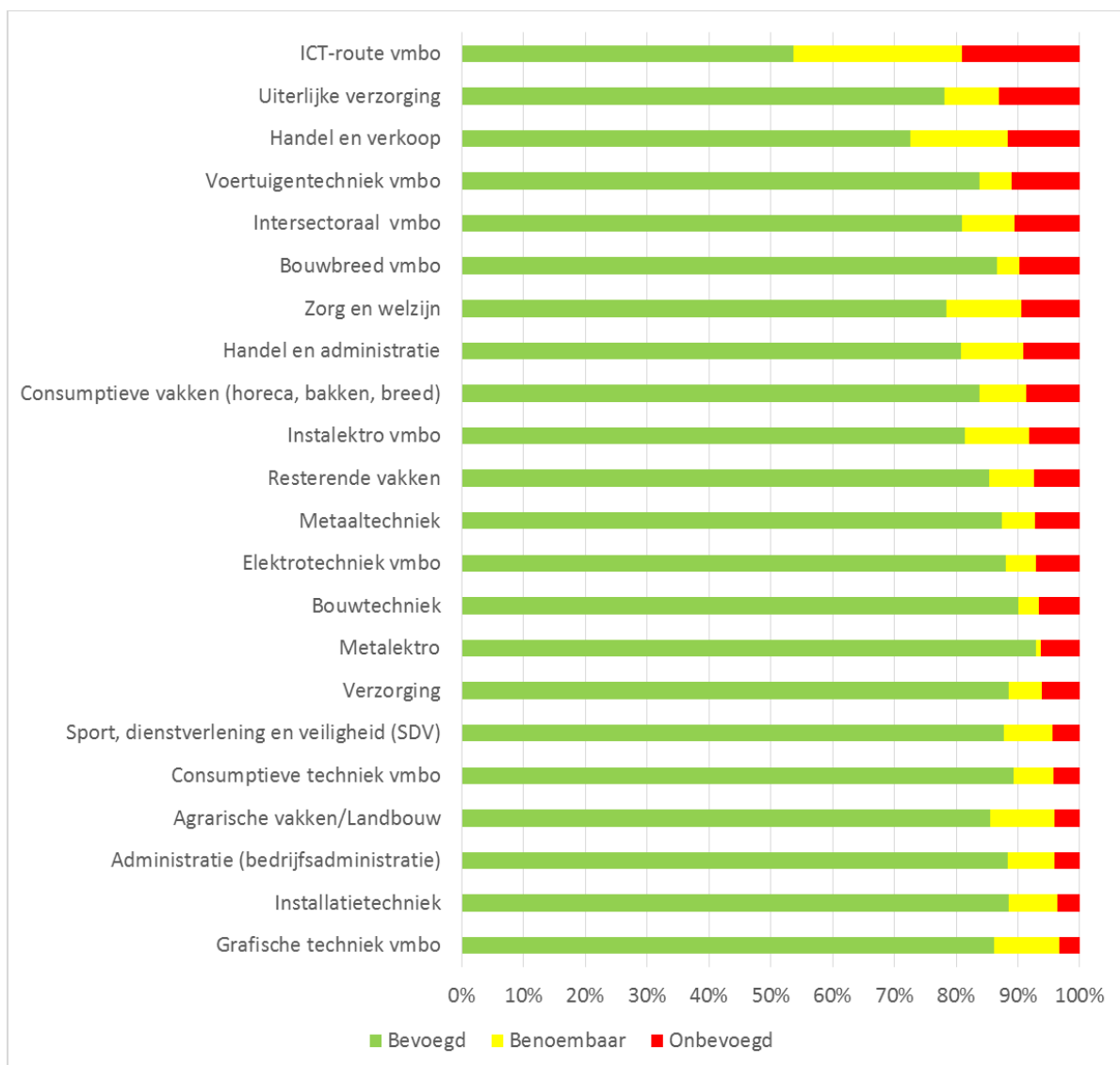
De ontwikkelingen met betrekking tot de bevoegdheidspercentages voor avo-vakken ten opzichte van 2014 zijn in Figuur 6 weergegeven (zie ook Tabel 29 in Bijlage A), waarbij de vakken gesorteerd zijn op basis van de omvang van de ontwikkeling. Vakken waarbij het bevoegdheidspercentage relatief sterk is toegenomen zijn Techniek en Economie. De grootste afname zien we in dat opzicht bij Scheikunde, Duits, Wiskunde, Muziek, Natuurkunde en Natuurkunde/Scheikunde. Dit zijn (met uitzondering van Muziek, dat een hoog bevoegdheidspercentage kent) vakken die bekend staan als tekortvakken. Daar staat tegenover dat bij dit rijtje vakken het benoembaarheidspercentage relatief sterk stijgt. Dit is eveneens het geval voor Engels, Biologie, Nederlands en Aardrijkskunde. Het benoembaarheidspercentage is sterk afgenomen bij Techniek. Het plaatje met betrekking tot verandering in onbevoegdheid toont met name dalingen. Buiten de vakken met een hoog bevoegdheidspercentage (Muziek en Beeldende vormgeving) geven alleen de tekortvakken Natuurkunde/Scheikunde, Wiskunde, Scheikunde en Klassieke talen een stijging van het percentage onbevoegd gegeven lessen te zien.

Figuur 6: Ontwikkeling bevoegdheidspercentages avo-vakken tussen 2014 en 2015

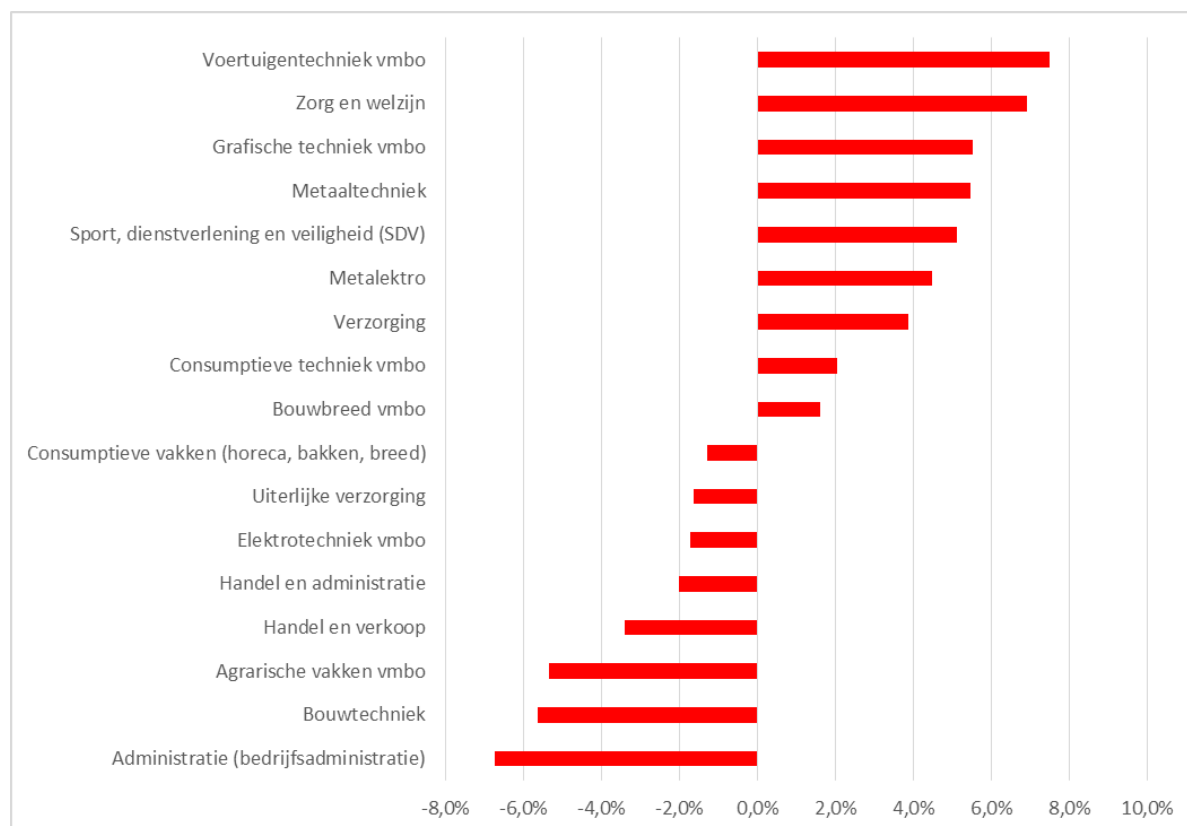
De bevoegdheidsinformatie voor de beroepsgerichte vakken waarvoor de bevoegdheidssituatie kon worden vastgesteld is te vinden in Figuur 7 (zie voor achterliggende cijfers Tabel 30 in Bijlage A), waarbij gesorteerd is op het percentage onbevoegd gegeven lesuren. Het hoogste percentage onbevoegd gegeven lesuren vinden we bij ICT-route vmbo (19,0%). Bij dit vak is bovendien het benoembaarheidspercentage veruit het hoogst (27,3%). Lage bevoegdheidspercentages (<75%) vinden we bij Handel en verkoop en ICT-route vmbo. Van een hoog bevoegdheidspercentage (90% of meer) is sprake bij Bouwtechniek en Metalektr.

Figuur 7: Percentages bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen naar beroepsgericht vak (vmbo), gesorteerd is op percentage onbevoegd gegeven lesuren, 2015

De ontwikkelingen ten opzichte van 2014 zijn in Figuur 8 weergegeven¹², zie ook Tabel 31. We beperken ons hier tot ontwikkelingen in het percentage onbevoegd gegeven lessen, waarbij de vakken gesorteerd zijn op basis van de omvang van de ontwikkeling hierin. Een positieve verandering duidt op een toename. De top drie vakken waarbij het onbevoegdheidspercentage relatief sterk is toegenomen zijn Voertuigtechniek, Zorg en Welzijn en Grafische Techniek. Van een relatief sterke afname van het percentage onbevoegd gegeven lessen is sprake bij Agrarische vakken, Bouwtechniek en Administratie.

Figuur 8: Ontwikkeling percentage onbevoegd gegeven lessen voor de beroepsgerichte vmbo vakken tussen 2014 en 2015

3.4 Avo-vak en onderwijstype

De percentages bevoegd gegeven lessen naar avo-vak en onderwijstype staan weergegeven in Tabel 5. In de tabellen is een regel 'Resterende vakken' opgenomen, zodat een vergelijking gemaakt kan worden met het gemiddelde over alle niet opgenomen vakken. Er zijn duidelijk verschillen tussen de onderwijstypen zichtbaar, waarbij voor vrijwel alle vakken het vwo het hoogste bevoegdheidspercentage laat zien.

¹² Vanwege wijzigingen in de indeling van de vakken tussen IPTO-2014 en IPTO-2015 hebben we ons hier beperkt tot de in IPTO-2014 getoonde vakken die op vergelijkbare wijze in IPTO 2015 zijn opgenomen.

Tabel 5: Percentage bevoegd gegeven lessen naar avo-vak en onderwijstype, 2015

	Vmbo	Havo	Vwo	Combinaties	Totaal
Aardrijkskunde	86,5%	90,1%	94,2%	91,2%	90,4%
Beeldende vorming	96,1%	98,7%	98,1%	97,4%	97,2%
Biologie	89,9%	90,9%	94,4%	90,1%	91,2%
Duits	86,8%	90,0%	93,0%	89,7%	89,8%
Economie	85,2%	80,9%	88,8%	86,2%	84,9%
Engels	83,3%	87,8%	92,2%	86,9%	86,7%
Frans	93,6%	94,6%	96,0%	93,2%	94,7%
Geschiedenis (en staatsinrichting)	92,5%	92,4%	96,4%	93,4%	93,8%
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	88,5%	80,6%	90,1%	87,5%	89,9%
Lichamelijke opvoeding	98,9%	99,2%	99,4%	98,5%	99,0%
Maatschappijleer	70,5%	74,5%	80,6%	68,7%	72,9%
Muziek	93,2%	96,3%	97,6%	94,4%	95,2%
Natuurkunde	75,1%	82,5%	88,4%	78,4%	83,6%
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	79,4%	80,9%	86,4%	72,9%	79,7%
Nederlands	85,0%	88,7%	93,0%	88,1%	87,8%
Scheikunde	87,7%	83,0%	89,8%	84,9%	86,8%
Techniek	84,5%	87,6%	92,5%	87,3%	85,8%
Tekenen	97,1%	98,4%	98,6%	98,9%	98,1%
Wiskunde	73,8%	80,8%	89,7%	81,3%	80,2%
Resterende vakken	83,9%	87,5%	88,7%	86,5%	85,4%
Totaal	85,0%	88,2%	92,4%	89,3%	87,9%

Bekijken we de percentages benoembaar en onbevoegd gegeven lessen (Tabel 6, resp. Tabel 7) dan zien we meestal de hoogste benoembaarheidspercentages op de havo, terwijl het vmbo vrijwel zonder uitzondering de hoogste percentages onbevoegd gegeven lessen laat zien.

Tabel 6: Percentage benoembaar gegeven lessen naar avo-vak en onderwijstype, 2015

	Vmbo	Havo	Vwo	Combinaties	Totaal
Aardrijkskunde	7,1%	7,4%	4,1%	5,4%	6,0%
Beeldende vorming	2,0%	1,0%	1,5%	1,1%	1,6%
Biologie	5,5%	6,9%	3,9%	5,6%	5,4%
Duits	6,4%	6,7%	4,9%	5,7%	5,9%
Economie	7,0%	14,4%	7,9%	9,7%	9,2%
Engels	7,8%	8,9%	5,1%	6,2%	7,2%
Frans	1,8%	3,5%	2,7%	3,1%	2,8%
Geschiedenis (en staatsinrichting)	4,1%	6,0%	2,5%	3,9%	4,1%
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	10,3%	19,4%	4,5%	4,7%	4,6%
Lichamelijke opvoeding	0,7%	0,6%	0,5%	1,1%	0,7%
Maatschappijleer	17,0%	18,9%	13,2%	26,9%	17,0%
Muziek	2,4%	1,8%	1,1%	2,0%	1,8%
Natuurkunde	14,6%	12,2%	7,7%	11,5%	10,6%
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	10,2%	11,8%	7,0%	14,8%	10,4%

	Vmbo	Havo	Vwo	Combinaties	Totaal
Nederlands	6,9%	8,3%	4,4%	5,5%	6,5%
Scheikunde	5,9%	12,4%	6,8%	8,5%	9,0%
Techniek	6,5%	6,3%	4,3%	6,7%	6,3%
Tekenen	2,2%	1,5%	1,1%	0,6%	1,5%
Wiskunde	12,7%	14,0%	7,0%	9,2%	11,1%
Resterende vakken	8,8%	9,1%	7,8%	8,2%	8,6%
Totaal	7,5%	8,5%	5,0%	5,6%	6,9%

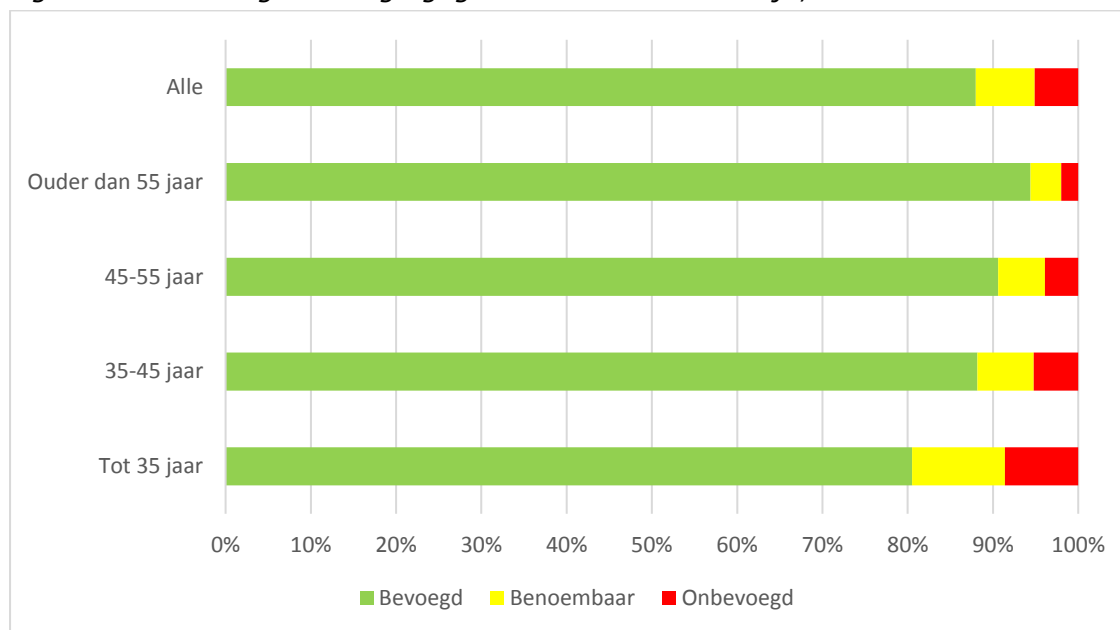
Tabel 7: Percentage onbevoegd gegeven lessen naar avo-vak en onderwijstype, 2015

Vak	Vmbo	Havo	Vwo	Combinaties	Totaal
Aardrijkskunde	6,4%	2,6%	1,7%	3,4%	3,6%
Beeldende vorming	1,9%	0,3%	0,4%	1,5%	1,2%
Biologie	4,6%	2,2%	1,7%	4,3%	3,4%
Duits	6,8%	3,3%	2,1%	4,6%	4,3%
Economie	7,9%	4,7%	3,4%	4,1%	5,9%
Engels	8,9%	3,4%	2,7%	6,9%	6,1%
Frans	4,6%	1,9%	1,3%	3,6%	2,5%
Geschiedenis (en staatsinrichting)	3,4%	1,6%	1,1%	2,7%	2,1%
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	1,2%	0,0%	5,4%	7,9%	5,5%
Lichamelijke opvoeding	0,5%	0,3%	0,1%	0,5%	0,4%
Maatschappijleer	12,5%	6,7%	6,1%	4,4%	10,2%
Muziek	4,4%	1,9%	1,3%	3,6%	2,9%
Natuurkunde	10,3%	5,4%	4,0%	10,1%	5,9%
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	10,3%	7,3%	6,6%	12,3%	9,9%
Nederlands	8,0%	3,0%	2,6%	6,4%	5,7%
Scheikunde	6,4%	4,6%	3,3%	6,7%	4,2%
Techniek	9,0%	6,1%	3,2%	6,1%	7,9%
Tekenen	0,7%	0,1%	0,3%	0,5%	0,4%
Wiskunde	13,5%	5,3%	3,2%	9,6%	8,7%
Resterende vakken	7,3%	3,4%	3,5%	5,3%	6,0%
Totaal	7,5%	3,2%	2,6%	5,1%	5,1%

3.5 Leeftijd

Het percentage bevoegd gegeven lesuren naar leeftijd is weergegeven in Figuur 9 (zie voor de cijfers Tabel 32 in Bijlage A). Zichtbaar is dat het percentage bevoegd gegeven lesuren toeneemt met leeftijd. Voor het percentage onbevoegd en benoembaar gegeven lesuren geldt het omgekeerde.

Figuur 9: Percentage bevoegd gegeven lessen naar leeftijd, 2015

3.6 (On)bevoegd gegeven lesuren per persoon

De vraag of de onbevoegd gegeven lessen gegeven worden door een groot aantal personen en of dit om grote en/of kleine aantallen uren per persoon gaat is te beantwoorden aan de hand van Tabel 8. In die tabel is ook onderscheid gemaakt naar leeftijdsklassen en zijn cijfers voor de gehele groep gegeven. Veruit de grootste groep is zoals te verwachten te vinden in de kolom nul uren onbevoegd in combinatie met meer dan tien uur bevoegd/benoembaar. De daarna grootste groep is nul uren onbevoegd en tussen de één en de tien uur bevoegd. 92,5% van de personen geeft dus uitsluitend bevoegd of benoembaar les. In de rijen met nul uur bevoegd/benoembaar zijn de personen te zien die uitsluitend onbevoegd les geven en geen enkel uur bevoegd/benoembaar. Dit komt vooral voor onder de groep jonger dan 35 jaar. 8,9% van hen geeft uitsluitend onbevoegd les. Onder de groep ouder dan 55 jaar is dit veel minder, namelijk 1,6%. Combinaties van bevoegd en onbevoegd lesgeven komen uiteraard ook voor. Zo is te zien dat onder de groep tot 35 jaar in totaal 3,3% zowel uren bevoegd als onbevoegd lesgeeft. Voor de oudste groep is dit 2,0% en over alle leeftijdsgroepen samen 2,7%. Degenen die uitsluitend bevoegd en benoembaar lesgeven doen dat relatief vaak meer dan 10 uur. Bij 77% van de personen in deze groep is dat het geval (71,2/92,5), tegen 67% van de personen die uitsluitend onbevoegd lesgeven (3,1/4,8).

In totaal gaat het om 3.459 personen die uitsluitend onbevoegd lesgeven. 66.594 personen geven bevoegd en/of benoembaar les en 1.980 personen onbevoegd in combinatie met bevoegd en/of benoembaar.

Tabel 8: Verdeling van onderwijsgeevenden over het door hen gegeven aantal bevoegd plus benoembaar en onbevoegd gegeven lesuren, 2015

Leeftijd	Uren		Uren onbevoegd		Totaal
	bevoegd en benoembaar	0	1-10	10+	
<35 jaar	0		3,1%	5,7%	8,9%
	1-10	18,9%	1,0%	0,4%	20,3%
	10+	68,9%	1,8%	0,1%	70,8%
	Totaal	87,8%	6,0%	6,2%	100,0%
35-45 jaar	0		1,3%	3,2%	4,6%
	1-10	20,7%	0,9%	0,4%	21,9%
	10+	72,0%	1,4%	0,1%	73,5%
	Totaal	92,6%	3,7%	3,7%	100,0%
45-55 jaar	0		1,3%	2,1%	3,4%
	1-10	20,6%	0,9%	0,3%	21,8%
	10+	73,3%	1,4%	0,1%	74,8%
	Totaal	93,8%	3,6%	2,6%	100,0%
>55 jaar	0		0,7%	0,9%	1,6%
	1-10	24,9%	0,8%	0,2%	25,9%
	10+	71,4%	1,0%	0,0%	72,4%
	Totaal	96,3%	2,6%	1,1%	100,0%
Alle	0		1,7%	3,1%	4,8%
	1-10	21,2%	0,9%	0,3%	22,5%
	10+	71,2%	1,4%	0,1%	72,7%
	Totaal	92,5%	4,0%	3,5%	100,0%

3.7 Profiel onbevoegd lesgevende docent

Voor lessen die onbevoegd gegeven worden is gekeken of men een ander vak wel bevoegd geeft en zo niet, dan is gevraagd wat de opleiding is van de persoon die voor de klas staat. De resultaten staan in Tabel 9. In de tabel zijn dus alleen personen opgenomen die onbevoegd lesgeven, maar men kan wel een onderwijsbevoegdheid hebben, bijvoorbeeld voor een ander vak. In totaal gaat het om 3.459 personen die uitsluitend onbevoegd lesgeven en 1.980 personen die onbevoegd in combinatie met bevoegd en/of benoembaar lesgeven. In ongeveer driekwart van de gevallen is bij deze personen sprake van een onderwijs gerelateerde opleiding, waarbij 18,3% ook bevoegd les geeft in een ander vak. In 38,5% van de gevallen is sprake van een tweede- of eerstegraads lerarenopleiding (exclusief voornoemde 18,3% bevoegden), voor een ander vak dan het vak waarin men onbevoegd lesgeeft. Ook pabo komt relatief vaak voor met 10,7% over alle onderwijstypen en met 14,1% in geval van het vmbo.

Tabel 9: Profiel docenten onbevoegd gegeven lessen, 2015

	Vmbo	Havo	Vwo	Combin.	Alle
Bevoegd/benoembaar bij ander op de school gegeven vak	18,1%	22,6%	18,3%	14,0%	18,3%
Pabo	14,1%	5,3%	2,4%	6,7%	10,7%
Andere tweedegraads lerarenopleiding	33,3%	32,6%	28,7%	40,0%	33,3%
Andere eerstegraads lerarenopleiding	1,9%	9,7%	16,9%	5,6%	5,2%
Een ander hbo of wo getuigschrift	3,7%	5,6%	8,8%	7,2%	4,9%
Een verklaring van het ministerie omtrent bevoegdheid	0,2%	0,0%	0,0%	0,5%	0,2%
Een getuigschrift van voor 2006 op grond waarvan een ander vak gegeven mag worden	0,3%	0,2%	0,2%	0,1%	0,2%
Opleiding Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (PDG)	0,3%	0,4%	1,0%	0,4%	0,4%
Anders	28,3%	23,7%	23,7%	25,4%	26,8%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Aantal lessen	35.979	7.254	7.189	5.751	56.172

3.8 Profiel docenten in vakken waarvoor geen bevoegdheid is bepaald

Voor een aantal grotere vakken waarvoor geen bevoegdheid is vastgesteld, is gekeken of men daarnaast een ander vak geeft (of gaf in 2014) waarvoor wel een bevoegdheid is vastgesteld. Zo ja, en is men daarvoor bevoegd of benoembaar, dan is dit in de bovenste resultaatregel van Tabel 10 opgenomen. Indien dit niet het geval is, is aan de school gevraagd om nadere informatie over de opleidingssituatie te geven, zie de regels daaronder in dezelfde tabel. Hetzelfde is gedaan voor het vak Rekenen, zie Tabel 11. In veruit de meeste gevallen is sprake van één of andere vorm van onderwijsbevoegdheid. In ongeveer 90%, resp. 77% van de gevallen is men bevoegd voor een ander gegeven vak, op havo en vwo een paar procentpunt meer, op het vmbo een paar procentpunt minder. Op het vmbo is relatief wat vaker sprake van alleen een pabo opleiding of een tweedegraads lerarenopleiding.

Tabel 10: Profiel docenten Praktische sectororiëntatie, Begeleidingsuren/counselinguren, Keuzewerktijd en Mentorles, 2015

	Vmbo	Havo	Vwo	Combin.	Alle
Bevoegd/benoembaar bij ander op de school gegeven vak	87,3%	94,3%	94,3%	88,9%	89,9%
Pabo	1,8%	0,3%	0,1%	2,2%	1,3%
Andere tweedegraads lerarenopleiding	5,4%	1,6%	1,6%	3,9%	3,9%
Andere eerstegraads lerarenopleiding	0,5%	0,9%	1,8%	1,3%	0,9%
Een ander hbo of wo getuigschrift	0,3%	0,2%	0,5%	0,3%	0,3%
Een getuigschrift van voor 2006 op grond waarvan een ander vak gegeven mag worden	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Opleiding Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (PDG)	0,2%	0,3%	0,0%	0,1%	0,1%
Anders	4,3%	2,4%	1,8%	3,3%	3,4%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Aantal lessen	31.239	9.792	11.170	10.466	62.668

Tabel 11: Profiel docenten Rekenen, 2015

	Vmbo	Havo	Vwo	Combin.	Alle
Bevoegd/benoembaar bij ander op de school gegeven vak	75,5%	83,4%	80,0%	78,2%	76,7%
Pabo	8,7%	5,0%	6,1%	8,1%	8,1%
Andere tweedegraads lerarenopleiding	8,2%	4,9%	4,8%	7,1%	7,7%
Andere eerstegraads lerarenopleiding	0,8%	0,7%	3,3%	0,5%	0,9%
Een ander hbo of wo getuigschrift	1,2%	1,1%	1,7%	1,9%	1,2%
Een getuigschrift van voor 2006 op grond waarvan een ander vak gegeven mag worden	0,2%	1,1%	1,4%	0,1%	0,4%
Opleiding Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (PDG)	0,2%	0,0%	0,0%	0,1%	0,2%
Anders	5,2%	3,9%	2,7%	4,0%	4,8%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Aantal lesuren	12.316	1.637	681	1.011	15.645

In het geval men Rekenen geeft en men ook bevoegd les geeft in een ander vak, dan betreft dat in 57,2% van de gevallen Wiskunde, in 16,9% van de gevallen Nederlands en in 11,8% van de gevallen Economie. Voor andere vakken dan de hier genoemde drie liggen de percentages onder de 5%. Merk daarbij op dat men meer dan één bevoegdheid kan hebben (in 29% van de gevallen waarin men Rekenen geeft en ook bevoegd lesgeeft is dit zo).

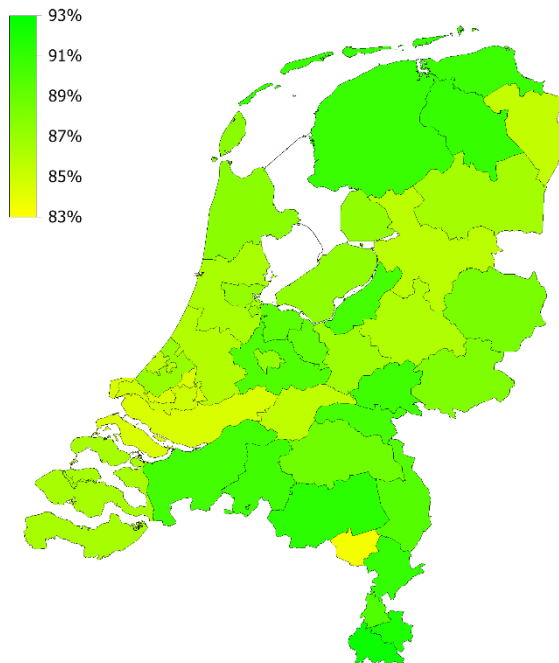
3.9 Regionale cijfers

De uitkomsten naar RPA regio¹³ (Regionale Platforms Arbeidsmarkt) plus de vier grote steden zijn getoond in Figuur 10 (zie voor detailcijfers Tabel 33 in Bijlage A). Er zijn duidelijke regionale verschillen aanwezig. Relatief hoge bevoegdheidspercentages zijn bijvoorbeeld te vinden in het noorden van het land, met uitzondering van Oost-Groningen en in het zuidoosten, met uitzondering van Weert. Relatief hoge percentages onbevoegd gegeven lesuren (groter dan 7%) zijn te vinden in de regio's Oost-Groningen en de stad Den Haag. Het zuidoosten vertoont relatief de laagste onbevoegdheidspercentages, samen met Noord-Groningen.

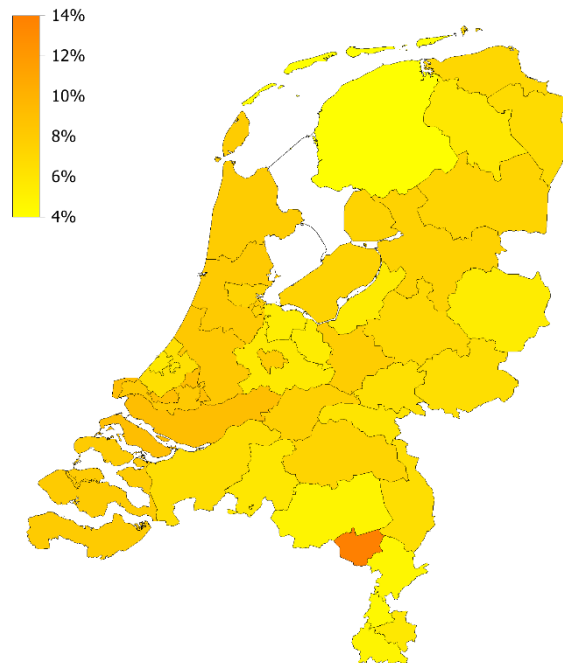
¹³ Een toelichting op de gehanteerde RPA indeling is te vinden op: http://www.regioatlas.nl/kaarten#_regionaleplatformsarbeidsmarkt

Figuur 10: Regionale verdeling van de bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lesuren (schalen verschillen per kaartje), 2015

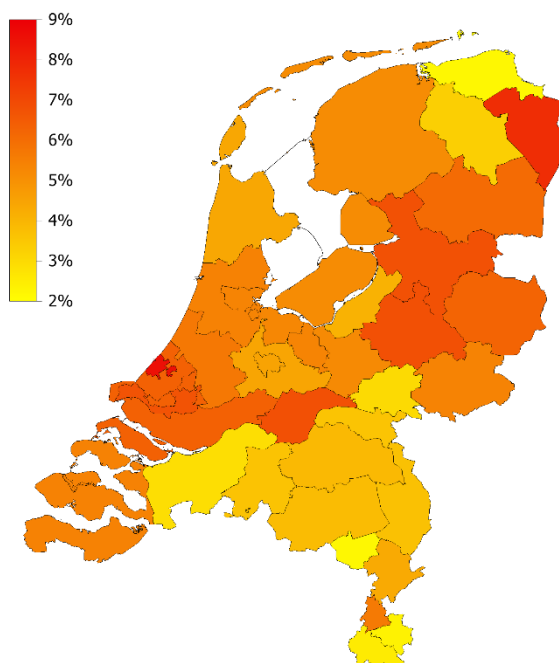
% bevoegd

% benoembaar

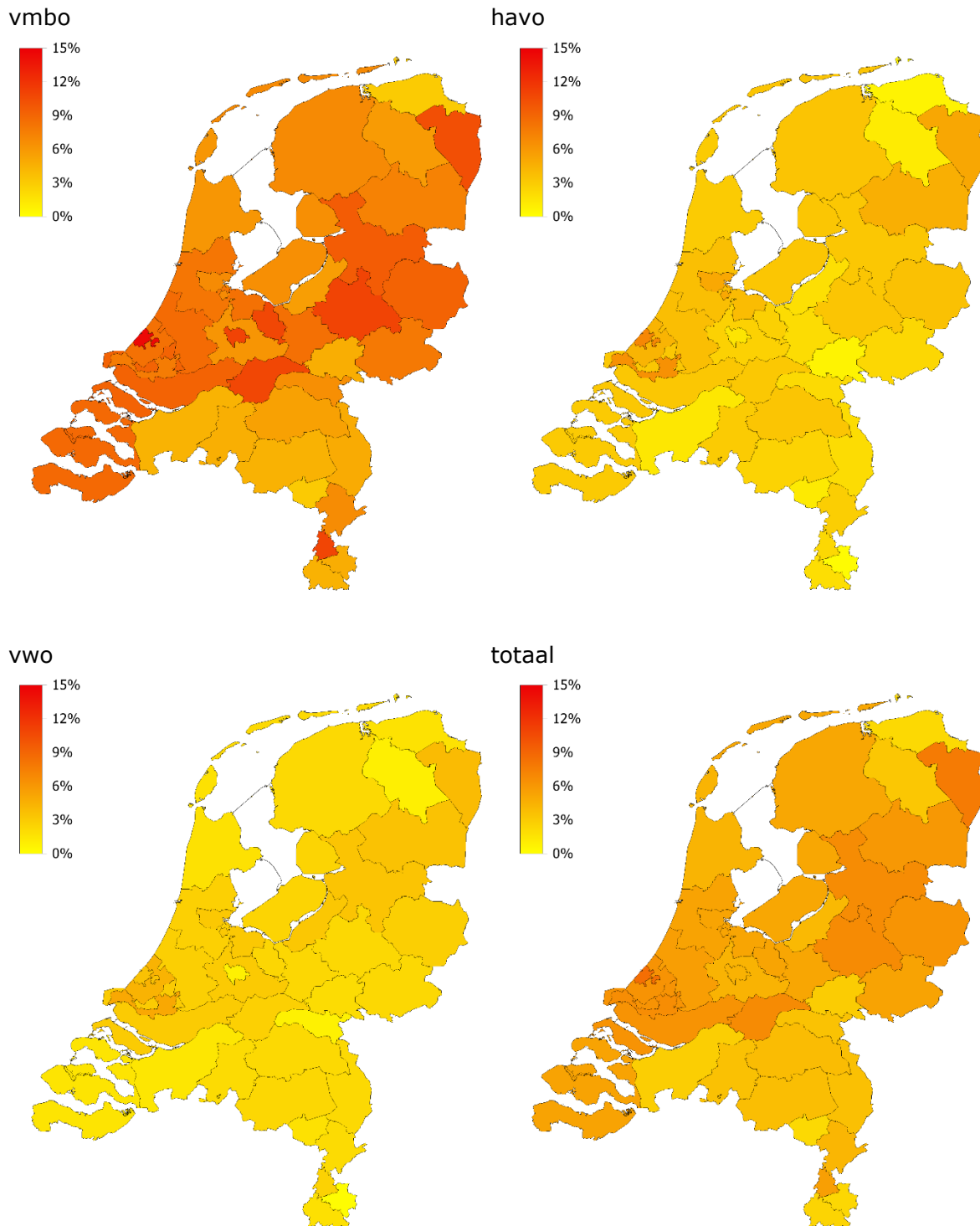

% onbevoegd

De (on)bevoegdheidspercentages variëren dus per regio, maar voor de aandelen van de verschillende onderwijstypen geldt dat ook (zie paragraaf 4.7). Omdat de bevoegdheidspercentages naar onderwijstype variëren is het dus zuiverder om de opsplitsing naar onderwijstype te maken als we kijken naar regionale percentages van (on)bevoegdheid. We beperken ons daarbij hier tot de onbevoegdheidspercentages, zie Figuur 11 (en Tabel 28 in Bijlage A voor detailcijfers). De schaal met betrekking tot de onbevoegdheidspercentages is hier voor alle onderwijstypes gelijk gekozen en aangepast

Figuur 11: Percentage onbevoegd gegeven lesuren per onderwijstype naar regio, 2015

aan die van het vmbo, waar zich de hoogste percentages voordoen. Op die manier zijn de onderwijstypen in Figuur 11 goed vergelijkbaar. Allereerst wordt uit de figuur nog een keer zichtbaar dat het vmbo de meeste onbevoegd gegeven lesuren kent. Vervolgens wordt duidelijk dat er daarbij sprake is van tamelijk grote regionale verschillen. Het hoogste percentages onbevoegd gegeven lessen op het vmbo doet zich voor in de stad Den Haag (14,5%), gevolgd door de stad Utrecht en Stedendriehoek (beide 11%). Onbevoegdheidspercentages tussen de 10 en 11% op het vmbo vinden we in Oost-Groningen, Rivierenland, Eemland en de Westelijke Mijnstreek. Laag scoren Noord-Groningen en Weert met beide 3,1% onbevoegd gegeven lessen op het vmbo. Voor de havo zien we hoge onbevoegdheidspercentages (>5%) in de regio's Oost-Groningen en de steden Amsterdam, Den Haag en Rotterdam. Op het vwo zijn de percentages onbevoegd gegeven lesuren het hoogst in de regio's Oost-Groningen (4,0%), Haaglanden (4,5%) en de stad Rotterdam (5,1%).

4 Vakken vo, exclusief pro, isk en vso

In dit hoofdstuk gaan we in op de gegeven vakken en de bijbehorende lesuren. We starten in paragraaf 4.1 met het aantal lesuren per onderwijstype, waarna we in paragraaf 4.2 ingaan op de ontwikkeling in het aantal lesuren van de grootste algemeen vormende vakken (avo-vakken). In de paragrafen 4.3 en 4.4 delen we de lesuren van avo-vakken op naar respectievelijk graadsector en onderwijstype, waarna we in paragraaf 4.5 inzoomen op het vmbo, waar we onderscheid maken naar de grootste vmbo-specifieke beroepsgerichte vakken. In paragraaf 4.6 maken we vervolgens een analyse van de verdeling van lesuren naar leeftijdscategorie. Regionale gegevens worden behandeld in paragraaf 4.7. Naast de vakken uit het vorige hoofdstuk omtrent bevoegdheden komen in dit hoofdstuk ook 9 nieuwe vmbo-profielvakken aan de orde¹⁴ die in het schooljaar 2015-2016 alleen op een aantal pilotscholen voor de vernieuwing van het vmbo worden gegeven. Voor deze vakken is geen bevoegdheid vastgesteld.

Gegevens voor alle individuele vakken zijn opgenomen in bijlage E. In de tabellen is waar van toepassing een regel 'Resterende vakken' opgenomen, zodat de percentages optellen tot 100%.

4.1 Lesuren naar onderwijstype

In Tabel 12 zijn de lesuren onderscheiden naar onderwijstype. Het vmbo neemt 45,6% van de lesuren voor zijn rekening, waarbij van de onderscheiden vmbo-typen klassen met alleen vmbo-g leerlingen duidelijk het minst vaak voorkomen. Het vwo is iets groter dan de havo. In de groep combinaties zitten zowel lessen aan gemengde klassen vmbo-havo, havo-vwo, vmbo-vwo als aan vmbo-havo-vwo leerlingen.

Tabel 12: Aantal lesuren naar onderwijstype, 2015

Onderwijstype	Lesuren	Percentage
Vmbo-b	105.390	8,5%
Vmbo-k	100.924	8,2%
Vmbo-g	21.603	1,8%
Vmbo-t	198.992	16,1%
Combinaties vmbo	135.929	11,0%
Vmbo (totaal)	562.838	45,6%
Havo	241.728	19,6%
Vwo	294.875	23,9%
Combinaties	133.521	10,8%
Totaal	1.232.963	100,0%

¹⁴ Het tiende profielvak, Zorg en Welzijn, is samengevoegd met het al bestaande vak Zorg en Welzijn.

4.2 Ontwikkeling avo-vakken

In Tabel 13 is allereerst gekeken naar de omvang en ontwikkeling in het aandeel lesuren van avo-vakken. Om te abstraheren van landelijke groei en krimp van het aantal leerlingen tonen we daarbij de ontwikkeling in het aandeel van een vak in het totaal aantal lesuren. De 'grote' avo-vakken met een aandeel van 9% of meer zijn Nederlands, Engels en Wiskunde. Daarna volgt Lichamelijke opvoeding met 6,9%. Vakken die twee jaar op rij een daling van het aandeel lesuren te zien geven sinds 2013 zijn Frans, Klassieke talen, Muziek, Nederlands en Tekenen. Duits en Godsdienst zijn daarbij grensgevallen, met een jaar daling en een stabiel jaar. Natuurkunde, Scheikunde en Biologie zijn duidelijke stijgers. Gegeven hun omvang zijn de grote vakken Nederlands, Engels en Wiskunde relatief stabiel te noemen.

Tabel 13: Procentueel aandeel avo-vakken¹⁵ in 2013, 2014 en 2015 en de groei van het aandeel lesuren in een gegeven avo-vak tussen 2015 en 2013 en tussen 2015 en 2014.

Vak	% 2013	% 2014	% 2015	15-13	15-14
Aardrijkskunde	3,53%	3,48%	3,55%	0,02%	0,07%
Beeldende vorming	1,27%	1,33%	1,36%	0,09%	0,03%
Biologie	4,47%	4,52%	4,65%	0,18%	0,12%
Duits	4,38%	4,29%	4,29%	-0,09%	0,00%
Economie	3,74%	3,72%	3,81%	0,07%	0,10%
Engels	9,11%	9,07%	9,20%	0,08%	0,12%
Frans	3,83%	3,71%	3,70%	-0,13%	-0,01%
Geschiedenis (en staatsinrichting)	4,05%	3,97%	4,03%	-0,03%	0,05%
Godsdienst/levensbeschouwing	1,46%	1,42%	1,42%	-0,04%	0,00%
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	1,35%	1,30%	1,29%	-0,06%	-0,01%
Lichamelijke opvoeding	6,85%	6,82%	6,91%	0,05%	0,09%
Muziek	1,44%	1,39%	1,36%	-0,07%	-0,02%
Natuurkunde	2,30%	2,32%	2,43%	0,13%	0,11%
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	1,81%	1,80%	1,86%	0,06%	0,07%
Nederlands	10,36%	10,36%	10,32%	-0,04%	-0,04%
Scheikunde	1,71%	1,76%	1,85%	0,14%	0,08%
Techniek	1,67%	1,66%	1,72%	0,04%	0,06%
Tekenen	1,28%	1,21%	1,15%	-0,14%	-0,06%
Wiskunde	10,48%	10,36%	10,41%	-0,07%	0,05%
Totaal	75,09%	74,49%	75,29%	0,20%	0,80%
Resterende vakken	24,91%	25,51%	24,71%	0,39%	1,54%

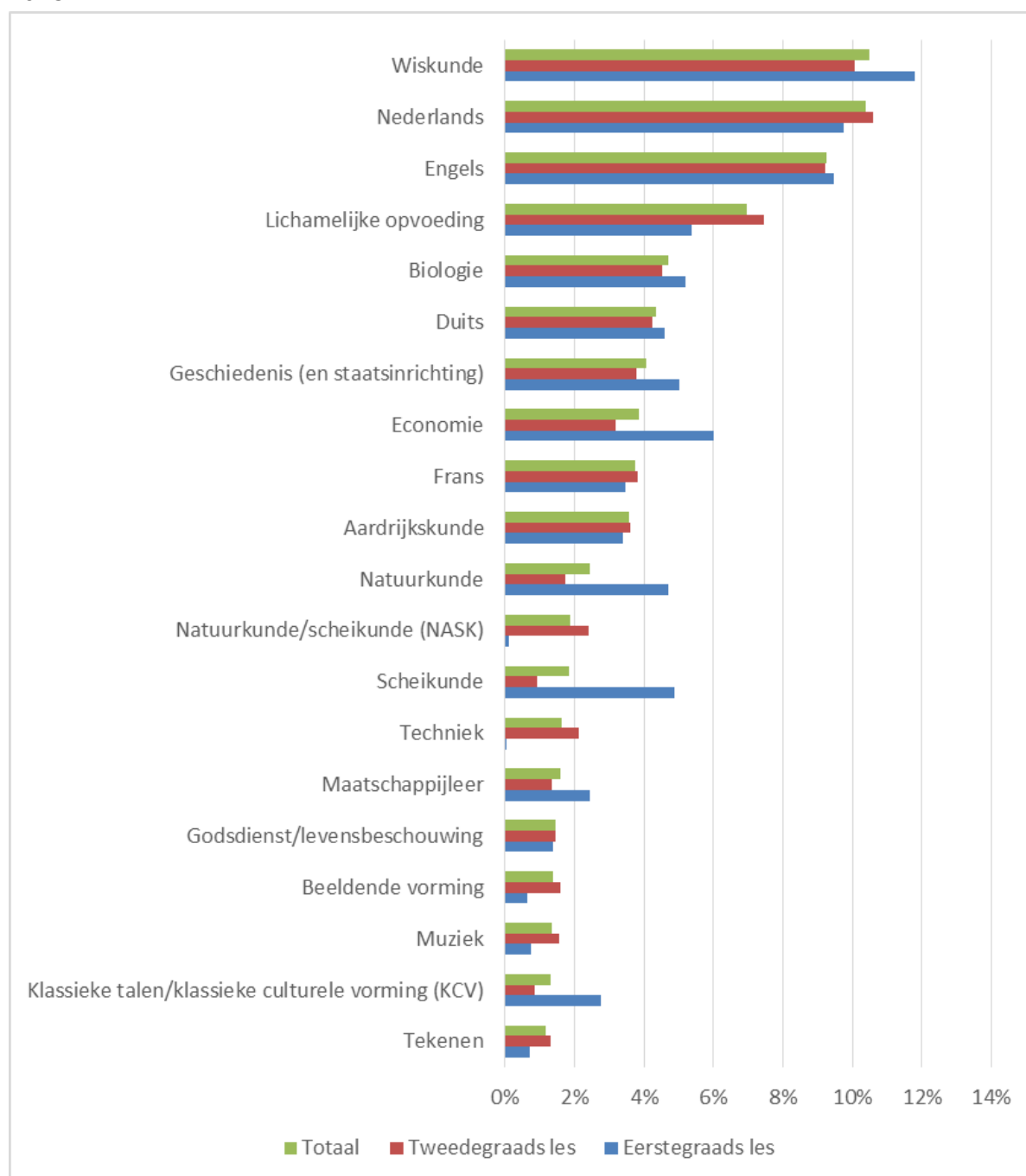
¹⁵ Omdat Maatschappijleer/Maatschappijwetenschappen in 2015 gesplitst is in twee vakken is deze niet in de tabel opgenomen. Verder wijkt de methodiek van IPTO-2013 bij de bepaling van lesuren iets af (zo zijn cijfers IPTO-2013 inclusief lessen 'ondersteunt docent' en in latere metingen niet). In verband met vergelijkbaarheid met de cijfers uit 2013 zijn in deze tabel voor IPTO-2014 en IPTO-2015 dezelfde definities gehanteerd als bij IPTO-2013.

4.3 Avo-vakken naar graadsector

In Figuur 12 (detailcijfers zijn te vinden in Tabel 34 in Bijlage A) is het percentage lesuren voor de avo-vakken weergegeven per graadsector. De 'grote' avo-vakken met een aandeel van 9% of meer zijn voor beide graadsectoren de vakken die we al eerder zagen: Nederlands, Engels en Wiskunde. Het vak Techniek komt nauwelijks voor in de eerstegraadsector. Hetzelfde geldt voor het combinatievak NASK. Natuur- en Scheikunde worden (ook als we daar NASK bij optellen) relatief vaker in de eerstegraadsector gegeven. Andere vakken die een relatief groot aandeel in de eerstegraadsector kennen zijn Economie, Maatschappijleer en Klassieke Talen.

Figuur 12: Percentage lesuren voor avo-vakken naar graadsector, de vakken zijn gesorteerd op aflopende grootte voor het totaal (eerste- een tweedegraadsector samen), 2015

4.4 Avo-vakken naar onderwijstype

In Tabel 14 is het percentage lesuren avo-vakken weergegeven voor de verschillende onderwijstypen. De gegevens voor de vakken op detailniveau zijn opgenomen in Bijlage E, die naar graadsector in Bijlage F. De drie grootste avo-vakken zijn bij alle onderwijstypen wederom Nederlands, Engels en Wiskunde. Samen zijn deze vakken goed voor ongeveer 30% van de lesuren.

Tabel 14: Percentage gegeven lesuren per avo-vak naar onderwijstype (alle graadsectoren), 2015

	Vmbo	Havo	Vwo	Combinaties	Totaal	Lesuren
Aardrijkskunde	2,3%	4,7%	4,4%	4,8%	3,6%	44.000
Beeldende vorming	1,3%	1,3%	1,1%	2,3%	1,4%	16.953
Biologie	4,7%	4,7%	4,7%	4,4%	4,7%	57.846
Duits	3,4%	5,7%	5,6%	3,3%	4,3%	53.484
Economie	4,1%	5,1%	3,6%	1,1%	3,8%	47.361
Engels	9,2%	9,8%	9,1%	8,8%	9,3%	114.249
Frans	1,4%	5,2%	5,6%	6,8%	3,8%	46.264
Geschiedenis (en staatsinrichting)	2,5%	6,0%	5,2%	5,0%	4,1%	50.255
Godsdienst/levensbeschouwing	1,2%	1,8%	1,5%	1,8%	1,4%	17.865
Klassieke talen/klas. cult. v. (KCV)	0,0%	0,0%	5,2%	0,4%	1,3%	16.067
Lichamelijke opvoeding	7,3%	6,4%	6,0%	8,6%	7,0%	85.943
Maatschappijleer	2,2%	1,7%	1,0%	0,2%	1,6%	19.709
Muziek	0,9%	1,4%	1,4%	3,1%	1,4%	16.724
Natuurkunde	0,9%	4,1%	4,5%	1,3%	2,4%	30.001
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	3,2%	0,8%	0,6%	1,1%	1,9%	22.975
Nederlands	11,0%	10,7%	9,0%	10,1%	10,4%	128.017
Scheikunde	0,3%	3,7%	3,8%	0,7%	1,9%	22.905
Techniek	2,5%	0,6%	0,6%	2,0%	1,6%	19.992
Tekenen	0,9%	1,2%	1,3%	2,0%	1,2%	14.315
Wiskunde	9,9%	10,7%	11,5%	10,3%	10,5%	129.323
Resterende vakken	30,7%	14,4%	14,2%	21,9%	22,6%	278.715
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
Lesuren	562.838	241.728	294.875	133.521		1.232.963

4.5 Leerwegen vmbo en beroepsgerichte vakken vmbo

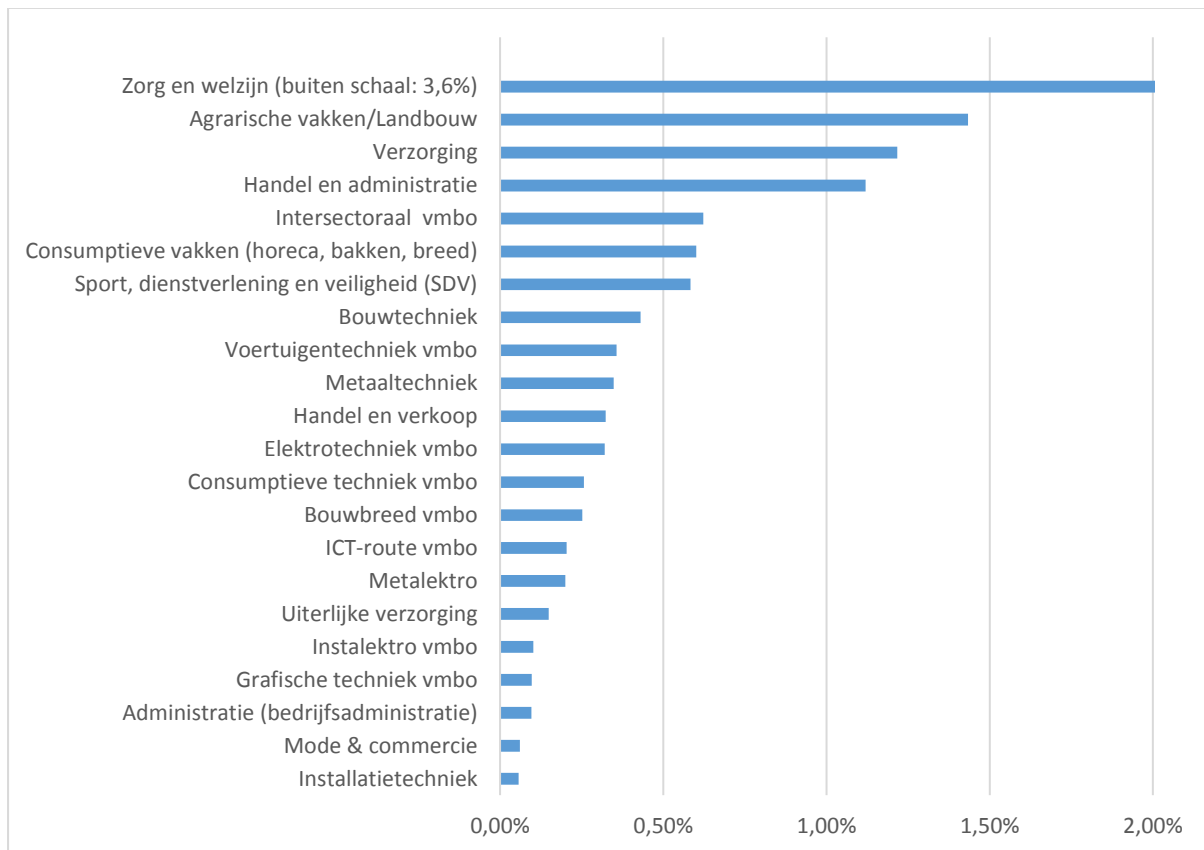
In deze paragraaf wordt nader ingezoomd op het vmbo. In Tabel 15 wordt een opsplitsing gemaakt naar de leerwegen basis (vmbo-b), kader (vmbo-k), gemengd (vmbo-g), en theoretisch (vmbo-t). In ongeveer 24% van de lesuren zitten leerlingen die deze leerwegen volgen bij elkaar in een les en is dit onderscheid niet te maken. Deze lesuren zijn in de tabel weergegeven onder combinatie (combin.). Te zien is bijvoorbeeld dat (inherent aan de leerwegen) vmbo-t relatief veel lesuren avo-vakken kent (slechts 14,4% betreft resterende vakken). Van de overige leerwegen heeft vmbo-g nog de meeste avo-vakken. Nederlands, Engels en Wiskunde worden op alle leerwegen veel gegeven.

Tabel 15: Percentage gegeven lesuren per avo-vak naar leerweg in het vmbo, 2015

	Vmbo-b	Vmbo-k	Vmbo-g	Vmbo-t	Combin.	Totaal
Aardrijkskunde	0,8%	1,0%	2,2%	4,5%	1,4%	13.209
Beeldende vorming	1,5%	1,3%	1,1%	1,3%	1,3%	7.403
Biologie	4,3%	4,6%	5,4%	6,2%	3,0%	26.655
Duits	0,7%	2,2%	5,6%	5,9%	2,3%	18.918
Economie	2,6%	3,4%	5,5%	6,2%	2,4%	23.012
Engels	9,9%	10,7%	9,8%	9,7%	6,8%	51.936
Frans	0,0%	0,2%	0,8%	3,4%	0,6%	7.988
Geschiedenis (en staatsinrichting)	0,7%	0,9%	1,9%	5,2%	1,1%	13.840
Godsdienst/levensbeschouwing	1,2%	1,2%	1,7%	1,3%	0,8%	6.600
Lichamelijke opvoeding	7,8%	7,5%	6,6%	7,6%	6,6%	41.227
Maatschappijleer	2,5%	2,7%	2,1%	2,3%	1,5%	12.263
Muziek	0,7%	0,7%	0,5%	1,2%	0,8%	5.022
Natuurkunde	0,6%	0,7%	1,1%	1,3%	0,6%	5.105
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	2,3%	2,6%	4,3%	4,7%	1,9%	17.855
Nederlands	12,9%	12,4%	10,7%	10,9%	8,7%	62.010
Scheikunde	0,0%	0,0%	0,4%	0,8%	0,1%	1.786
Techniek	3,1%	2,5%	2,4%	1,2%	4,0%	14.274
Tekenen	0,5%	0,5%	0,9%	1,4%	0,7%	4.980
Wiskunde	10,3%	11,2%	10,5%	10,5%	7,6%	55.692
Resterende vakken	37,6%	33,8%	26,3%	14,4%	47,6%	172.998
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
Lesuren	105.390	100.924	21.603	198.992	135.929	562.838

In Figuur 13 (en Tabel 35 in Bijlage A) is het percentage lesuren beroepsgerichte vakken op het vmbo opgenomen. De grootste beroepsgerichte vakken op het vmbo zijn Agrarische vakken, Handel en administratie, Verzorging en Zorg en Welzijn. Uitgezonderd Zorg en Welzijn (met een aandeel van 3,6%) zijn deze vier grootste beroepsgerichte vakken overigens allemaal relatief gering van omvang met percentages tussen 1,0% en 1,5% van het totaal aan lesuren op het vmbo. Daarom is hier geen verdere opsplitsing naar leerweg gemaakt. Verder is in het vmbo sprake van zogeheten profielvakken die alleen op een aantal pilotscholen worden gegeven, de omvang daarvan is gering: voor alle profielvakken samen, exclusief het profielvak Zorg en Welzijn, bedraagt het aandeel lesuren in totaal 1,5%. Het hieruit weggelaten profielvak Zorg en Welzijn behoeft enige toelichting. In de bevraging is het profielvak Zorg en Welzijn samengenomen met het al bestaande vak Zorg en Welzijn. Het in IPTO-2015 gemeten aandeel van Zorg en Welzijn in het vmbo is dus de combinatie van het al bestaande vak en het profielvak op de pilotscholen samen. In IPTO-2014 bedroeg het aandeel 2,1% (toen het profielvak nog niet bestond). Als we deze toename aan het profielvak Zorg en Welzijn mogen toeschrijven lijkt dit dus een relatief groot profielvak (1,5%, net zo groot als de overige 9 profielvakken samen). Detailcijfers omtrent de profielvakken zijn opgenomen in de bijlage, Tabel 36.

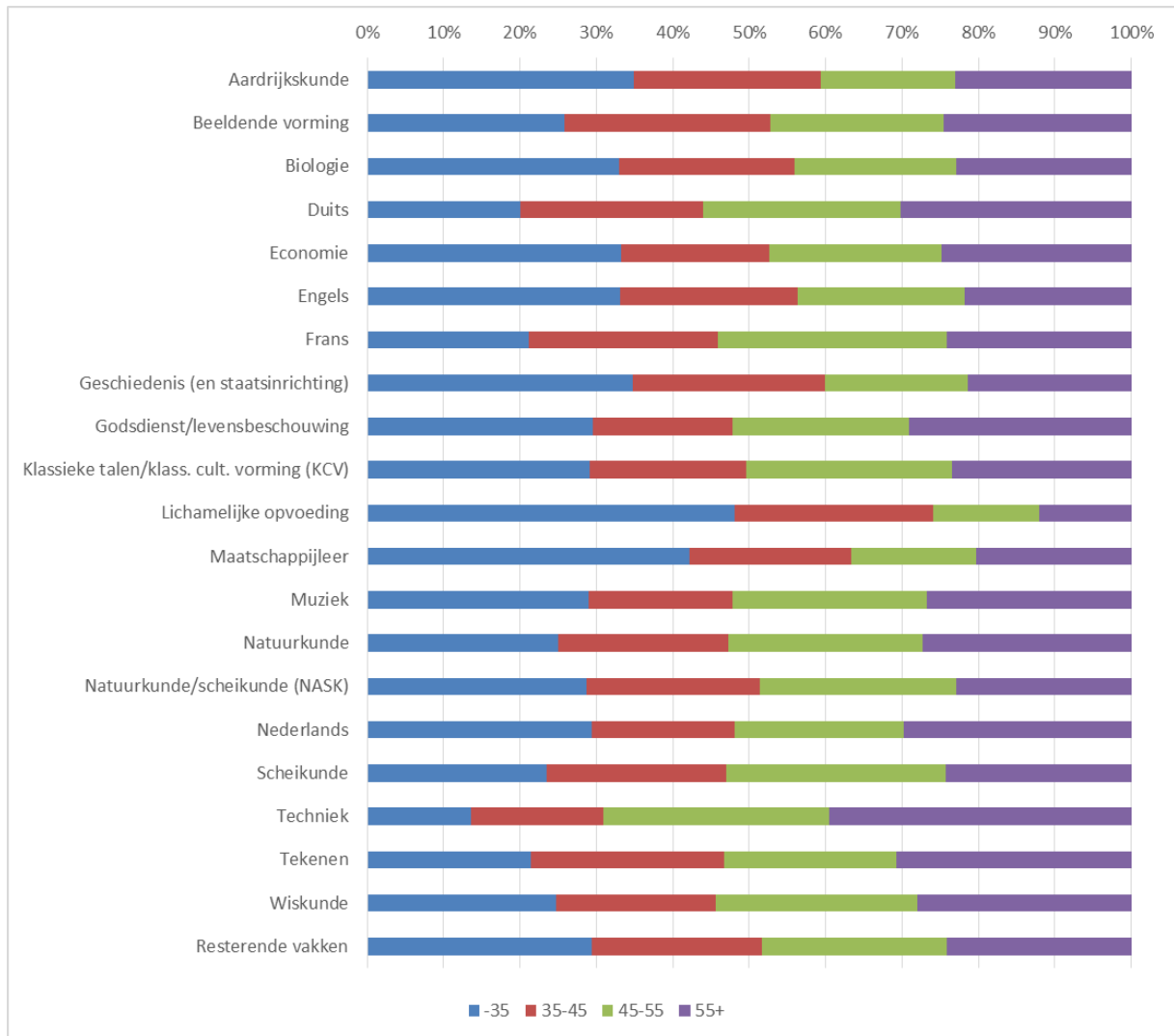
Figuur 13: Percentage lesuren voor beroepsgerichte vakken (vmbo), gesorteerd van groot naar klein, 2015

4.6 Leeftijd

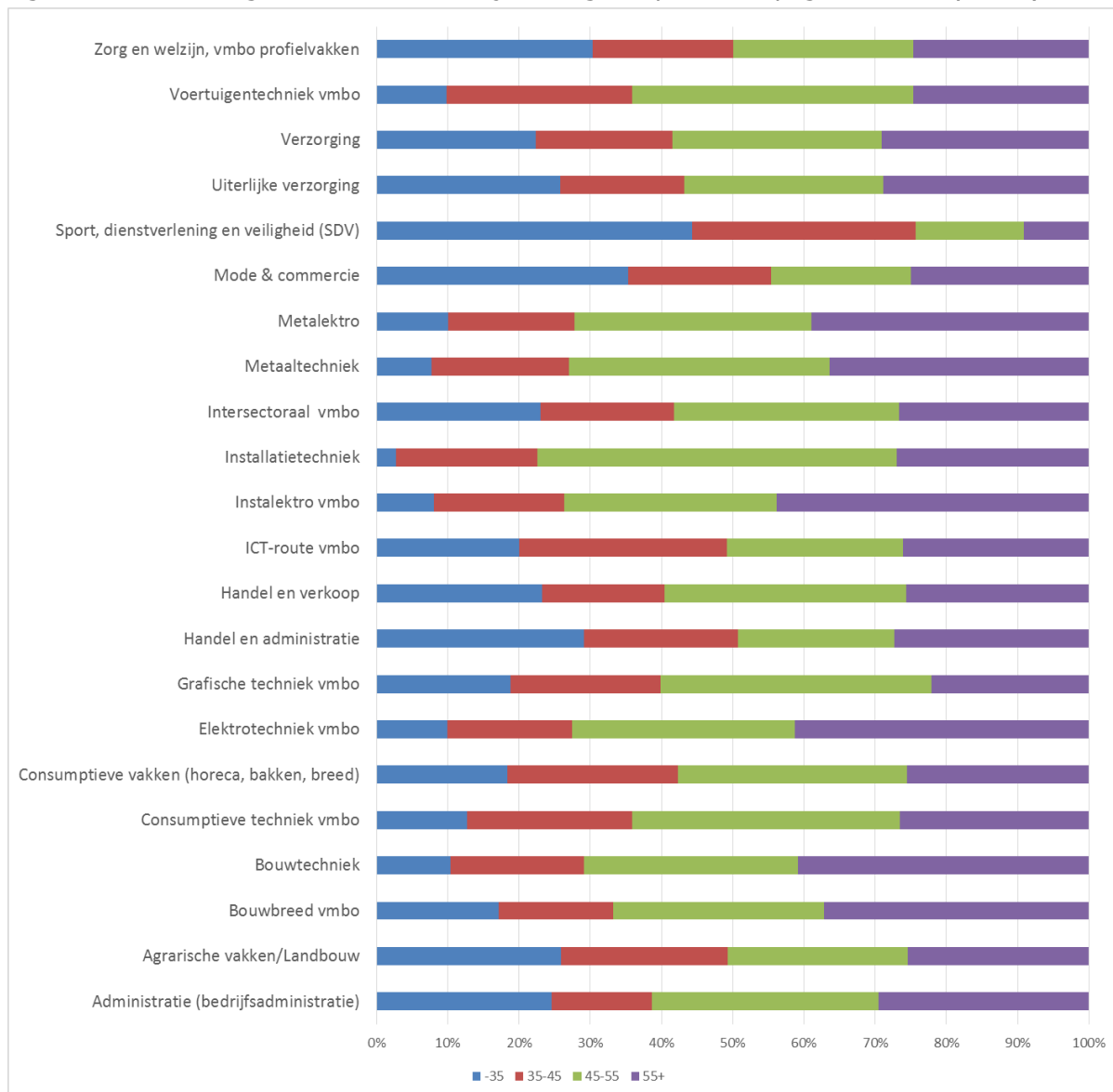
In deze paragraaf bekijken we de leeftijdsverdeling van de lesgeevenden naar vak, zie Figuur 14 voor de avo-vakken (en Tabel 37 in Bijlage A). De gehanteerde leeftijdscategorieën zijn tot 35 jaar, 35 tot 45 jaar, 45 tot 55 jaar en 55 jaar en ouder. De categorie tot 35 jaar is daarbij het sterkst vertegenwoordigd met 30,1%, die van 35-45 het minst met 22,3%. De twee overige categorieën nemen elk iets minder dan een kwart voor hun rekening. Bij een aantal vakken is sprake van een duidelijk afwijkende leeftijdsverdeling. Lichamelijke Opvoeding is een vak dat relatief vaak door leraren tot 35 jaar gegeven wordt: 48,1% van de lesuren Lichamelijke Opvoeding wordt gegeven door deze groep. Techniek is juist een vak dat relatief vaak door 55-plussers gegeven wordt: 39,5% van de lesuren Techniek wordt gegeven door 55-plussers, tegenover 24,6% van alle lesuren. Ook bij sommige andere vakken is een lichte leeftijdsafhankelijkheid zichtbaar. Er is bijvoorbeeld sprake van een lichte oververtegenwoordiging van ouderen bij onder meer Duits, Godsdienst/levensbeschouwing, Nederlands, Tekenen en Wiskunde en van een lichte ondervertegenwoordiging bij onder meer Engels, Geschiedenis, Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV) en Maatschappijleer. Een opsplitsing van deze cijfers naar graadsector is te vinden in Bijlage G. De lesuren in de eerstegraadsector worden gegeven door personen die gemiddeld wat ouder zijn dan die in de tweedegraadsector.

Figuur 14: Verdeling lesuren naar leeftijdscategorie per avo-vak, 2015

In Figuur 15 (en Tabel 38 in Bijlage A) is de verdeling naar leeftijd van het aantal lesuren voor de beroepsgerichte vmbo vakken weergegeven. Ook hier zien we duidelijk (nog veel grotere) verschillen per vak. De vakken Bouwtechniek, Elektrotechniek vmbo, Instalektro vmbo, Installatietechniek vmbo, Metaaltechniek, Metalektro en Voertuigetechniek vmbo worden duidelijk minder vaak door de groep tot 35 jaar gegeven. Bij het vak Sport, dienstverlening en veiligheid (SDV) is dat juist relatief vaak het geval.

Figuur 15: Verdeling lesuren naar leeftijdscategorie per beroepsgericht vak (vmbo), 2015

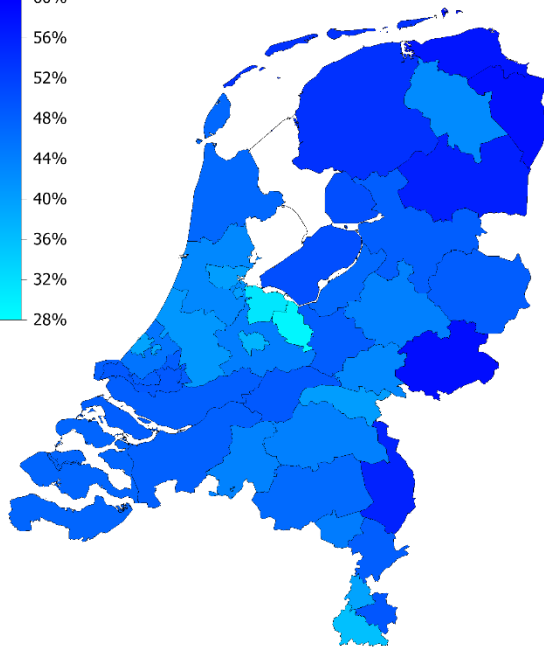
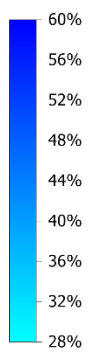
4.7 Regionale cijfers

In Figuur 16 is het procentuele aandeel van de verschillende onderwijstypen (op basis van in IPTO gemeten lesuren) weergegeven naar RPA regio¹⁶ (Regionale Platforms Arbeidsmarkt) plus de vier grote steden. Zie voor de achterliggende cijfers Tabel 40 (Bijlage A). De figuur geeft niet zozeer weer waar bijvoorbeeld veel leerlingen vmbo wonen, maar wel waar veel leerlingen vmbo les volgen, dus wordt (vooral) bepaald door waar zich vestigingen bevinden die een bepaald onderwijstype aanbieden. Er is duidelijk sprake van soms zelfs vrij grote regionale verschillen. Indien men regionale analyses uitvoert is het verstandig om dit in het achterhoofd te houden. Verschillen tussen regio's kunnen veroorzaakt worden door verschillen in de mate waarin onderwijstypes in die regio's voorkomen.

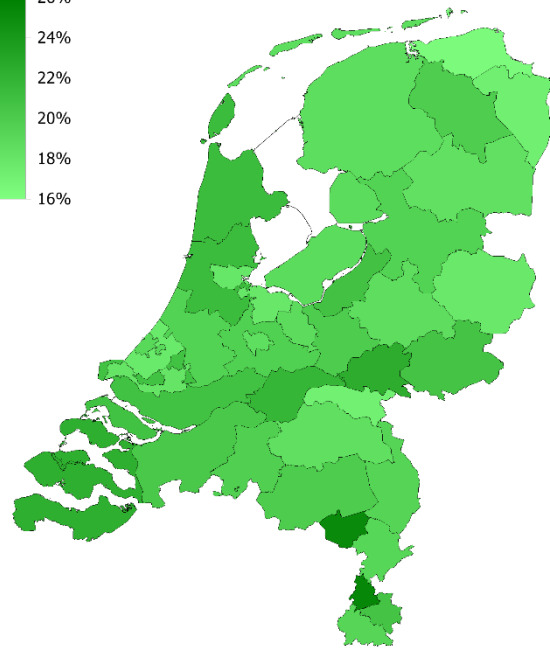
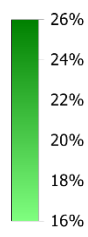
¹⁶ Een toelichting op de gehanteerde RPA indeling is te vinden op: http://www.regioatlas.nl/kaarten#_regionaleplatformsarbeidsmarkt

Figuur 16: Percentage lessen dat in een regio aan een bepaald onderwijstype wordt besteed, 2015

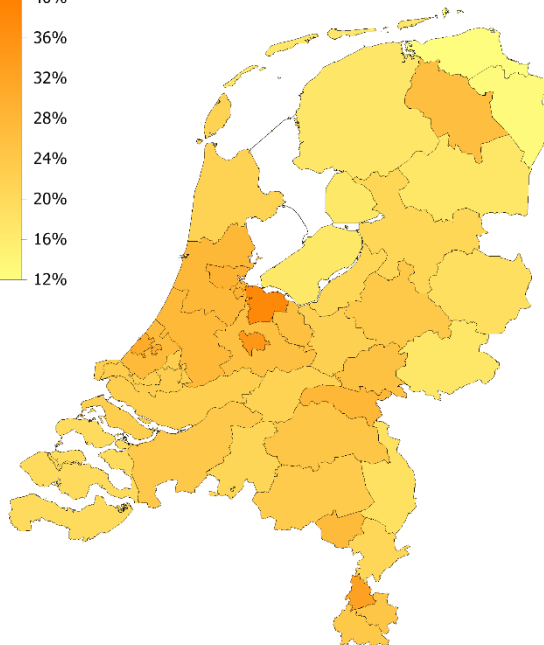
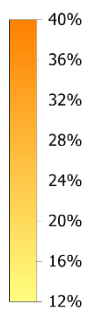
vmbo

havo

VWO

5 Resultaten pro, isk en vso

Zoals al aangegeven in hoofdstuk 2 zijn in IPTO-2015 ook pro, de internationale schakelklassen (isk) en vso bevroegd. We behandelen de resultaten van pro, isk en vso in respectievelijk paragraaf 5.1, 5.2 en 5.3.

5.1 Resultaten pro

Er zijn 208 vestigingen benaderd die (ook) pro aanbieden met een respons van 100%. Het betreft scholen waar alleen pro gegeven wordt of pro in combinatie met andere onderwijstypen, waaronder ook vso.

In het praktijkonderwijs worden ongeveer evenveel lesuren gegeven door mannen als vrouwen, zie Tabel 16.

Tabel 16: Aantal lesuren in het praktijkonderwijs en verdeling naar geslacht, 2015

Geslacht	Lesuren	%
Man	33.472	48,0%
Vrouw	36.298	52,0%
Totaal	69.770	100,0%

De lesuren zijn daarbij vrij homogeen verdeeld over de leeftijdsgroepen die we onderscheiden in Tabel 17. Voor 66 lesuren is de leeftijd van de docent onbekend.

Tabel 17: verdeling van de gegeven lesuren in het praktijkonderwijs over leeftijds-categorieën, 2015

Leeftijd	Lesuren	%
-35	18.041	25,9%
35-45	16.737	24,0%
45-55	17.053	24,5%
55+	17.873	25,6%
Totaal	69.704	100,0%

In het praktijkonderwijs wordt tijdens een lesuur niet altijd een enkel vak gegeven. Soms is sprake van een aantal avo-vakken die gecombineerd gegeven worden, waarbij een deel van de groep eventueel ook aan iets anders kan werken dan een ander deel. In het kader van dit onderzoek is daarvoor een vak 'avo-vakken' ingevoerd, die we in de tabel (zie Tabel 18) aanduiden als 'AVO-vakken gemengd' om het onderscheid te maken met de losse avo-vakken. In de tabel zijn alleen de vakken groter of gelijk aan 1,0% van het totaal opgenomen. Het grootste aandeel wordt gevormd door Overige vakken (32,5%) en daarna is het vak 'AVO-vakken gemengd' met 8,1% van de gevallen het grootste vak.

Tabel 18: lesuren naar vak in het praktijkonderwijs, 2015

Vak	Lesuren	%
Agrarische vakken/Landbouw	725	1,0%
Algemene voorbereiding op maatschappij en beroep (AVMB)	2.703	3,9%
AVO-vakken gemengd	5.621	8,1%
Beeldende vorming	744	1,1%
Begeleidingsuren/counselinguren	1.033	1,5%
Bouwtechniek	737	1,1%
Consumptieve vakken (horeca, bakken, breed)	3.416	4,9%
Engels	1.023	1,5%
Groen, vmbo profielvakken	771	1,1%
Informatica	902	1,3%
Keuzewerktijd (KWT)	1.185	1,7%
Lichamelijke opvoeding	3.698	5,3%
Maatschappijleer	685	1,0%
Mentorles	3.066	4,4%
Metaaltechniek	897	1,3%
Nederlands	3.252	4,7%
Overige vakken	22.671	32,5%
Praktische sectororientatie (PSO)	888	1,3%
Rekenen	2.112	3,0%
Techniek	3.555	5,1%
Verzorging	1.421	2,0%
Zorg en welzijn, vmbo profielvakken	1.040	1,5%
Resterende vakken	7.624	10,9%
Totaal	69.770	100,0%

Wat betreft de functie van de personen die voor de klas staan is van een relatief groot deel (16,4%) geen informatie beschikbaar. De functies onderwijzend personeel en onderwijsondersteunend personeel (oop) maken daarbij ongeveer 99% uit van de gevallen waarin functie wel bekend is, zie Tabel 19.

Tabel 19: Lesuren naar functie in het praktijkonderwijs, 2015

Functie	Lesuren	%
Onbekend	11.423	16,4%
Directie	172	0,2%
Onderwijzend personeel	49.741	71,3%
Leraar in opleiding	123	0,2%
Onderwijsassistent	41	0,1%
Stagiaire	12	0,0%
OOP	7.756	11,1%
Uitzendkracht/gedetacheerde	157	0,2%
OBP	336	0,5%
Overig	10	0,0%
Totaal	69770	100,0%

In het pro is geen bevoegdheidsinformatie opgevraagd, al is in IPTO soms toch bekend dat iemand bevoegd is omdat men bijvoorbeeld op die vestiging ook onderwijs verzorgt in een ander onderwijstype dan pro (in 3,6% van de gevallen). In andere gevallen is naar het opleidingsniveau gevraagd. De verdeling over opleidingsniveau in het pro is weergegeven in Tabel 20. Pabo is daarbij samengenomen met voornoemde groep bevoegd/benoembaar en is samen goed voor precies de helft van de gevallen. Ook een tweedegraads lerarenopleiding komt vaak voor in het pro (23,9%).

Tabel 20: Profiel docenten praktijkonderwijs, 2015

Opleiding	%
Persoon bij vestiging is bevoegd of benoembaar (incl. pabo)	50,0%
Tweedegraads lerarenopleiding	23,9%
Eerstegraads lerarenopleiding	7,3%
Een ander hbo of wo getuigschrift	2,0%
Een verklaring van het ministerie omtrent bevoegdheid	0,3%
Een getuigschrift van voor 2006 op grond waarvan het vak gegeven mag worden	2,0%
Opleiding Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (PDG)	1,4%
Anders	13,1%
Totaal	100,0%

5.2 Resultaten isk

In IPTO-2015 zijn ook gegevens verzameld omtrent de eerste opvang anderstaligen de zogeheten eersteopvangscholen, ook nog wel de internationale schakelklas (isk) genoemd. Het betreft 79 vestigingen, waarvan 23 uitsluitend isk en 56 (de rest) ook andere vormen van onderwijs aanbieden. Hier is sprake van een respons van 100%, al is van sommige variabelen relatief minder vaak informatie beschikbaar dan voor de andere onderwijstypen die in dit rapport besproken worden.

In het isk worden de lessen in 71% van de gevallen door een vrouw gegeven, zie Tabel 21 (voor 1.003 lessen is het geslacht onbekend).

Tabel 21: Aantal lessen in het isk en verdeling naar geslacht, 2015

Geslacht	Lessen	%
Man	2.916	29,0%
Vrouw	7.131	71,0%
Totaal	10.046	100,0%

In de verdeling van lessen over leeftijd zien we relatief wat meer personen in de groep 55+ en wat minder in de groep 35-45 jaar dan in de andere twee leeftijdsgroepen, zie Tabel 22. Voor 1.138 lessen is de leeftijd van de docent onbekend.

Tabel 22: verdeling van de gegeven lesuren in het isk over leeftijdscategorieën, 2015

Leeftijd	Lesuren	%
-35	2.530	25,5%
35-45	1.481	14,9%
45-55	2.601	26,2%
55+	3.300	33,3%
Totaal	9.912	100,0%

De in het isk meest voorkomende vakken (aandeel 1,0% of meer) zijn weergegeven in Tabel 23. Het grootste aandeel wordt gevormd door Nederlands en Nederlands als tweede taal, samen goed voor 42,7% van alle lesuren. Lichamelijke opvoeding, Wiskunde, Rekenen en Engels zijn ook relatief groot, met elk een aandeel groter dan 4%.

Tabel 23: lesuren naar vak in het isk, 2015

Vak	Lesuren	%
Drama	118	1,1%
Engels	475	4,3%
Handvaardigheid	244	2,2%
Lichamelijke opvoeding	635	5,8%
Nederlands	2.483	22,5%
Tekenen	112	1,0%
Wiskunde	613	5,5%
Overige vakken	1.718	15,6%
Beeldende vorming	225	2,0%
Zorg en welzijn, vmbo profielvakken	143	1,3%
Keuzewerktijd (KWT)	162	1,5%
Mentorles	355	3,2%
NT2 (Nederlands als tweede taal)	2.232	20,2%
Rekenen	481	4,4%
Resterende vakken	1.054	10%
Totaal	11.050	100,0%

Over de personen die voor de klas staan is bij 25,6% van de lessen geen informatie over de functie beschikbaar. Daar waar deze informatie wel beschikbaar is betreft het veelal onderwijzend personeel, zie Tabel 24.

Tabel 24: Lesuren naar functie in het isk, 2015

Functie	Lesuren	%
Onbekend	2.826	25,6%
Directie	5	0,0%
Onderwijzend personeel	7.775	70,4%
Leraar in opleiding	66	0,6%
OOP	212	1,9%
Uitzendkracht/gedetacheerde	127	1,1%
OBP	31	0,3%
Overig	8	0,1%
Totaal	11.050	100,0%

Indien niet bevoegd of benoembaar, is in het isk naar het opleidingsniveau gevraagd. De verdeling over opleidingsniveau in het isk is weergegeven in Tabel 25. In bijna 79% van de lessen is de persoon bevoegd of benoembaar voor een andere les en is de opleiding niet opgevraagd. In het restant van de lessen is veelal sprake van pabo (7,8%) of een tweedegraads lerarenopleiding (5,9%).

Tabel 25: Profiel docenten isk, 2015

Opleiding	%
Persoon bij vestiging is bevoegd of benoembaar	78,6
Pabo	7,8
Tweedegraads lerarenopleiding	5,9
Eerstegraads lerarenopleiding	0,8
Een ander hbo of wo getuigschrift	2,1
Een getuigschrift van voor 2006 op grond waarvan het vak gegeven mag worden	0,2
Opleiding Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (PDG)	1,5
Anders	3,0
Totaal	100,0%

5.3 Resultaten vso

Voorafgaand aan het onderzoek is met een aantal vso scholen overlegd of de opzet van het IPTO-onderzoek voldoende aansluit bij de praktijk. De in die overleggen aangegeven bereidheid om de gevraagde gegevens via de IPTO-website in te vullen was groot. Waarschijnlijk heeft daar echter een selectie-effect parten gespeeld (scholen die bereid waren tot een gesprek zijn ook bereidwillig om mee te werken aan het onderzoek), want tijdens de uiteindelijke uitvoering van het onderzoek is gebleken dat veel vso scholen moeite hadden met het opleveren van data. De scholen zijn niet gewend aan het IPTO-onderzoek, het rooster staat soms alleen op papier of in een spreadsheet en het komt vaak voor dat een les bestaat uit een veelheid van activiteiten. Een deel van de leerlingen is tijdens een lesuur met een bepaalde activiteit bezig, een ander deel van de leerlingen weer met een andere activiteit. Soms geeft men ook een combinatie van algemeen vormende vakken tegelijkertijd. Zelfs de duur van een les is niet altijd eenduidig, sommige scholen geven op die vraag 'variabel' aan. De meting van lesroosters kwam daardoor,

ondanks regelmatige rappels, moeizaam op gang. Al in een vrij vroeg stadium is besloten een nieuw vak te introduceren voor de vso scholen waaronder men lesuren kon scharen die niet direct onder een enkel vak waren onder te brengen. Ook dit bleek onvoldoende soelaas te bieden om tijdig voldoende respons op detailniveau van vak te genereren. Hierbij speelt uiteraard een rol dat deelname aan IPTO voor vso scholen niet verplicht is. Dit alles heeft ons doen besluiten de meting sterk te vereenvoudigen tot een meting van het totaal aantal lesuren per persoon, met daarbij de vraag of deze persoon een bevoegdheid heeft. Er is daarbij dus niet langer per vak informatie opgevraagd. Ook door koppeling aan BRON HO is de gevolgde opleiding en bevoegdheid deels te bepalen. Daarbij is iedereen met minimaal een pabo opleiding door ons bevoegd verklaard. Wij vinden op die manier dat 91,0% van de lesuren op het vso bevoegd gegeven wordt. Dit is dus 3% hoger dan op het vo exclusief pro, isk en vso. Van de resterende 9,0% is onbekend of men benoembaar dan wel onbevoegd is. Dit cijfer is gebaseerd op gegevens die zijn aangeleverd door 288 van de 490 benaderde vestigingen in het vso. Zoals gezegd is zelfs het vaststellen van het aantal lesuren soms lastig omdat dit variabel kan zijn. Daarom is het percentage bevoegd gegeven lesuren ook afgeleid uit het aantal fte (waar via DUO bekend). Langs die weg komen we tot 93,1% bevoegd gegeven lessen, gebaseerd op 2.754 fte, dus 2,1 procentpunt hoger dan op basis van lesuren. De conclusie dat het er met de bevoegdheidssituatie in het vso dus waarschijnlijk niet slechter voorstaat dan in het vo lijkt daarmee wel te kloppen. Vanwege bovenstaande geconstateerde problemen en de daarmee gemoeid gaande belasting van vso scholen lijkt het echter niet zinvol deze meting op korte termijn op het oorspronkelijk gewenste detailniveau (vak) te herhalen.

De gevolgde opleiding van de lesgevers in het vso is bepaald uit koppeling met BRON HO. Op die manier kon van 2.522 personen de opleidingsinformatie achterhaald worden. Omdat BRON HO pas sinds 1991 volledig is, zijn 'jongeren' (personen geboren in 1969 en later) daarbij sterk oververtegenwoordigd. De resultaten van de koppeling staan in Tabel 26. De groep met alleen een pabo diploma is met 22,5% het grootst. Ook Special Educational Needs (SEN) komt vaak voor. Als we alle categorieën optellen met een pabo en/of SEN diploma dan komen we tot 57%.

Tabel 26: Profiel docenten vso, 2015

Opleiding personen die lesgeven in vso en terug te vinden in bron ho	Aantal personen	%
Uitsluitend pabo	568	22,5%
Pabo + sen	377	14,9%
Uitsluitend sen	177	7,0%
1 ^e graadsdiploma, geen pabo/sen	210	8,3%
2 ^e graadsdiploma, geen 1 ^e /pabo/sen	340	13,5%
Overige master, geen 1 ^e /2 ^e /pabo/sen	55	2,2%
Overige bachelor, geen 1 ^e /2 ^e /pabo/sen/master	155	6,1%
1 ^e gr + pabo/sen	44	1,7%
2 ^e gr + pabo/sen, geen 1 ^e gr	73	2,9%
Overige master + pabo/sen, geen 1 ^e /2 ^e	90	3,6%
Overige bachelor + pabo/sen, geen 1 ^e /2 ^e /master	110	4,4%
Geen ho diploma, in opleiding	71	2,8%
Geen ho diploma, niet in opleiding	252	10,0%
Totaal	2.522	100,0%

6 Discussie/nabeschuwing

Inleiding

Dit hoofdstuk heeft een meer beschouwend karakter, waarbij we ook ingaan op de (on)nauwkeurigheid van de uitkomsten en afsluiten met een meer kwalitatieve analyse.

Interpretatie en conclusies

De uitkomsten van het IPTO onderzoek wijzen er duidelijk op dat er niet zozeer sprake is van een generiek bevoegdheidsprobleem binnen het vo, maar eerder van een specifiek probleem bij bepaalde vakken. Een onbevoegdheidspercentage van 8,7% bij een vak als Wiskunde (dat meer dan 10% van alle lesuren voor zijn rekening neemt) is niet anders dan hoog te noemen. Daar staat een onbevoegdheidspercentage van 0,4% bij Lichamelijke Opvoeding tegenover. We menen dat dit verschillen zijn die zich werkelijk in deze orde van grootte voordoen en die serieus genomen mogen worden. Het lijkt voor de hand te liggen dat daarbij sprake is van een relatie met het optreden van tekorten. In de recent gepubliceerde arbeidsmarktramingen¹⁷ worden in het jaar 2018 tekorten¹⁸ hoger dan 2% voorspeld voor de volgende grootste avo-vakken waarvoor een bevoegdheid is bepaald: Duits, Frans, Natuurkunde, Scheikunde, Wiskunde en Klassieke Talen. Natuurkunde, Scheikunde en Wiskunde tellen ook inderdaad een lager dan gemiddeld percentage bevoegd gegeven lesuren (zie ook Tabel 27). Bovendien is bij Natuurkunde, Scheikunde en Wiskunde sprake van een afname van het aandeel bevoegd gegeven lesuren van 2014 op 2015 (zie Tabel 29). Voor wat betreft de talen lijkt deze relatie eerder tegengesteld. Duits, Frans en de Klassieke Talen kennen een hoger dan gemiddeld percentage bevoegd gegeven lesuren, waarbij dit percentage bij Frans en Klassieke Talen bovendien toeneemt van 2014 op 2015. Een mogelijke verklaring zou kunnen zijn dat het moeilijker is docenten Duits en Frans uit te wisselen om tekorten op te vangen (en een docent Duits bijvoorbeeld onbevoegd Frans te laten geven) dan een docent Wiskunde en Natuurkunde uit te wisselen (en een docent Natuurkunde onbevoegd Wiskunde te laten geven).

Naast verschillen tussen vakken zien we ook duidelijke verschillen tussen vmbo en havo/vwo. Daarbij springt het vmbo er relatief lager uit als het om bevoegdheidspercentages gaat. Dit onderzoek verschaft echter geen inzicht in de vraag of dit tot een probleem in het vmbo leidt. In het vmbo staan bijvoorbeeld ook pabo afgestudeerden onbevoegd voor de klas, die mogelijk door hun didactische vaardigheden wel degelijk geschikt zijn. Verder kent het vmbo een grote diversiteit aan vakken en wijkt daarmee qua aard af van het havo/vwo. De bevoegdheidsverschillen tussen onderwijstypen kunnen dus niet rechtstreeks geïnterpreteerd worden als kwaliteitsverschillen tussen onderwijstypen.

Uit de leeftijdsverdeling van (on)bevoegd lesgeven blijkt ook helder dat de problematiek onder de hoogste leeftijdsgroep relatief beperkt is. Slechts 2% van de groep ouder dan 55 jaar is onbevoegd. Dit betekent wel dat het percentage bevoegd gegeven lessen onder druk staat: de relatief wat oververtegenwoordigde oudere generatie leraren gaat op den duur uitstromen. We nemen dan ook inderdaad van IPTO-2014 naar IPTO-2015 een kleine afname waar van het percentage bevoegd gegeven lessen. Daar staat tegenover dat het percentage benoembaar gegeven lesuren duidelijk is gestegen. Als netto resultaat is het percentage onbevoegd gegeven lesuren gedaald.

De leeftijdsverdeling van het percentage bevoegden geeft ook aan dat het bevoegdheidsprobleem niet iets betreft dat de afgelopen paar jaar is ontstaan. Ook al is

---

¹⁷ De toekomstige arbeidsmarkt voor onderwijspersoneel po, vo en mbo 2015-2025: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2016/11/24/de-toekomstige-arbeidsmarkt-voor-onderwijspersoneel-po-vo-en-mbo-2015-2025>

¹⁸ In de arbeidsmarktramingen wordt uitgegaan van de afwezigheid van tekorten in het startjaar (2014) van de raming.

het logisch dat jongeren vaker onbevoegd zijn, in de leeftijdsgroep 45-55 jaar is het percentage onbevoegd gegeven lesuren nog steeds twee maal zo hoog als dat onder 55-plussers (in de groep tot 35 jaar meer dan vier maal zo hoog). Het aandeel personen in deze leeftijdscategorieën dat uitsluitend onbevoegd les geeft laat eenzelfde beeld naar leeftijd zien. Het ontstaan van de onbevoegdheidsproblematiek is dan ook waarschijnlijk een geleidelijk proces geweest van zeker tien of mogelijk wel twintig jaar of langer. Omdat we er van uitgaan dat scholen niet met opzet onbevoegde leraren voor de klas zetten als ook bevoegde leraren beschikbaar zijn, duidt dit op al langer bestaande aanwezigheid van tekorten aan leraren voor specifieke vakken¹⁹. Het is daarmee goed dat de bevoegdheidsproblematiek de aandacht heeft.

Of de afname in het percentage onbevoegd gegeven lesuren dat zich nu voordoet doorzet is op dit moment moeilijk in te schatten. De druk op het bevoegdheidspercentage vanwege uitstromende ouderen zal nog enige tijd hoog blijven en de personen in opleiding zullen hun diploma uiteraard nog (tijdig) moeten halen. Eind 2017 komt hierover meer duidelijkheid. Dan is naar verwachting een derde meting gereed en zijn cijfers van vergelijkbare kwaliteit beschikbaar met betrekking tot peildatum 1 oktober 2016.

Betrouwbaarheid

Met de IPTO rapportage van het vorig jaar (IPTO-2014) werd een grote stap voorwaarts gemaakt met betrekking tot de volledigheid en nauwkeurigheid van de bevoegdheidsmeting. Omdat voor IPTO-2015 dezelfde methodiek gehanteerd is als in IPTO-2014, is vervolgens in dit rapport nu ook voor het eerst de *ontwikkeling* in de bevoegdheden nauwkeurig(er) in kaart gebracht. Met als belangrijkste resultaat dat het percentage onbevoegd gegeven lessen tussen 2014 en 2015 met 0,5 procentpunt, oftewel 9% is afgenomen. Het in kaart brengen van een dergelijke ontwikkeling (0,5 procentpunt) stelt daarbij echter nog hogere eisen aan de nauwkeurigheid van de resultaten dan het in kaart brengen van een momentopname. De vraag dringt zich dan ook op of de bereikte nauwkeurigheid voldoende groot is om te kunnen concluderen dat ook echt sprake is van een daling van het onbevoegdheidspercentage. Als het gehele onderzoek foutloos is verlopen is het antwoord overigens ja. IPTO betreft geen steekproef, we beschikken over alle waarnemingen, daarmee is (bij een foutloos onderzoek) het resultaat de feitelijke situatie en is elke gemeten wijziging significant.

Het eerlijke antwoord is echter dat een foutloze meting erg onwaarschijnlijk is. Scholen leveren soms twee dezelfde roosters aan voor twee vestigingen, verwisselen roosters over vestigingen of bieden roosters van het verkeerde jaar aan. Op allerlei mogelijke manieren wordt daar op gecontroleerd en voor gecorrigeerd en zo nodig worden nieuwe roosters opgevraagd. Het komt ook voor dat een docent in een rooster op een bepaald tijdstip twee maal voorkomt. Deze lessen worden samengenomen (het gaat dan om hetzelfde vak aan twee klassen). Ook komen regels voor in roosters die geen vakken maar vergaderingen betreffen etc. Al dit soort zaken moeten worden uitgefilterd. Daarnaast komt het voor dat sommige scholen soms een zogeheten dagrooster (met invallers) aanleveren in plaats van een basisrooster (met ingeplande reguliere leerkrachten). Op het moment dat de school (of CentERdata) daar achter komt wordt de school in de gelegenheid gesteld een nieuw rooster aan te leveren. De kans is vrij groot dat desondanks nog steeds dagroosters aanwezig zijn in de data waarop dit rapport is gebaseerd. Omdat de invallers die voorkomen in de dagroosters naar verwachting vaker onbevoegd lesgeven dan de leraren die regulier voor de klas zouden moeten staan, heeft dit gevolgen voor de gemeten

---

¹⁹ Men zou kunnen tegenwerpen dat het theoretisch zo zou kunnen zijn dat ouderen vanwege hun senioriteit kunnen bedingen alleen lessen te geven waarvoor men bevoegd is en dat de jonge, nieuwe leraren, ook al is men bevoegd voor bepaalde vakken derhalve juist les moet geven in vakken waarvoor men niet bevoegd is. Hierover ontbreekt het aan harde informatie, maar het lijkt ons waarschijnlijker dat junioren door minder ervaring juist eerder op die gebieden zullen worden ingezet waarvoor men bevoegd is. Zeker daar waar krapte bestaat zou het ook relatief eenvoudig moeten zijn om een baan te vinden met bevoegdheidseisen die aansluiten bij de vooropleiding.

(on)bevoegdheidspercentages. De fouten die hierdoor ontstaan zijn gelukkig echter vrij beperkt. Als we de extreme aanname maken dat 20% van de scholen deze fout maakt en een dagrooster aanlevert en het deel van de leraren daarin dat vervangen wordt 5% bedraagt (het ziekteverzuimpercentage bedroeg in 2015 4,9%) gaat het om 1% van de in totaal gemeten lessen. Stel dat het onbevoegdheidspercentage van deze (1%) lessen geen 5,1% (zoals gemeten) bedraagt, maar (extreem) 50%, dan zou het percentage onbevoegd gegeven lessen van de reguliere leraren geen 5,1% bedragen maar 4,6%. Het is bovendien zo dat de fout die hiermee gemaakt wordt in twee opeenvolgende jaren van dezelfde orde van grootte zal zijn, waarmee deze grotendeels tegen elkaar wegvalt als we naar ontwikkelingen kijken. Onze inschatting is daarmee dat de nauwkeurigheid wat betreft de ontwikkeling in het onbevoegdheidspercentage op dit onderdeel beter is dan 0,1 procentpunt.

Vervolgens moeten we ook de vraag stellen of scholen wel weten wat de bevoegdheidssituatie is. Wat betreft kennis van zaken concludeert de Inspectie van het Onderwijs in het rapport 'Onbevoegd lesgeven in het voortgezet onderwijs, een onderzoek naar de rechtvaardigingsgronden' d.d. 26-3-2015 in elk geval dat schoolleiders goed op de hoogte zijn van regelgeving en de bevoegdheden van het eigen personeel. Dat degene die IPTO invult het daarentegen niet altijd weet is ons echter wel gebleken uit de telefoontjes die onze helpdesk hierover gekregen heeft. De wet- en regelgeving is wat dit betreft dan ook complex. Dat dit tot afwijkingen van de feitelijke situatie leidt verwachten we zeker, maar hoe groot dat effect is, is onbekend. Een maximum wordt uiteraard bepaald door het feit dat we uit externe bronnen (BRON HO) van ongeveer driekwart van de lessen met zekerheid weten dat deze bevoegd gegeven worden. Van het resterende kwart van de lessen geeft de school zelf aan of het om bevoegd gegeven lessen gaat of niet. We vermoeden dat hier de grootste bron van onnauwkeurigheid optreedt. Het is naar onze mening namelijk vrij waarschijnlijk dat men van iemand met de juiste diploma's opgeeft dat deze bevoegd is. De kans op een fout de andere kant op, dat men aangeeft dat iemand bevoegd is of benoembaar, terwijl dit niet zo is, lijkt ons een stuk groter. Hierbij hoeft zeker geen kwade opzet in het spel te zijn. Zoals al gezegd is de wet- en regelgeving complex. Als voorbeeld noemen we dat aan benoembaarheid vaak eisen verbonden zijn met betrekking tot de termijn waarover dit mag. Dit zou in sommige gevallen kunnen betekenen dat men de administratie moet induiken om het antwoord te achterhalen, maar dit uit het hoofd doet. Stel dat er 0% kans is om een bevoegd persoon ten onrechte niet bevoegd te verklaren en 5% kans om een onbevoegd persoon ten onrechte als benoembaar of bevoegd te verklaren. Dan leidt dit direct tot een afwijking van de orde van 0,25 procentpunt²⁰ in het onbevoegdheidspercentage. Onze inschatting is dat de onnauwkeurigheid in het onbevoegdheidspercentages inderdaad van deze orde van grootte zou kunnen zijn, of mogelijk nog groter. Voor de fout in de ontwikkeling van het percentage onbevoegd gegeven lessen is het effect beperkter, omdat in beide jaren bijvoorbeeld ongeveer evenveel personen ten onrechte als benoembaar i.p.v. onbevoegd worden aangemerkt. Daarmee blijft de conclusie dat het onbevoegdheidspercentage daalt staan.

Met betrekking tot de vraag of personen (indien men het correcte antwoord weet) de vragen correct invullen is het antwoord nog lastiger. De contacten die onze helpdesk heeft met de scholen geven in elk geval wel aan dat men het onderwerp erg serieus neemt. Ook het feit dat het ingevulde percentage bevoegd gegeven lessen is gedaald in 2015 ten opzichte van 2014 wijst niet in de richting dat men zaken mooier zou willen voordoen dan het geval is. De data geven eerder een verschuiving van onbevoegd naar benoembaar te zien. Wat betreft de benoembaarheid en het volgen van een opleiding is wel een gedeeltelijke verificatie mogelijk. Met BRON HO kunnen we immers zien of een persoon een (ho) opleiding volgt. En kunnen we bijvoorbeeld vaststellen of in die gevallen waar LIO (leraar in opleiding, een stage voor de klas tijdens de studie) door de school wordt

---

²⁰ $5\% * 55.000 \text{ (onbevoegde lessen)} = 0,25\% \text{ van } 1.100.000 \text{ (totaal lessen)}, \text{ orde van groottes.}$

aangegeven ook daadwerkelijk sprake is van een gevolgde opleiding²¹. Daar waar we personen kunnen koppelen blijkt dat bij 86% van de lessen waar LIO wordt aangegeven de persoon die op dat moment voor de klas staat ook verifieerbaar een opleiding volgt. Dit is vrij hoog, maar men zou daar liever honderd procent vaststellen. Dus ook hier kan helaas niet alle twijfel worden weggenomen.

Een andere methode om de nauwkeurigheid van de resultaten in te schatten is te kijken naar verschillen tussen onbevoegdheidspercentages van vakken over de jaren. Indien de verschillen een random karakter hebben (door foutief invullen) zouden we bij kleine vakken relatief grotere verschillen in bevoegdheidspercentages tussen jaren verwachten dan bij grote. Als we ons in deze analyse beperken tot de avo-vakken is dit in elk geval niet zichtbaar. Kleine vakken als Beeldende vorming, Klassieke Talen, NASK, Muziek en Tekenen kennen een relatief stabiel onbevoegdheidspercentage (verschillen in absolute zin kleiner dan 0,4 procentpunt), terwijl grote vakken als Nederlands en Engels verschillen te zien geven van 1,4 procentpunt. Deze bevinding stelt daarmee in elk geval gerust in de zin dat de gemeten ontwikkelingen in onbevoegdheid een achterliggende oorzaak hebben die strijdig is met de hypothese dat verschillen ontstaan door het op basis van een toevalsproces foutief invullen.

Kwalitatieve aspecten

Tot besluit gaan we nog kort in op aan aantal meer kwalitatieve aspecten van dit onderzoek die spelen bij zowel de betrokken scholen als de uitvoerder CentERdata. Daarbij leggen we de nadruk op de *lessons learned* en mogelijke verbeterlagen bij toekomstige metingen.

In de eerste IPTO-meting die werd uitgevoerd door CentERdata (IPTO-2013) was nog sprake van tegen de 1.400 vestigingen. In 2016 (de meting uit dit rapport) met peildatum oktober 2015 betrof dit aantal al ruim 1.900 vestigingen (inclusief vso). In de meting van IPTO-2016 die in 2017 zal plaatsvinden, zal sprake zijn van nog eens 200 extra vestigingen (de reden van deze vrij grote toename van het aantal vestigingen in 2016 in het vo is ons onbekend). Ook de hoeveelheid opgevraagde informatie neemt toe. In de 2013-meting werden alleen lesuren opgevraagd, in de 2014-meting ook bevoegdheden. Vervolgens is besloten ook het type vmbo en opleidingsinformatie op te vragen en in de 2015-meting is ook het pro, isk en vso toegevoegd. Deze informatie moet bovendien in steeds kortere tijd worden opgeleverd, hetgeen een professionele organisatie en communicatie vereist bij zowel de scholen als CentERdata om dit alles in goede banen te leiden. De IPTO-helpdesk van CentERdata onderhoudt daartoe nauwe contacten met alle scholen en zorgt ervoor dat het uitvragen van de IPTO-gegevens zo soepel mogelijk verloopt voor de scholen. De gegevensuitwisseling zelf gebeurt via een website, maar individuele contacten met de helpdesk verlopen vaak ook telefonisch en via e-mail. Alle contactmomenten en vragen worden centraal geregistreerd in een managementsysteem.

De ervaring heeft geleerd dat het werken met één contactpersoon per vestiging, meestal een roostermaker of een persoon van P&O, helpt om miscommunicatie en dubbel werk te voorkomen. Deze vaste contactpersoon heeft daarnaast meestal op grond van eerdere metingen al ervaring met het aanleveren van de benodigde gegevens opgedaan, waarvoor soms ook een andere persoon binnen de school wordt ingeschakeld. De opgebouwde samenwerking tussen de helpdesk en de contactpersonen heeft er toe geleid dat persoonlijke communicatie mogelijk is en er snel gereageerd kan worden bij eventuele vragen die er spelen. Daardoor is het ook mogelijk om extra dienstverlening te bieden. Als bijvoorbeeld een vestigingsnummer verandert, wordt ervoor gezorgd dat aan het nieuwe vestigingsnummer de gegevens van het oude vestigingsnummer gekoppeld worden. Op

---

²¹ Ook als we zelf met BRON HO kunnen vaststellen dat iemand benoembaar lesgeeft vragen we de school naar de bevoegdheidssituatie. Het kan immers zo zijn dat de persoon toch bevoegd lesgeeft, maar wij dit niet kunnen waarnemen (oud diploma, buitenlands diploma etc.).

die manier kan het preladen van gegevens door CentERdata ook in een dergelijke situatie doorgang vinden, hetgeen deelname voor scholen vergemakkelijkt.

In het algemeen zien we dat de gegevensverzameling in opeenvolgende metingen steeds soepeler verloopt. De scholen leveren gegevens grotendeels op tijd en met voldoende kwaliteit aan. We merken wel dat steeds meer informatie handmatig wordt aangeleverd en dat scholen vaker zelf personeelsbestanden aanleveren in plaats van via een grote salarisverwerker. Dit heeft zijn voor- en nadelen. De bestanden die aangeleverd worden door de salarisverwerkers hebben als voordeel dat deze allemaal een vast format hebben, maar aan de andere kant werden deze bestanden soms erg laat aangeleverd en werden er daarbij alleen gegevens op BRIN-niveau aangeleverd in plaats van op vestigingsniveau.²²

Het door de scholen toewijzen van de vakken in het rooster aan de lijst met IPTO-vakken levert relatief weinig problemen op, hoewel scholen elk jaar bepaalde vakken niet kwijt kunnen. Denk hierbij aan Mens en Natuur, of Mens en Maatschappij. Dit zijn vakken die vervolgens door de scholen onder Overige vakken worden geschaard met een handmatige toelichting. Omdat van Overige vakken geen bevoegdheidsinformatie wordt opgevraagd moet een aantal van deze door de scholen onder Overige vakken geschaarde lessuren vervolgens achteraf gehercodeerd worden door CentERdata om alsnog meegenomen te kunnen worden bij de bevraging van de bevoegdheden. In hoofdstuk 2 is al het voorbeeld gegeven van Latijn dat door CentERdata gehercodeerd wordt tot Klassieke Talen. Om dit soort problemen te vermijden wordt de vakkenlijst jaarlijks aan de hand van de laatste bevindingen bijgesteld.

Bij de categorie Overige vakken wordt naar de hoogst genoten opleiding gevraagd indien verder geen bevoegdheid bekend is. De scholen vinden dit soms lastig omdat de opties beperkt zijn. Zo vallen docenten die een mbo-4 diploma hebben behaald bijvoorbeeld onder de categorie 'anders' zonder dat er een toelichting gegeven kan worden om welk diploma het gaat. In een volgende meting kan daarom worden overwogen een toelichting toe te staan of ook mbo-4 op te nemen (al lijkt dit niet zinvol als vervolgens niets met deze informatie wordt gedaan).

Ook de bepaling van de bevoegdheden is soms lastig voor scholen, omdat het voor de school vaak niet eenduidig is welke categorie uit de bevoegdhedentabel van toepassing is. De wetgeving is wat dat betreft complex. Het feit dat soms ook sprake is van termijnen waarbinnen sprake is van uitzonderingen helpt daar niet bij.

De in IPTO-2015 nieuw toegevoegde isk- en pro-scholen gebruiken vaak geen roosterpakket en moesten ook zelf personeelsbestanden aanleveren. Desondanks hadden scholen voor praktijkonderwijs geen moeite met het aanleveren van de gevraagde gegevens, alleen voor isk-scholen was het lastig om de gevraagde informatie aan te leveren. Vaak gaat het om een isk-locatie binnen een BRIN en het vinden van een geschikte contactpersoon die de informatie daadwerkelijk kan aanleveren is vaak lastig. Daarnaast bleek het voor de isk-scholen moeilijker te zijn om bevoegdheden te bepalen en als er naar de opleiding wordt gevraagd werden de categorieën waaruit gekozen kon worden soms weer te summier bevonden.

Ook vso scholen hadden moeite met het aanleveren van de gevraagde informatie. Deze scholen werken vaak heel anders dan het regulier onderwijs, bijvoorbeeld vaker met één vaste docent voor een klas zoals in het basisonderwijs. Daarom hebben we de optie "geeft alle vakken" toegevoegd. Na diverse pogingen de gevraagde informatie volledig te verzamelen, heeft CentERdata de vso scholen uiteindelijk alleen gevraagd om te verklaren

---

²² Bij een grote organisatie met meer dan 1.500 docenten is het een welhaast onmogelijke klus voor de contactpersoon van een enkele vestiging binnen die organisatie om uit al deze personeelsleden de eigen docenten te kiezen om de docentcodes te verklaren.

of een docent bevoegd is voor de vakken die hij/zij geeft. Een ander probleem was dat het personeelsbestand dat CentERdata via de salarisverwerkers heeft ontvangen op BRIN-niveau is zodat vestigingen ook hier hun eigen docenten uit moesten filteren.²²

Sommige scholen leveren gecombineerde roosters aan die gelden voor meer vestigingen. CentERdata probeert deze zo veel mogelijk te splitsen naar vestiging. Echter, dit is soms lastig omdat er geen logische kenmerken zijn waarop gesplitst kan worden. Soms geven scholen aan wat deze kenmerken zijn, maar in de praktijk blijken er dan toch een aantal klassen of vakken niet te kunnen worden gesplitst. Er is dan meestal ook wel een valide reden waarom de scholen vaak een gecombineerd rooster aanleveren. Het kan bijvoorbeeld gaan om een nevenvestiging vanwege gebrek aan leslokalen in het hoofdgebouw. Het splitsen van gecombineerde roosters is dus niet altijd zinvol, waarbij we de scholen vragen aan te geven of dat gewenst is.

In het algemeen zien we dat de scholen steeds meer doordrongen raken van het belang van het IPTO-onderzoek en ook beter bekend raken met de wijze waarop de IPTO-meting nu wordt uitgevoerd. Daardoor gaat men ook gegevens van betere kwaliteit aanleveren. Ook de terugkoppeling van de verzamelde gegevens aan de scholen draagt bij aan correcte informatieverstrekking. Scholen willen ook steeds vaker weten welke gegevens CentERdata van hen in huis heeft. CentERdata is continu bezig met creëren van een stukje bewustwording bij de scholen dat het goede rooster, maar ook het controleren van de docent-, vak- en klascode én het controleren van de bevoegdheden per docent, vak en onderwijstype uitermate belangrijk is. Daardoor raakt men zich er bijvoorbeeld van bewust dat het aanleveren van een planningsrooster in plaats van een weekrooster essentieel is.

Het verbeteren van de data en de dataverzameling is een continue proces, waarbij het vaak gaat om details als het verbeteren van een verkeerd ingevulde vakcode (hetgeen bijvoorbeeld naar boven komt op het moment dat bevoegdheden bevroegd worden). Het feit dat het onderzoek nu langere tijd door een en dezelfde partij wordt uitgevoerd draagt daarbij zeker bij aan de kwaliteit.²³ Expertise wordt opgebouwd om de scholen steeds beter en gericht te benaderen en te ondersteunen. Hierdoor zal naar we hopen de trend van de afgelopen jaren van een steeds betere en snellere IPTO meting ook voor de volgende meting voortgezet kunnen worden.

---

²³ De bereikbaarheid en dienstverlening van de helpdesk van CentERdata zijn positief beoordeeld in een tevredenheidsonderzoek onder alle aan IPTO-2014 deelnemende scholen. De inzet van de afdeling Panelbeheer die de helpdesk verzorgt kreeg het cijfer 8 van de deelnemende scholen.

A Tabellen bij figuren

A.1 Samenvatting

Tabel 27: Percentages bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen naar avo-vak, 2015

	Bevoegd	Benoembaar	Onbevoegd	Totaal	Lesuren
Aardrijkskunde	90,4%	6,0%	3,6%	100,0%	43.932
Beeldende vorming	97,2%	1,6%	1,2%	100,0%	16.894
Biologie	91,2%	5,4%	3,4%	100,0%	57.688
Duits	89,8%	5,9%	4,3%	100,0%	53.340
Economie	84,9%	9,2%	5,9%	100,0%	47.219
Engels	86,7%	7,2%	6,1%	100,0%	113.806
Frans	94,7%	2,8%	2,5%	100,0%	46.219
Geschiedenis (en staatsinrichting)	93,8%	4,1%	2,1%	100,0%	50.149
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	89,9%	4,6%	5,5%	100,0%	16.031
Lichamelijke opvoeding	99,0%	0,7%	0,4%	100,0%	85.880
Maatschappijleer	72,9%	17,0%	10,2%	100,0%	19.627
Muziek	95,2%	1,8%	2,9%	100,0%	16.712
Natuurkunde	83,6%	10,6%	5,9%	100,0%	29.953
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	79,7%	10,4%	9,9%	100,0%	22.867
Nederlands	87,8%	6,5%	5,7%	100,0%	127.698
Scheikunde	86,8%	9,0%	4,2%	100,0%	22.871
Techniek	85,8%	6,3%	7,9%	100,0%	19.860
Tekenen	98,1%	1,5%	0,4%	100,0%	14.306
Wiskunde	80,2%	11,1%	8,7%	100,0%	129.092
Resterende vakken	85,4%	8,6%	6,0%	100,0%	157.711
Totaal	87,9%	6,9%	5,1%	100,0%	1.091.855
Lesuren	960.271	75.395	56.189	1.091.855	

Tabel 28: Percentage onbevoegd gegeven lesuren naar onderwijstype en regio, 2015

	Vmbo	Havo	Vwo	Combinaties	Totaal
Noord-Groningen	3,1%	0,7%	1,7%	1,2%	2,2%
Oost-Groningen	10,4%	5,2%	4,0%	3,4%	7,8%
Centraal-Groningen	5,9%	1,2%	1,0%	4,0%	3,3%
Friesland	6,9%	3,4%	2,2%	5,0%	5,2%
Zuid- en Midden-Drenthe	7,3%	4,7%	3,6%	6,4%	6,1%
IJssel en Vecht	9,6%	3,3%	3,5%	7,9%	6,8%
Twente	9,2%	3,6%	2,8%	5,0%	6,3%
Noordwest-Veluwe	5,7%	1,9%	3,3%	4,0%	4,1%
Stedendriehoek	11,0%	3,4%	2,3%	7,0%	6,8%
De Vallei	8,4%	2,1%	2,3%	2,9%	5,2%
IJssel en Rijn	4,8%	0,7%	2,0%	3,6%	3,0%

	Vmbo	Havo	Vwo	Combinaties	Totaal
Achterhoek	7,9%	2,3%	2,3%	0,7%	5,4%
Nijmegen	6,6%	2,2%	0,8%	3,1%	3,6%
Rivierenland	10,8%	3,2%	2,7%	6,4%	6,8%
Flevoland	6,6%	3,4%	2,5%	6,5%	5,2%
Gooi en Vechtstreek	8,4%	4,0%	3,3%	6,4%	5,3%
Eemland	10,8%	2,8%	2,4%	4,8%	5,4%
Utrecht-Midden	6,3%	2,7%	3,1%	4,3%	4,5%
Noord-Holland-Noord	6,1%	3,1%	1,8%	5,3%	4,4%
Zuidelijk Noord-Holland	8,0%	3,8%	2,8%	5,9%	5,4%
Rijn-Gouwe	8,7%	3,8%	2,8%	5,5%	5,7%
Haaglanden	8,4%	4,4%	4,5%	6,5%	6,3%
Rijnmond	9,2%	3,3%	3,1%	7,9%	6,3%
Zeeland	8,8%	3,1%	1,6%	3,9%	5,4%
West-Brabant	4,4%	1,4%	1,5%	2,4%	2,9%
Midden-Brabant	4,7%	3,1%	2,1%	3,7%	3,7%
Noordoost-Brabant	5,5%	3,4%	2,2%	2,9%	3,9%
Zuidoost-Brabant	4,5%	2,6%	2,4%	7,2%	3,8%
Noord-Limburg	5,0%	2,0%	2,3%	2,4%	3,7%
Weert	3,1%	1,2%	1,8%	1,8%	2,2%
Roermond	6,8%	2,9%	2,1%	1,4%	4,3%
Westelijke Mijnstreek	10,9%	2,3%	2,6%	0,0%	5,6%
Parkstad Limburg	4,8%	0,2%	0,2%	0,0%	2,4%
Maastricht Mergelland	4,5%	2,0%	1,8%	0,5%	2,5%
Utrecht	11,0%	1,5%	0,9%	0,9%	4,5%
Amsterdam	6,8%	5,1%	3,2%	6,7%	5,4%
Den Haag	14,5%	7,1%	3,6%	6,0%	8,6%
Rotterdam	7,7%	6,5%	5,1%	6,3%	6,7%
Totaal	7,5%	3,2%	2,6%	5,1%	5,1%

A.2 Bevoegdheid

Tabel 29: Ontwikkeling van de percentages bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen naar avo-vak in 2015 ten opzichte van 2014 (plusteken is toename)

2015-2014	Bevoegd	Benoembaar	Onbevoegd
Aardrijkskunde	-0,1%	0,8%	-0,7%
Beeldende vorming	-0,1%	-0,3%	0,4%
Biologie	0,0%	1,2%	-1,2%
Duits	-0,7%	1,1%	-0,4%
Economie	1,3%	-0,5%	-0,9%
Engels	-0,3%	1,7%	-1,4%
Frans	0,4%	0,1%	-0,4%
Geschiedenis (en staatsinrichting)	0,0%	0,4%	-0,4%
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	0,6%	-0,7%	0,0%
Lichamelijke opvoeding	0,0%	0,1%	-0,1%
Muziek	-0,8%	0,3%	0,4%
Natuurkunde	-0,8%	1,0%	-0,2%
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	-1,8%	1,5%	0,3%
Nederlands	0,3%	1,0%	-1,3%
Scheikunde	-0,5%	0,4%	0,0%
Techniek	4,3%	-2,6%	-1,7%
Tekenen	0,4%	-0,1%	-0,2%
Wiskunde	-0,7%	0,6%	0,2%
Resterende vakken	-0,6%	0,6%	0,0%
Totaal	-0,2%	0,7%	-0,5%

Tabel 30: Percentages bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen naar beroepsgericht vak (vmbo), 2015

	Bevoegd	Benoembaar	Onbevoegd	Totaal	Lesuren
Administratie (bedrijfsadministratie)	88,4%	7,6%	4,0%	100%	537
Agrarische vakken/Landbouw	85,6%	10,4%	4,0%	100%	7.885
Bouwbreed vmbo	86,6%	3,5%	9,8%	100%	1.409
Bouwtechniek	90,0%	3,4%	6,5%	100%	2.418
Consumptieve techniek vmbo	89,3%	6,5%	4,3%	100%	1.446
Consumptieve vakken (horeca, bakken, breed)	83,7%	7,7%	8,6%	100%	3.364
Elektrotechniek vmbo	88,1%	4,8%	7,1%	100%	1.804
Grafische techniek vmbo	86,2%	10,5%	3,4%	100%	507
Handel en administratie	80,7%	10,2%	9,1%	100%	6.273
Handel en verkoop	72,6%	15,8%	11,6%	100%	1.807
ICT-route vmbo	53,7%	27,3%	19,0%	100%	871
Instalektro vmbo	81,4%	10,4%	8,2%	100%	571
Installatietechniek	88,5%	7,9%	3,6%	100%	317
Intersectoraal vmbo	80,9%	8,6%	10,6%	100%	3.214
Metaaltechniek	87,4%	5,4%	7,2%	100%	1.958

Metalektro	92,9%	0,7%	6,4%	100%	1.128
Sport, dienstverlening en veiligheid (SDV)	87,7%	7,9%	4,5%	100%	3.238
Uiterlijke verzorging	78,1%	8,7%	13,1%	100%	824
Verzorging	88,5%	5,3%	6,1%	100%	6.810
Voertuigentechniek vmbo	83,8%	5,1%	11,1%	100%	2.006
Zorg en welzijn	78,4%	12,2%	9,4%	100%	19.782
Resterende vakken	85,3%	7,3%	7,4%	100%	411.533
Totaal	85,0%	7,5%	7,5%	100%	
Lesuren	407.531	36.191	35.979	100%	479.701

Tabel 31: Ontwikkeling van de percentages bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen voor de beroepsgerichte vmbo vakken in 2015 ten opzichte van 2014 (plusteken is toename in procentpunten)

	Bevoegd	Benoembaar	Onbevoegd
Administratie (bedrijfsadministratie)	9,7%	-2,9%	-6,7%
Agrarische vakken vmbo	5,9%	-0,5%	-5,3%
Bouwbreed vmbo	-2,2%	0,5%	1,6%
Bouwtechniek	10,5%	-4,9%	-5,6%
Consumptieve techniek vmbo	7,1%	-9,2%	2,0%
Consumptieve vakken (horeca, bakken, breed)	5,7%	-4,4%	-1,3%
Elektrotechniek vmbo	3,0%	-1,4%	-1,7%
Grafische techniek vmbo	1,9%	-7,4%	5,5%
Handel en administratie	5,1%	-3,1%	-2,0%
Handel en verkoop	17,1%	-13,7%	-3,4%
Metaaltechniek	-11,3%	5,9%	5,5%
Metalektro	-13,5%	9,0%	4,5%
Sport, dienstverlening en veiligheid (SDV)	0,0%	-5,2%	5,1%
Uiterlijke verzorging	-3,0%	4,7%	-1,6%
Verzorging	-3,8%	-0,1%	3,9%
Voertuigentechniek vmbo	-13,6%	6,1%	7,5%
Zorg en welzijn	-9,9%	2,9%	6,9%

Tabel 32: Percentage bevoegd gegeven lessen naar leeftijd, 2015

	Tot 35 jaar	35-45 jaar	45-55 jaar	Ouder dan 55 jaar	Alle
Bevoegd	80,5%	88,1%	90,6%	94,4%	88,0%
Benoembaar	10,9%	6,6%	5,5%	3,6%	6,9%
Onbevoegd	8,6%	5,2%	3,9%	2,0%	5,1%

Tabel 33: Percentage bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen per regio, 2015

	Bevoegd	Benoembaar	Onbevoegd	Totaal	Lessuren
Noord-Groningen	90,6%	7,1%	2,2%	100,0%	4.791
Oost-Groningen	85,4%	6,8%	7,8%	100,0%	11.054
Centraal-Groningen	90,9%	5,8%	3,3%	100,0%	31.621
Friesland	90,8%	4,1%	5,2%	100,0%	45.150
Zuid- en Midden-Drenthe	86,6%	7,4%	6,1%	100,0%	21.552
IJssel en Vecht	85,7%	7,5%	6,8%	100,0%	31.833
Twente	88,3%	5,5%	6,3%	100,0%	42.488
Noordwest-Veluwe	90,3%	5,5%	4,1%	100,0%	9.920
Stedendriehoek	86,2%	7,0%	6,8%	100,0%	30.175
De Vallei	86,8%	8,0%	5,2%	100,0%	24.823
IJssel en Rijn	90,5%	6,5%	3,0%	100,0%	26.564
Achterhoek	88,0%	6,6%	5,4%	100,0%	19.022
Nijmegen	90,2%	6,2%	3,6%	100,0%	24.860
Rivierenland	85,5%	7,7%	6,8%	100,0%	15.822
Flevoland	87,4%	7,5%	5,2%	100,0%	27.316
Gooi en Vechtstreek	89,3%	5,4%	5,3%	100,0%	20.140
Eemland	89,1%	5,5%	5,4%	100,0%	19.600
Utrecht-Midden	89,8%	5,7%	4,5%	100,0%	36.131
Noord-Holland-Noord	87,6%	8,0%	4,4%	100,0%	47.932
Zuidelijk Noord-Holland	86,4%	8,2%	5,4%	100,0%	64.709
Rijn-Gouwe	86,0%	8,3%	5,7%	100,0%	54.433
Haaglanden	87,1%	6,6%	6,3%	100,0%	33.851
Rijnmond	84,5%	9,1%	6,3%	100,0%	74.093
Zeeland	86,5%	8,1%	5,4%	100,0%	22.527
West-Brabant	90,4%	6,7%	2,9%	100,0%	44.388
Midden-Brabant	90,5%	5,9%	3,7%	100,0%	26.192
Noordoost-Brabant	88,7%	7,4%	3,9%	100,0%	39.865
Zuidoost-Brabant	91,3%	4,8%	3,8%	100,0%	49.570
Noord-Limburg	89,7%	6,6%	3,7%	100,0%	15.242
Weert	83,4%	14,4%	2,2%	100,0%	4.675
Roermond	90,9%	4,7%	4,3%	100,0%	9.550
Westelijke Mijnstreek	89,8%	4,5%	5,6%	100,0%	8.652
Parkstad Limburg	91,9%	5,8%	2,4%	100,0%	11.855
Maastricht Mergelland	92,6%	4,8%	2,5%	100,0%	11.167
Utrecht	87,3%	8,1%	4,5%	100,0%	13.564
Amsterdam	87,2%	7,4%	5,4%	100,0%	45.827
Den Haag	85,6%	5,8%	8,6%	100,0%	29.532
Rotterdam	85,0%	8,3%	6,7%	100,0%	41.367
Totaal	87,9%	6,9%	5,1%	100,0%	
Lessuren	960.271	75.395	56.189		1.091.855

A.3 Lesuren

Tabel 34: Percentage lesuren voor avo-vakken naar graadsector, 2015

Vak	Eerstegraads les	Tweedegraads les	Totaal
Aardrijkskunde	3,4%	3,6%	3,6%
Beeldende vorming	0,6%	1,6%	1,4%
Biologie	5,2%	4,5%	4,7%
Duits	4,6%	4,3%	4,3%
Economie	6,0%	3,2%	3,8%
Engels	9,5%	9,2%	9,3%
Frans	3,5%	3,8%	3,8%
Geschiedenis (en staatsinrichting)	5,0%	3,8%	4,1%
Godsdienst/levensbeschouwing	1,4%	1,5%	1,4%
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	2,8%	0,8%	1,3%
Lichamelijke opvoeding	5,4%	7,5%	7,0%
Maatschappijleer	2,4%	1,3%	1,6%
Muziek	0,7%	1,5%	1,4%
Natuurkunde	4,7%	1,7%	2,4%
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	0,1%	2,4%	1,9%
Nederlands	9,7%	10,6%	10,4%
Scheikunde	4,9%	0,9%	1,9%
Techniek	0,0%	2,1%	1,6%
Tekenen	0,7%	1,3%	1,2%
Wiskunde	11,8%	10,1%	10,5%
Resterende vakken	17,5%	24,2%	22,6%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%
Lesuren	292.262	940.701	1.232.963

Tabel 35: Percentage lesuren voor beroepsgerichte vakken en aantallen lesuren (vmbo), 2015

Vak	Percentage	Lesuren
Administratie (bedrijfsadministratie)	0,1%	542
Agrarische vakken/Landbouw	1,4%	8.067
Bouwbreed vmbo	0,3%	1.417
Bouwtechniek	0,4%	2.423
Consumptieve techniek vmbo	0,3%	1.446
Consumptieve vakken (horeca, bakken, breed)	0,6%	3.383
Elektrotechniek vmbo	0,3%	1.804
Grafische techniek vmbo	0,1%	546
Handel en administratie	1,1%	6.304
Handel en verkoop	0,3%	1.822
ICT-route vmbo	0,2%	1.145
Instalektro vmbo	0,1%	571

Installatietechniek	0,1%	317
Intersectoraal vmbo	0,6%	3.503
Metaaltechniek	0,3%	1.960
Metalektro	0,2%	1.128
Mode & commercie	0,1%	344
Sport, dienstverlening en veiligheid (SDV)	0,6%	3.286
Uiterlijke verzorging	0,1%	839
Verzorging	1,2%	6.848
Voertuigentechniek vmbo	0,4%	2.006
Zorg en welzijn, vmbo profielvakken	3,6%	20.061
Resterende vakken	87,6%	493.077
Totaal	100,0%	562.838

Tabel 36: Percentage lesuren voor vmbo profielvakken, 2015

Vak	Percentage	Lesuren
Bouwen, wonen en interieur	0,12%	650
Dienstverlening & producten	0,58%	3.282
Economie en ondernemen	0,12%	698
Groen	0,18%	1.026
Horeca, bakkerijen en recreatie	0,10%	564
Maritiem en techniek	0,05%	259
Media, vormgeving en ICT	0,12%	651
Mobiliteit en transport	0,02%	136
Produceren, installeren en energie	0,19%	1.041
Resterende vakken	98,52%	554.531
Totaal	100,00%	562.838

Tabel 37: Verdeling lesuren naar leeftijdscategorie per avo-vak, 2015

	-35	35-45	45-55	55+	Totaal	Lesuren
Aardrijkskunde	34,9%	24,4%	17,6%	23,1%	100%	43.988
Beeldende vorming	25,9%	26,9%	22,7%	24,6%	100%	16.942
Biologie	33,0%	23,0%	21,2%	22,9%	100%	57.786
Duits	20,1%	23,9%	25,8%	30,2%	100%	53.376
Economie	33,2%	19,3%	22,7%	24,8%	100%	47.318
Engels	33,1%	23,2%	21,9%	21,8%	100%	114.113
Frans	21,2%	24,7%	29,9%	24,2%	100%	46.250
Geschiedenis (en staatsinrichting)	34,8%	25,1%	18,7%	21,3%	100%	50.229
Godsdienst/levensbeschouwing	29,5%	18,3%	23,2%	29,0%	100%	17.851
Klassieke talen/klass. cult. vorming (KCV)	29,2%	20,4%	26,9%	23,5%	100%	16.045
Lichamelijke opvoeding	48,1%	26,0%	13,8%	12,1%	100%	85.912
Maatschappijleer	42,1%	21,2%	16,3%	20,3%	100%	19.683
Muziek	29,0%	18,8%	25,5%	26,7%	100%	16.724

	-35	35-45	45-55	55+	Totaal	Lesuren
Natuurkunde	25,0%	22,3%	25,5%	27,3%	100%	29.957
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	28,7%	22,7%	25,7%	22,9%	100%	22.955
Nederlands	29,4%	18,7%	22,2%	29,7%	100%	127.916
Scheikunde	23,5%	23,5%	28,7%	24,3%	100%	22.879
Techniek	13,6%	17,3%	29,6%	39,5%	100%	19.992
Tekenen	21,4%	25,3%	22,6%	30,7%	100%	14.313
Wiskunde	24,7%	20,9%	26,5%	28,0%	100%	129.134
Resterende vakken	29,3%	22,3%	24,2%	24,1%	100%	278.536
Totaal	30,1%	22,3%	23,0%	24,6%	100%	1.231.900
Lesuren	371.150	274.512	283.627	302.611	1.231.900	

Tabel 38: Verdeling lesuren naar leeftijdscategorie per beroepsgericht vak (vmbo), 2015

	-35	35-45	45-55	55+	Totaal	Lesuren
Administratie (bedrijfsadministratie)	24,6%	14,1%	31,8%	29,5%	100%	542
Agrarische vakken/Landbouw	25,9%	23,3%	25,3%	25,5%	100%	8.042
Bouwbreed vmbo	17,2%	16,0%	29,7%	37,2%	100%	1.417
Bouwtechniek	10,4%	18,7%	30,0%	40,9%	100%	2.423
Consumptieve techniek vmbo	12,7%	23,1%	37,5%	26,6%	100%	1.446
Consumptieve vakken (horeca, bakken, breed)	18,3%	24,0%	32,1%	25,5%	100%	3.383
Elektrotechniek vmbo	9,9%	17,6%	31,3%	41,3%	100%	1.804
Grafische techniek vmbo	18,8%	21,1%	38,0%	22,1%	100%	546
Handel en administratie	29,1%	21,7%	21,8%	27,4%	100%	6.292
Handel en verkoop	23,2%	17,2%	33,9%	25,7%	100%	1.822
ICT-route vmbo	20,0%	29,1%	24,8%	26,1%	100%	1.145
Instalektro vmbo	8,0%	18,3%	29,8%	43,9%	100%	571
Installatietechniek	2,8%	19,8%	50,4%	27,0%	100%	317
Intersectoraal vmbo	23,0%	18,8%	31,5%	26,7%	100%	3.503
Metaaltechniek	7,7%	19,3%	36,6%	36,4%	100%	1.960
Metalektro	10,0%	17,8%	33,3%	39,0%	100%	1.128
Mode & commercie	35,3%	20,0%	19,6%	25,0%	100%	344
Sport, dienstverlening en veiligheid (SDV)	44,3%	31,3%	15,2%	9,2%	100%	3.286
Uiterlijke verzorging	25,8%	17,4%	28,0%	28,9%	100%	839
Verzorging	22,4%	19,2%	29,3%	29,1%	100%	6.848
Voertuigtechniek vmbo	9,8%	26,1%	39,4%	24,7%	100%	2.006
Zorg en welzijn, vmbo profielvakken	30,4%	19,7%	25,3%	24,6%	100%	20.057
Resterende vakken	33,4%	22,3%	21,4%	23,0%	100%	492.526
Totaal	32,2%	22,1%	22,1%	23,5%	100%	
Lesuren	181.318	124.264	124.533	132.132		562.247

Tabel 39: Verdeling lesuren naar leeftijdscategorie voor de vmbo profielvakken, 2015

	-35	35-45	45-55	55+	Totaal	Lesuren
Bouwen, wonen en interieur	17,2%	7,8%	32,8%	42,1%	100,0%	650
Dienstverlening & producten	25,5%	19,6%	32,2%	22,8%	100,0%	3.281
Economie en ondernemen	29,8%	18,1%	23,6%	28,4%	100,0%	698
Groen	27,8%	20,4%	27,2%	24,6%	100,0%	1.026
Horeca, bakkerijen en recreatie	32,1%	18,7%	38,6%	10,6%	100,0%	564
Maritiem en techniek	28,6%	23,6%	24,3%	23,6%	100,0%	259
Media, vormgeving en ICT	33,2%	22,5%	13,6%	30,7%	100,0%	651
Mobiliteit en transport	17,6%	22,7%	35,9%	23,8%	100,0%	136
Producteren, installeren en energie	9,5%	18,2%	25,5%	46,8%	100,0%	1.041
Resterende vakken	32,4%	22,2%	22,0%	23,4%	100,0%	553.941
Totaal	32,2%	22,1%	22,1%	23,5%	100,0%	
Lesuren	181.318	124.264	124.533	132.132		562.247

Tabel 40: Aantal lesuren per regio en aandeel lessen naar onderwijstype, per regio, 2015

	Vmbo	Havo	Vwo	Combinaties	Totaal	Lesuren
Noord-Groningen	57,4%	16,4%	12,5%	13,7%	100,0%	5.463
Oost-Groningen	58,1%	17,3%	13,0%	11,6%	100,0%	12.332
Centraal-Groningen	42,6%	19,9%	26,3%	11,3%	100,0%	36.399
Friesland	53,8%	18,6%	17,2%	10,4%	100,0%	51.135
Zuid- en Midden-Drenthe	56,1%	18,4%	17,5%	7,9%	100,0%	24.265
IJssel en Vecht	48,2%	19,5%	20,9%	11,4%	100,0%	36.803
Twente	48,3%	17,8%	19,2%	14,8%	100,0%	47.982
Noordwest-Veluwe	46,9%	20,9%	20,9%	11,3%	100,0%	11.814
Stedendriehoek	44,0%	18,7%	24,0%	13,3%	100,0%	33.468
De Vallei	48,4%	20,0%	22,3%	9,3%	100,0%	29.037
IJssel en Rijn	43,1%	22,5%	25,4%	9,0%	100,0%	29.591
Achterhoek	58,4%	20,7%	17,4%	3,5%	100,0%	21.396
Nijmegen	40,3%	17,2%	27,9%	14,6%	100,0%	27.900
Rivierenland	48,9%	21,8%	21,8%	7,5%	100,0%	17.865
Flevoland	50,2%	18,8%	17,2%	13,9%	100,0%	31.700
Gooi en Vechtstreek	31,2%	17,9%	37,9%	13,0%	100,0%	22.740
Eemland	29,1%	18,8%	25,9%	26,2%	100,0%	22.289
Utrecht-Midden	44,3%	19,6%	25,9%	10,2%	100,0%	40.556
Noord-Holland-Noord	47,0%	21,3%	21,8%	9,9%	100,0%	52.830
Zuidelijk Noord-Holland	42,9%	21,3%	27,7%	8,1%	100,0%	71.626
Rijn-Gouwe	41,0%	19,5%	27,5%	12,0%	100,0%	60.665
Haaglanden	45,4%	17,7%	27,1%	9,8%	100,0%	38.411
Rijnmond	48,1%	20,8%	22,7%	8,4%	100,0%	82.876
Zeeland	47,3%	22,3%	19,9%	10,6%	100,0%	25.297
West-Brabant	47,9%	20,3%	23,9%	7,9%	100,0%	50.522
Midden-Brabant	43,7%	19,8%	21,0%	15,5%	100,0%	30.743

	Vmbo	Havo	Vwo	Combinaties	Totaal	Lesuren
Noordoost-Brabant	43,9%	18,5%	24,6%	13,0%	100,0%	45.660
Zuidoost-Brabant	46,7%	20,0%	23,4%	9,9%	100,0%	56.457
Noord-Limburg	55,8%	19,4%	18,7%	6,2%	100,0%	16.680
Weert	44,4%	25,2%	27,0%	3,4%	100,0%	5.360
Roermond	48,2%	19,2%	20,8%	11,8%	100,0%	10.968
Westelijke Mijnstreek	39,6%	25,4%	32,9%	2,1%	100,0%	9.498
Parkstad Limburg	49,2%	20,7%	24,6%	5,6%	100,0%	13.073
Maastricht Mergelland	35,9%	19,3%	23,9%	20,8%	100,0%	12.548
Utrecht	37,4%	18,5%	35,0%	9,1%	100,0%	15.748
Amsterdam	40,4%	17,9%	29,0%	12,7%	100,0%	52.153
Den Haag	39,6%	19,0%	30,8%	10,6%	100,0%	32.656
Rotterdam	49,0%	18,1%	23,1%	9,8%	100,0%	46.459
Totaal	45,6%	19,6%	23,9%	10,8%	100,0%	
Lesuren	562.838	241.728	294.875	133.521		1.232.963

B Bevoegd gegeven lessen naar vak

Tabel 41: Percentage bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen per vak, vakken met minder dan 100 lesuren zijn onder Resterende vakken opgenomen, 2015

	Bevoegd	Benoemb.	Onbev.	Totaal	Lesuren
Aardrijkskunde	90,4%	6,0%	3,6%	100,0%	43.932
Agrarische vakken/Landbouw	85,6%	10,2%	4,2%	100,0%	8.021
Algemene natuurwetenschappen (ANW)	87,2%	9,9%	2,8%	100,0%	1.614
Algemene voorbereiding op maatschappij en beroep (AVMB)	78,5%	13,8%	7,7%	100,0%	1.866
Beeldende vorming	97,2%	1,6%	1,2%	100,0%	16.894
Beweging en sport/bewegen, sport en maatschappij (BSM)	99,1%	0,5%	0,4%	100,0%	5.960
Biologie	91,2%	5,4%	3,4%	100,0%	57.688
Biologie en verzorging	84,0%	6,2%	9,8%	100,0%	2.944
Bouwbreed vmbo	86,6%	3,5%	9,8%	100,0%	1.409
Bouwtechniek	90,1%	3,4%	6,5%	100,0%	2.434
CKV	92,0%	5,4%	2,6%	100,0%	8.698
Consumptieve techniek vmbo	89,4%	6,4%	4,2%	100,0%	1.456
Consumptieve vakken (horeca, bakken, breed)	83,7%	7,6%	8,7%	100,0%	3.392
Dans	90,1%	4,9%	5,0%	100,0%	958
Drama	88,6%	6,2%	5,2%	100,0%	5.504
Duits	89,8%	5,9%	4,3%	100,0%	53.340
Economie	84,9%	9,2%	5,9%	100,0%	47.219
Elektrotechniek vmbo	88,2%	4,8%	7,1%	100,0%	1.811
Engels	86,7%	7,2%	6,1%	100,0%	113.806
Filosofie/wijsbegeerte	83,7%	12,7%	3,6%	100,0%	2.585
Frans	94,7%	2,8%	2,5%	100,0%	46.219
Geschiedenis (en staatsinrichting)	93,8%	4,1%	2,1%	100,0%	50.149
Handel en administratie	80,1%	10,8%	9,1%	100,0%	6.338
Handel en verkoop	72,1%	16,5%	11,4%	100,0%	1.833
Handvaardigheid	92,5%	4,3%	3,2%	100,0%	9.261
ICT-route vmbo	53,5%	27,0%	19,5%	100,0%	881
Informatica	58,5%	25,0%	16,5%	100,0%	5.425
Intersectoraal vmbo	80,9%	8,6%	10,6%	100,0%	3.214
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	89,9%	4,6%	5,5%	100,0%	16.031
Kunst (algemeen) en cultuur(geschiedenis)	92,9%	5,0%	2,1%	100,0%	9.157
Kunsvakken I en II vmbo	94,3%	3,8%	1,9%	100,0%	4.323
Lichamelijke opvoeding	99,0%	0,7%	0,4%	100,0%	85.880
Maatschappelijke beroepsvorming (MaBeVo)	84,2%	6,7%	9,1%	100,0%	783
Maatschappijleer	72,9%	17,0%	10,2%	100,0%	19.627
Maatschappijwetenschappen	82,0%	12,5%	5,5%	100,0%	2.658
Management en organisatie	88,5%	9,1%	2,4%	100,0%	8.756
Metaaltechniek	87,4%	5,4%	7,2%	100,0%	1.958
Metalektronica	92,9%	0,7%	6,4%	100,0%	1.128
Muziek	95,2%	1,8%	2,9%	100,0%	16.712
Natuur, leven en technologie (NLT)	86,5%	8,2%	5,3%	100,0%	5.170

	Bevoegd	Benoemb.	Onbev.	Totaal	Lesuren
Natuurkunde	83,6%	10,6%	5,9%	100,0%	29.953
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	79,7%	10,4%	9,9%	100,0%	22.867
Nederlands	87,8%	6,5%	5,7%	100,0%	127.698
O&O (Onderzoek & Ontwerpen)	82,4%	13,4%	4,2%	100,0%	4.752
Scheikunde	86,8%	9,0%	4,2%	100,0%	22.871
Spaans	87,5%	10,3%	2,3%	100,0%	4.034
Sport, dienstverlening en veiligheid (SDV)	87,6%	7,7%	4,7%	100,0%	3.301
Techniek	85,8%	6,3%	7,9%	100,0%	19.860
Tekenen	98,1%	1,5%	0,4%	100,0%	14.306
Uiterlijke verzorging	78,1%	8,7%	13,1%	100,0%	824
Verzorging	88,6%	5,2%	6,2%	100,0%	7.515
Voertuigentechniek vmbo	83,5%	5,5%	11,0%	100,0%	2.014
Wiskunde	80,2%	11,1%	8,7%	100,0%	129.092
Zorg en welzijn, vmbo profielvakken	78,3%	12,0%	9,6%	100,0%	20.966
Resterende vakken	87,4%	8,1%	4,4%	100,0%	4.767
Totaal	87,9%	6,9%	5,1%	100,0%	
Lesuren	960.271	75.395	56.189		1.091.855

Tabel 42: Percentage bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen – onderwijstype vmbo, vakken met minder dan 100 lesuren zijn onder Resterende vakken opgenomen, 2015

	Bevoegd	Benoemb.	Onbev.	Totaal	Lesuren
Aardrijkskunde	86,5%	7,1%	6,4%	100,0%	13.188
Agrarische vakken/Landbouw	85,6%	10,4%	4,0%	100,0%	7.885
Algemene natuurwetenschappen (ANW)	66,4%	28,1%	5,5%	100,0%	131
Algemene voorbereiding op maatschappij en beroep (AVMB)	77,5%	14,9%	7,6%	100,0%	1.651
Beeldende vorming	96,1%	2,0%	1,9%	100,0%	7.366
Beweging en sport/bewegen, sport en maatschappij (BSM)	99,1%	0,4%	0,5%	100,0%	3.042
Biologie	89,9%	5,5%	4,6%	100,0%	26.527
Biologie en verzorging	81,5%	7,0%	11,5%	100,0%	2.107
Bouwbreed vmbo	86,6%	3,5%	9,8%	100,0%	1.408
Bouwtechniek	90,0%	3,4%	6,5%	100,0%	2.395
CKV	89,5%	6,0%	4,5%	100,0%	1.898
Consumptieve techniek vmbo	89,3%	6,5%	4,3%	100,0%	1.447
Consumptieve vakken (horeca, bakken, breed)	83,7%	7,7%	8,6%	100,0%	3.364
Dans	87,6%	6,4%	6,1%	100,0%	291
Drama	83,5%	8,8%	7,8%	100,0%	2.093
Duits	86,8%	6,4%	6,8%	100,0%	18.862
Economie	85,2%	7,0%	7,9%	100,0%	22.907
Elektrotechniek vmbo	88,1%	4,8%	7,1%	100,0%	1.803
Engels	83,3%	7,8%	8,9%	100,0%	51.591
Frans	93,6%	1,8%	4,6%	100,0%	7.984
Geschiedenis (en staatsinrichting)	92,5%	4,1%	3,4%	100,0%	13.759
Handel en administratie	80,7%	10,2%	9,1%	100,0%	6.272

	Bevoegd	Benoemb.	Onbev.	Totaal	Lesuren
Handel en verkoop	72,6%	15,8%	11,6%	100,0%	1.807
Handvaardigheid	89,5%	6,3%	4,2%	100,0%	4.288
ICT-route vmbo	53,7%	27,3%	19,0%	100,0%	872
Informatica	47,5%	30,4%	22,1%	100,0%	1.161
Intersectoraal vmbo	80,9%	8,6%	10,6%	100,0%	3.164
Kunst (algemeen) en cultuur(geschiedenis)	91,1%	6,1%	2,7%	100,0%	4.271
Kunstvakken I en II vmbo	94,4%	3,6%	2,0%	100,0%	3.945
Lichamelijke opvoeding	98,9%	0,7%	0,5%	100,0%	41.187
Maatschappelijke beroepsvorming (MaBeVo)	81,6%	7,3%	11,1%	100,0%	643
Maatschappijleer	70,5%	17,0%	12,5%	100,0%	12.214
Maatschappijwetenschappen	73,1%	11,2%	15,7%	100,0%	298
Management en organisatie	80,1%	6,6%	13,4%	100,0%	180
Metaaltechniek	87,4%	5,4%	7,2%	100,0%	1.958
Metalektro	92,9%	0,7%	6,4%	100,0%	1.128
Muziek	93,2%	2,4%	4,4%	100,0%	5.012
Natuur, leven en technologie (NLT)	78,3%	11,2%	10,5%	100,0%	1.635
Natuurkunde	75,1%	14,6%	10,3%	100,0%	5.098
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	79,4%	10,2%	10,3%	100,0%	17.761
Nederlands	85,0%	6,9%	8,0%	100,0%	61.755
O&O (Onderzoek & Ontwerpen)	76,1%	8,1%	15,8%	100,0%	124
Scheikunde	87,7%	5,9%	6,4%	100,0%	1.783
Spaans	85,3%	14,7%	0,0%	100,0%	375
Sport, dienstverlening en veiligheid (SDV)	87,7%	7,9%	4,5%	100,0%	3.238
Techniek	84,5%	6,5%	9,0%	100,0%	14.161
Tekenen	97,1%	2,2%	0,7%	100,0%	4.976
Uiterlijke verzorging	78,1%	8,7%	13,1%	100,0%	824
Verzorging	88,5%	5,3%	6,1%	100,0%	6.809
Voertuigentechniek vmbo	83,8%	5,1%	11,1%	100,0%	2.007
Wiskunde	73,8%	12,7%	13,5%	100,0%	55.496
Zorg en welzijn, vmbo profielvakken	78,4%	12,2%	9,4%	100,0%	19.774
Resterende vakken	86,9%	8,1%	5,0%	100,0%	3.359
Totaal	85,0%	7,5%	7,5%	100,0%	
Lesuren	407.531	36.191	35.979		479.701

Tabel 43: Percentage bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen – onderwijstypen havo en vwo (geen combinaties), vakken met minder dan 100 lessen zijn onder Resterende vakken opgenomen, 2015

	Bevoegd	Benoemb.	Onbev.	Totaal	Lessuren
Aardrijkskunde	92,3%	5,6%	2,1%	100,0%	24.274
Algemene natuurwetenschappen (ANW)	89,8%	7,5%	2,7%	100,0%	1.446
Algemene voorbereiding op maatschappij en beroep (AVMB)	84,3%	5,5%	10,2%	100,0%	167
Beeldende vorming	98,4%	1,3%	0,3%	100,0%	6.436
Beweging en sport/bewegen, sport en maatschappij (BSM)	99,7%	0,2%	0,1%	100,0%	2.537
Biologie	92,8%	5,2%	1,9%	100,0%	25.298
Biologie en verzorging	92,8%	4,1%	3,1%	100,0%	452
CKV	92,9%	5,1%	2,0%	100,0%	6.394
Dans	88,9%	3,1%	8,1%	100,0%	163
Drama	92,4%	3,8%	3,8%	100,0%	1.925
Duits	91,7%	5,7%	2,7%	100,0%	30.040
Economie	84,5%	11,4%	4,1%	100,0%	22.898
Engels	90,1%	6,8%	3,0%	100,0%	50.421
Filosofie/wijsbegeerte	85,4%	10,6%	4,0%	100,0%	2.307
Frans	95,4%	3,0%	1,6%	100,0%	29.205
Geschiedenis (en staatsinrichting)	94,4%	4,2%	1,3%	100,0%	29.670
Handvaardigheid	95,4%	2,5%	2,1%	100,0%	3.051
Informatica	62,9%	23,0%	14,1%	100,0%	3.755
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	90,0%	4,6%	5,4%	100,0%	15.471
Kunst (algemeen) en cultuur(geschiedenis)	95,0%	3,6%	1,4%	100,0%	3.577
Kunsvakken I en II vmbo	94,9%	4,7%	0,4%	100,0%	217
Lichamelijke opvoeding	99,3%	0,5%	0,2%	100,0%	33.260
Maatschappelijke beroepsvorming (MaBeVo)	95,6%	4,4%	0,0%	100,0%	117
Maatschappijleer	77,0%	16,5%	6,5%	100,0%	7.124
Maatschappijwetenschappen	83,1%	12,7%	4,2%	100,0%	2.263
Management en organisatie	88,7%	9,1%	2,2%	100,0%	8.370
Muziek	97,0%	1,4%	1,6%	100,0%	7.581
Natuur, leven en technologie (NLT)	90,0%	6,9%	3,1%	100,0%	3.118
Natuurkunde	85,8%	9,6%	4,6%	100,0%	23.165
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	83,6%	9,4%	7,0%	100,0%	3.615
Nederlands	90,9%	6,3%	2,8%	100,0%	52.428
O&O (Onderzoek & Ontwerpen)	83,3%	12,8%	3,9%	100,0%	3.217
Scheikunde	86,8%	9,3%	3,9%	100,0%	20.173
Spaans	88,2%	10,4%	1,4%	100,0%	2.974
Techniek	90,3%	5,2%	4,5%	100,0%	3.077
Tekenen	98,5%	1,3%	0,2%	100,0%	6.686
Verzorging	88,4%	3,6%	8,0%	100,0%	382
Wiskunde	85,8%	10,0%	4,1%	100,0%	59.818
Zorg en welzijn, vmbo profielvakken	89,1%	5,9%	4,9%	100,0%	397
Resterende vakken	87,1%	9,7%	3,2%	100,0%	845
Totaal	90,5%	6,6%	2,9%	100,0%	
Lessuren	451.139	32.849	14.452		498.439

Tabel 44: Percentage bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen voor het tweedegraadsgebied (avo vakken met aandeel > 1%), 2015

	Bevoegd	Benoemb.	Onbev.	Lessuren
Aardrijkskunde	90,6%	5,0%	4,3%	34.033
Beeldende vorming	97,2%	1,5%	1,3%	15.029
Biologie	90,8%	4,8%	4,3%	42.505
Duits	89,8%	5,0%	5,2%	39.973
Economie	86,0%	6,8%	7,2%	29.722
Engels	85,9%	6,5%	7,5%	86.191
Frans	95,2%	1,9%	2,9%	36.037
Geschiedenis (en staatsinrichting)	94,1%	3,2%	2,7%	35.485
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	86,8%	5,9%	7,3%	7.962
Lichamelijke opvoeding	98,9%	0,7%	0,4%	70.193
Maatschappijleer	70,6%	17,1%	12,3%	12.484
Muziek	95,1%	1,7%	3,2%	14.528
Natuurkunde	81,0%	10,4%	8,6%	16.252
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	79,8%	10,2%	10,0%	22.567
Nederlands	87,3%	5,8%	6,9%	99.221
Scheikunde	86,5%	6,9%	6,6%	8.635
Techniek	85,9%	6,3%	7,8%	19.790
Tekenen	98,1%	1,4%	0,5%	12.237
Wiskunde	78,6%	10,3%	11,0%	94.614

Tabel 45: Percentage bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen voor het eerstegraadsgebied (leerjaren 4, 5 en 6 havo/vwo, avo vakken met aandeel > 1%), 2015

	Bevoegd	Benoemb.	Onbev.	Lessuren
Aardrijkskunde	89,6%	9,5%	1,0%	9.899
Biologie	92,3%	6,9%	0,7%	15.184
Duits	89,7%	8,8%	1,5%	13.367
Economie	83,0%	13,3%	3,7%	17.498
Engels	89,1%	9,3%	1,7%	27.615
Frans	92,8%	6,0%	1,1%	10.182
Geschiedenis (en staatsinrichting)	92,9%	6,4%	0,7%	14.664
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	93,0%	3,3%	3,6%	8.069
Lichamelijke opvoeding	99,1%	0,6%	0,3%	15.687
Maatschappijleer	76,8%	16,8%	6,4%	7.143
Natuurkunde	86,6%	10,8%	2,6%	13.702
Nederlands	89,5%	9,0%	1,5%	28.478
Scheikunde	87,0%	10,2%	2,7%	14.236
Wiskunde	84,5%	13,2%	2,4%	34.478

C Pabo

In deze bijlage bespreken we kort een aantal nadere analyses met betrekking tot personen die alleen over een pabo-diploma beschikken of een pabo diploma plus eventueel een masteropleiding Special Educational Needs (SEN), maar geen eerste- of tweedegraads lerarenopleiding die leidt tot een bevoegdheid in het vo. We baseren ons op verschillende bronnen op grond waarvan we kunnen vaststellen of iemand aan deze criteria voldoet: een pabo diploma in BRON HO, een bevoegdheidscategorie in het IPTO-onderzoek 'bevoegd op grond van pabo diploma' en van degenen die niet bevoegd zijn is gevraagd naar de hoogste (onderwijs)opleiding. De inschatting is dat we op die manier van vrijwel alle relevante personen weten of men alleen een pabo diploma heeft of niet (al dan niet met SEN). Het gaat om 2.216 personen waarvan 242 een pabo diploma plus een diploma SEN bezitten. In de tabellen in het onderstaande zijn soms ook gegevens over aantallen personen opgenomen. Daar kunnen dubbeltellingen ontstaan. Een persoon kan bijvoorbeeld zowel op vmbo-b als vmbo-k lesgeven. Optellen van de personen is dan niet zinvol.

Pabo'ers zijn behoudens het praktijkonderwijs niet bevoegd les te geven in het vo tenzij het om een overgangsrechtelijk geregeld geval gaat. De belangrijkste categorie daarbinnen is de groep pabo'ers die tussen 1984 en 2006 is afgestudeerd en uitsluitend les geeft aan LWOO-leerlingen in Nederlands, Engels, Wiskunde, Geschiedenis, Aardrijkskunde, Biologie (inclusief Kennis der natuur), Verzorging, Muziek, Handvaardigheid (Textiele werkvormen) en Tekenens.

We presenteren in het onderstaande een aantal tabellen betreffende het aantal lessen naar onderwijstype, leerjaar en avo-vak. In het geval van onderwijstype wordt daarbij ook afzonderlijk ingegaan op het vak Nederlands.

Aantallen lessen naar onderwijstype staan weergegeven in Tabel 46. De lessen door de groep met een pabo diploma vinden grotendeels plaats in de vmbo onderbouw (56,9%) en vmbo bovenbouw (27,1%), maar ook havo/vwo is vertegenwoordigd met 11,3%. In totaal gaat het om 35.302 lessen oftewel 2,9% van het totaal aantal lessen.

Tabel 46: Percentage lesuren naar onderwijstype gegeven door personen met alleen een pabo diploma en evt. SEN, met vmbo opsplitsing onder-/bovenbouw, 2015, voor **alle vakken samen**

Onderwijstype		Lesuren	% Lesuren	Personen*
Onderbouw	Vmbo-b	6.316	17,9%	778
	Vmbo-k	3.834	10,9%	606
	Vmbo-g	560	1,6%	125
	Vmbo-t	3.093	8,8%	498
	Vmbo combinatie leerwegen	6.294	17,8%	701
	Totaal	20.097	56,9%	
Bovenbouw	Vmbo-b	3.089	8,7%	528
	Vmbo-k	2.496	7,1%	469
	Vmbo-g	514	1,5%	115
	Vmbo-t	2.060	5,8%	363
	Vmbo combinatie leerwegen	1.417	4,0%	249
	Totaal	9.576	27,1%	
Havo/vwo		3.974	11,3%	460
Overige		1.657	4,7%	230
Totaal		35.302	100,0%	

* Dezelfde persoon kan in meerdere categorieën voorkomen

In de volgende tabel (Tabel 47) beperken we ons tot alleen het vak Nederlands. Het beeld blijft daarbij hetzelfde, al is sprake van geringe verschuivingen en uiteraard lagere aantallen. In totaal gaat het om 1.110 personen.

Tabel 47: Percentage lesuren naar onderwijstype gegeven door personen met alleen een pabo diploma en evt. SEN, met vmbo opsplitsing onder-/bovenbouw, 2015, **alleen Nederlands**

Onderwijstype		Lesuren	% Lesuren	Personen*
Onderbouw	Vmbo-b	1.933	16,1%	341
	Vmbo-k	1.243	10,4%	232
	Vmbo-g	150	1,3%	35
	Vmbo-t	1.126	9,4%	199
	Vmbo combinatie leerwegen	1.660	13,9%	273
	Totaal	6.111	51,1%	
Bovenbouw	Vmbo-b	1.257	10,5%	234
	Vmbo-k	1.038	8,7%	190
	Vmbo-g	167	1,4%	33
	Vmbo-t	923	7,7%	147
	Vmbo combinatie leerwegen	391	3,3%	74
	Totaal	3.776	31,5%	
Havo/vwo		1.597	13,3%	191
Overige		487	4,1%	80
Totaal		11.970	100,0%	

* Dezelfde persoon kan in meerdere categorieën voorkomen

Omdat we zagen dat de lessen van degenen met een pabo opleiding vooral in de onderbouw van het vmbo worden gegeven zijn daarmee logischerwijs de eerste twee leerjaren het sterkst vertegenwoordigd (met een aandeel van bijna 68%), zie Tabel 48.

Tabel 48: Percentage lesuren naar leerjaar gegeven door personen met alleen een pabo diploma en evt. SEN, 2015

Leerjaar	Lesuren	% Lesuren	Personen*
Leerjaar 1	12.798	36,3%	1.562
Leerjaar 2	11.154	31,6%	1.523
Leerjaar 3	6148	17,4%	1.035
Leerjaar 4	4147	11,7%	701
Leerjaar 5	124	0,4%	38
Leerjaar 6	26	0,1%	11
Combinatie onderbouw	399	1,1%	91
Combinatie bovenbouw	288	0,8%	67
Combinatie onderbouw/bovenbouw	219	0,6%	40
Totaal	35.302	100,0%	

* Dezelfde persoon kan in meerdere categorieën voorkomen

De vakken Nederlands, Wiskunde en Engels zijn het sterkst vertegenwoordigd, zie Tabel 49. Ten opzichte van het landelijke beeld is Nederlands daarbij bovendien sterk oververtegenwoordigd (vergelijk Tabel 14).

Tabel 49: Percentage lesuren naar avo-vak en Rekenen gegeven door personen met alleen een pabo diploma en evt. SEN, 2015

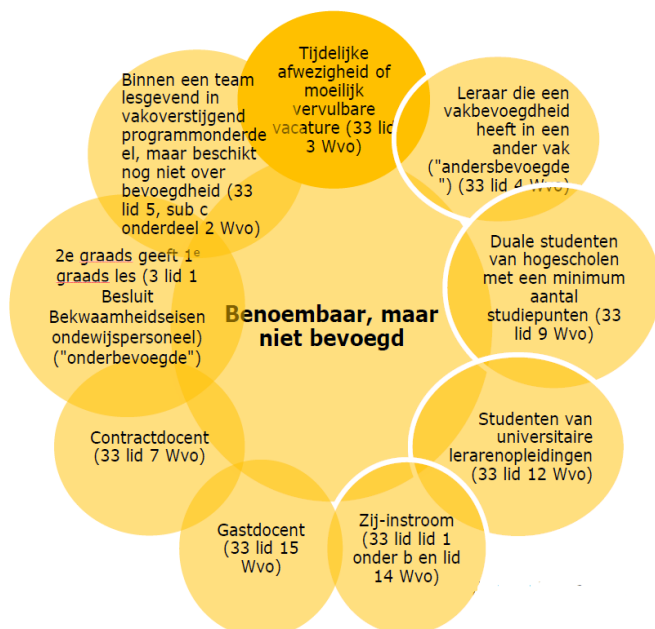
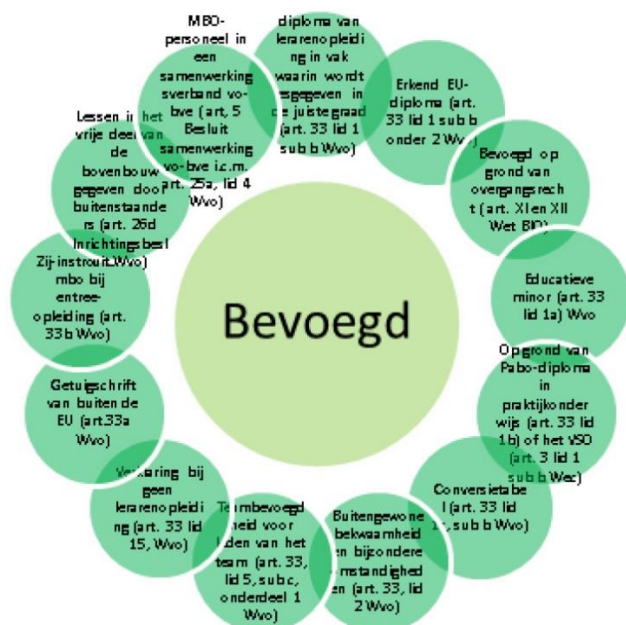
Vak	Lesuren	% Lesuren	Personen*
Aardrijkskunde	820	2,3%	125
Beeldende vorming	159	0,5%	28
Biologie	668	1,9%	126
Duits	453	1,3%	55
Economie	513	1,5%	85
Engels	2.285	6,5%	263
Frans	105	0,3%	11
Geschiedenis (en staatsinrichting)	427	1,2%	80
Godsdienst/levensbeschouwing	683	1,9%	130
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	14	0,0%	1
Lichamelijke opvoeding	252	0,7%	31
Maatschappijleer	559	1,6%	98
Muziek	130	0,4%	26
Natuurkunde	116	0,3%	18
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	344	1,0%	51
Nederlands	11.970	33,9%	1.111
Rekenen	2.555	7,2%	544
Scheikunde	48	0,1%	6
Techniek	383	1,1%	49
Tekenen	55	0,2%	18

Vak	Lessuren	% Lessuren	Personen*
Wiskunde	5.196	14,7%	558
Resterende vakken	7.566	21,4%	1.546
Totaal	35.302	100,0%	

* Dezelfde persoon kan in meerdere categorieën voorkomen

D Indeling bevoegd, benoembaar, onbevoegd

In de 'Verdiepende analyse onbevoegd lesgeven' die als bijlage²⁴ dient bij de 'Bijlage bij Plan van aanpak Tegengaan onbevoegd lesgeven' zijn de wettelijke mogelijkheden rond bevoegd en benoembaar lesgeven toegelicht. We tonen hier de aldaar getoonde samenvattende figuren:

²⁴ Zie: <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-onderwijs-cultuur-en-wetenschap/documenten/rapporten/2016/02/29/verdiepende-analyse-onbevoegd-lesgeven>

In de meting in dit rapport is eerst op grond van onder meer BRON HO en oudere bevoegdheidsmetingen vastgesteld of men bevoegd was (bestandsanalyse). Zo ja, dan valt men in de categorie bevoegd. Voor de restgroep (ongeveer een kwart van de gevallen) is aan de school gevraagd in welke bevoegdheids- of benoembaarheidscategorie een les (in feite een persoon-vak-graadgebied combinatie) valt (zelfrapportage). De mogelijkheden uit de bovenstaande figuren zijn daarbij voorgelegd aan de scholen op basis van de indeling die in Tabel 50 is weergegeven. De zelfrapportage (bevraging van de bevoegdheidssituatie van alle lessen waarvan niet uit bestandsanalyse kan worden vastgesteld dat ze bevoegd gegeven worden) is vergelijkbaar aan die van IPTO-2014 (maar nieuw en sterk verbeterd ten opzichte van IPTO-2013). Daarom worden de bevoegdheidscijfers in dit rapport alleen vergeleken met die van IPTO-2014 en niet die van eerdere metingen.

Ten opzichte van IPTO-2014 zijn twee bevoegdheidscategorieën toegevoegd in de lijst waaruit scholen konden selecteren, te weten:

- Bevoegd op grond van pabo diploma (deze categorie is omwille van de duidelijkheid toegevoegd en viel voorheen onder bevoegd met juiste diploma (categorie 1));
- Benoembaar in team, deze categorie ontbrak strikt genomen in IPTO-2014, maar er zijn toen geen scholen geweest die hierover een opmerking hebben gemaakt. In IPTO 2015 is voor 1.200 lessen (0,1% van alle lessen) voor deze categorie gekozen. In het verleden zijn deze gevallen waarschijnlijk bij andere benoembaarheidscategorieën ondergebracht.

Tabel 50: Mogelijke keuzes rond bevoegdheid die de scholen bij het invullen van IPTO zijn aangeboden, 2015

BEVOEGD		
1	Bevoegd (diploma van na 2006 voor vak en graad)	Docent beschikt over een Nederlands diploma van <u>na</u> 1 augustus 2006 dat een bevoegdheid voor het gegeven vak vermeldt in de juiste graad.
2	Bevoegd op grond van overgangsrecht Wet BIO (voor diploma's van vóór 2006)	Docent beschikt over een diploma van vóór 1 augustus 2006 op basis waarvan hij bevoegd is. Voor alle diploma's van vóór 2006 is bepaald welke bevoegdheid deze opleverden op 1 augustus 2006 (zie het handboek bevoegdheid van DUO).
3	Erkend buitenlands diploma	De wet kent de mogelijkheid van erkenning van buitenlandse beroepskwalificaties.
4	Educatieve minor	Het is voor een aantal vakken ook mogelijk bevoegd les te geven op basis van een educatieve minor gevolgd tijdens een wo-bachelor.
5	Bevoegdheid via conversietabel	De conversietabel is bedoeld voor situaties waarin een behaald diploma geen uitsluitend geeft over de bevoegdheid voor een bepaald vak. Dit kunnen nieuwe vakken zijn, vakken die van naam zijn veranderd of vakken waarvoor geen lerarenopleiding bestaat. Een leraar kan zo met een andere lerarenopleiding bevoegd zijn in een bepaald vak indien dit voor de betreffende combinatie van vak en opleiding in de conversietabel is geregeld (in voorkomende gevallen na bijscholing). Men is bijvoorbeeld bevoegd in het combinatievak NA/SK als men een bevoegdheid voor natuurkunde óf scheikunde heeft.
6	Bevoegd in team	Het is in de eerste twee leerjaren (leerjaar 1 & 2) mogelijk als lid van een team bevoegd les te geven in vakoverstijgende programma-onderdelen als men zelf over

		een vakbevoegdheid beschikt voor een van de onderliggende vakken.
7	Beschikking van de minister van OCW	a) In gevallen waarin geen lerarenopleiding voorhanden is, kan de minister bepalen dat toch voldaan is aan de bekwaamheidseisen. Dit gebeurt na een beoordeling door de inspectie. b) Het is mogelijk in bijzondere gevallen docenten die een buitengewone vakbekwaamheid hebben ontheffing te verlenen.
9	MBO-bevoegd	a) Docenten die een entreeopleiding verzorgen (mbo-1) binnen het vo, kunnen lesgeven met een MBO-bevoegdheid. b) Het is binnen een samenwerkingsverband mogelijk mbo-docenten les te laten geven in beroepsgerichte vakken, (zie artikel 5 van het Besluit samenwerking vo-bve i.c.m. 25a lid 4 WVO).
10	Bevoegd op grond van pabo diploma	Docent beschikt over pabo-diploma en geeft les aan: a) uitsluitend lwoo-leerlingen en is afgestudeerd in 2006 of eerder; b) pro-leerlingen in de vakken tekenen, muziek, handvaardigheid, rekenen/wiskunde, Engels, Nederlands, geschiedenis, aardrijkskunde, biologie en de praktijk-oriënterende vakken; c) vso-leerlingen aan een niet zelf examinerende en diplomerende vso-school.
BENOEMBAAR		
11	Vervanging en moeilijk vervulbare vacature	Tijdelijke vervangers bij afwezigheid, en leraren bij moeilijk vervulbare vacatures mogen maximaal 1 jaar zonder het juiste diploma lesgeven. Deze leraar moet als het jaar voorbij is wel in opleiding om te kunnen blijven lesgeven.
12	Andersbevoegd	Leraren die al een vakbevoegdheid hebben mogen daarnaast ook een ander vak geven (zgn. andersbevoegden). Dit mag 2 jaar, mits de leraar wel in opleiding gaat voor dat vak. Deze periode mag op aanvraag 2 jaar verlengd worden.
13	LIO	Studenten van lerarenopleidingen mogen afhankelijk van de precieze situatie 5 maanden tot 2 jaar lesgeven. Studenten van hbo-opleidingen moeten bovendien voldoende studiepunten gehaald hebben.
14	Zij-instroom	Zij-instromers met een geschiktheidsverklaring. Dit mag 2 jaar. Deze periode mag met 2 jaar verlengd worden door het schoolbestuur.
15	Gastdocent	Gastdocenten mogen lesgeven onder verantwoordelijkheid van een andere leraar voor maximaal 4 uur per week. In het havo/vwo kunnen andere instellingen of personen van buiten de school in het vrije deel les onder een aantal strikte voorwaarden geven.
16	Onderbevoegd	Docenten met een tweedegraads bevoegdheid die eerstegraads les geven (zgn. onderbevoegden) mogen dit maximaal 1 jaar doen, mits de leraar voornamelijk in de onderbouw les geeft en de school voor maximaal 5% van de lessen in de bovenbouw deze constructie toepast. Scholen moeten dit melden bij de inspectie.

17	Benoembaar in team	Het is onder voorwaarden mogelijk in leerjaar 1 & 2 als lid van een team les te geven in vakoverstijgende programmaonderdelen als de andere leden van het team beschikken over vakbevoegdheden in de onderliggende vakken.
ONBEVOEGD		
18	Onbevoegd	Het vak wordt niet bevoegd of benoembaar gegeven.
ONBEPAAALBAAR		
19	Onbepaalbaar	Voor deze les bestaat geen lerarenopleiding die een bevoegdheid verleent of het gaat om een schooleigen vak.
20	Ondersteunt docent	Er staat tegelijkertijd ook een bevoegde docent in de klas.
21	Geeft dit vak niet	Het rooster waaruit is afgeleid dat de persoon dit vak geeft is op dit punt niet correct.

De aantallen lessen die door de scholen gerapporteerd worden onder de verschillende bevoegdheidscategorieën, gecombineerd met de informatie we uit IPTO-2014 en BRON HO afgeleid hebben staan weergegeven in Tabel 51.

Tabel 51: Detailinformatie lessen naar bevoegdheidscategorie

Bevoegdheidscategorie	Lessen	%
1 Bevoegd voor dit vak op deze graad	118.824	10,9
2 Overgangsrecht	2.999	0,3
3 Erkend buitenlands diploma	1.419	0,1
4 Educatieve minor	412	0,0
5 Bevoegd via ander vak en conversietabel	6.682	0,6
6 Bevoegd in team	3.130	0,3
7 Beschikking van de minister van OCW	375	0,0
9 MBO-bevoegd	484	0,0
10 Bevoegd op grond van pabo diploma	7.421	0,7
11 Vervanging en moeilijk vervulbare vacature	4.954	0,5
12 Andersbevoegd	25.777	2,4
13 LIO	22.678	2,1
14 Zij-instroom	3.699	0,3
15 Gastdocent	401	0,0
16 Onderbevoegd	16.678	1,5
17 Benoembaar in team	1.207	0,1
18 Onbevoegd	56.189	5,1
100 Bevoegd volgens bron ho	424.277	38,9
1001 Ipto 2014: Bevoegd	89.681	8,2
1002 Ipto 2014: Overgangsrecht	1.375	0,1
1003 Ipto 2014: Buitenlands diploma	1.523	0,1
1004 Ipto 2014: Educatieve minor	353	0,0
1005 Ipto 2014: Bevoegd via ander vak en conversietabel	1.852	0,2
1007 Ipto 2014: Verklaring bevoegd bij ontbreken lerarenopleiding	383	0,0
1008 Ipto 2014: Ontheffing vanwege buitengewone vakbekwaamheid	523	0,0
1009 Ipto 2014: MBO-bevoegd	292	0,0
1101 Ipto 2014: Reguliere vakken Bevoegd (volgens reguliere ipt)	298.265	27,3
Totaal	1.091.855	100,0

E Lesuren per onderwijstype naar vak

Tabel 52: Gegeven vakken naar onderwijstype, 2015

	Vmbo	Havo	Vwo	Comb.	Totaal	Lesuren
Aardrijkskunde	2,3%	4,7%	4,4%	4,8%	3,6%	44.000
Agrarische vakken/Landbouw	1,4%	0,0%	0,0%	0,1%	0,7%	8.204
Algemene natuurwetenschappen (ANW)	0,0%	0,0%	0,5%	0,0%	0,1%	1.625
Algemene voorbereiding op maatschappij en beroep (AVMB)	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	2.027
Beeldende vorming	1,3%	1,3%	1,1%	2,3%	1,4%	16.953
Begeleidingsuren/counselinguren	0,5%	0,4%	0,2%	0,9%	0,5%	5.838
Beweging en sport/bewegen, sport en maatschappij (BSM)	0,5%	0,7%	0,3%	0,3%	0,5%	5.978
Biologie	4,7%	4,7%	4,7%	4,4%	4,7%	57.846
Biologie en verzorging	0,4%	0,1%	0,1%	0,3%	0,2%	2.945
Bouwbreed vmbo	0,3%			0,0%	0,1%	1.419
Bouwen, wonen en interieur, vmbo profielvakken	0,1%			0,0%	0,1%	674
Bouwtechniek	0,4%	0,0%		0,0%	0,2%	2.439
CKV	0,3%	1,5%	0,9%	0,3%	0,7%	8.715
Consumptieve techniek vmbo	0,3%	0,0%	0,0%		0,1%	1.456
Consumptieve vakken (horeca, bakken, breed)	0,6%	0,0%		0,0%	0,3%	3.411
Dans	0,1%	0,0%	0,0%	0,4%	0,1%	1.042
Dienstverlening & producten, vmbo profielvakken	0,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%	3.352
Drama	0,4%	0,3%	0,4%	1,1%	0,5%	5.554
Duits	3,4%	5,7%	5,6%	3,3%	4,3%	53.484
Economie	4,1%	5,1%	3,6%	1,1%	3,8%	47.361
Economie en ondernemen, vmbo profielvakken	0,1%				0,1%	698
Elektrotechniek vmbo	0,3%			0,0%	0,1%	1.811
Engels	9,2%	9,8%	9,1%	8,8%	9,3%	114.249
Filosofie/wijsbegeerte	0,0%	0,2%	0,7%	0,2%	0,2%	2.601
Frans	1,4%	5,2%	5,6%	6,8%	3,8%	46.264
Geschiedenis (en staatsinrichting)	2,5%	6,0%	5,2%	5,0%	4,1%	50.255
Godsdienst/levensbeschouwing	1,2%	1,8%	1,5%	1,8%	1,4%	17.865
Groen, vmbo profielvakken	0,2%				0,1%	1.026
Handel en administratie	1,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,5%	6.374
Handel en verkoop	0,3%	0,0%	0,0%		0,1%	1.848
Handvaardigheid	0,8%	0,7%	0,5%	1,4%	0,8%	9.277
ICT-route vmbo	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	1.160
Informatica	0,2%	0,7%	0,7%	0,4%	0,5%	5.599
Intersectoraal vmbo	0,6%				0,3%	3.503
Keuzewerktijd (KWT)	0,7%	0,5%	0,6%	2,0%	0,8%	9.580
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	0,0%	0,0%	5,2%	0,4%	1,3%	16.067
Kunst (algemeen) en cultuur(geschiedenis)	0,8%	0,6%	0,7%	1,0%	0,7%	9.189
Kunstvakken I en II vmbo	0,7%	0,1%	0,0%	0,1%	0,4%	4.356
Lichamelijke opvoeding	7,3%	6,4%	6,0%	8,6%	7,0%	85.943
Maatschappelijke beroepsvorming (MaBeVo)	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	818
Maatschappijleer	2,2%	1,7%	1,0%	0,2%	1,6%	19.709

Maatschappijwetenschappen	0,1%	0,5%	0,4%	0,1%	0,2%	2.677
Management en organisatie	0,0%	1,8%	1,4%	0,2%	0,7%	8.777
Media, vormgeving en ICT, vmbo profielvakken	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	801
Mentorles	3,8%	3,3%	3,0%	5,4%	3,7%	45.486
Metaaltechniek	0,3%				0,2%	1.960
Metalektro	0,2%				0,1%	1.128
Muziek	0,9%	1,4%	1,4%	3,1%	1,4%	16.724
Natuur, leven en technologie (NLT)	0,3%	0,6%	0,6%	0,3%	0,4%	5.185
Natuurkunde	0,9%	4,1%	4,5%	1,3%	2,4%	30.001
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	3,2%	0,8%	0,6%	1,1%	1,9%	22.975
Nederlands	11,0%	10,7%	9,0%	10,1%	10,4%	128.017
O&O (Onderzoek & Ontwerpen)	0,0%	0,5%	0,7%	1,1%	0,4%	4.900
Praktische sectororientatie (PSO)	0,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%	3.547
Produceren, installeren en energie, vmbo profielvakken	0,2%				0,1%	1.041
Rekenen	2,3%	0,7%	0,2%	0,8%	1,3%	16.306
Scheikunde	0,3%	3,7%	3,8%	0,7%	1,9%	22.905
Spaans	0,1%	0,4%	0,7%	0,5%	0,3%	4.035
Sport, dienstverlening en veiligheid (SDV)	0,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%	3.350
Techniek	2,5%	0,6%	0,6%	2,0%	1,6%	19.992
Tekenen	0,9%	1,2%	1,3%	2,0%	1,2%	14.315
Uiterlijke verzorging	0,1%				0,1%	839
Verzorging	1,2%	0,1%	0,1%	0,2%	0,6%	7.556
Voertuigtechniek vmbo	0,4%			0,0%	0,2%	2.014
Wiskunde	9,9%	10,7%	11,5%	10,3%	10,5%	129.323
Zorg en welzijn, vmbo profielvakken	3,6%	0,1%	0,1%	0,6%	1,7%	21.268
Overige vakken, inclusief kleine vakken	4,4%	0,7%	1,2%	3,9%	2,9%	35.327
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
Lesuren	562.838	241.728	294.875	133.521		1.232.963

F Verdeling lesuren naar avo-vak en graadsector

In deze bijlage is het percentage lesuren avo-vakken weergegeven voor de verschillende onderwijstypen voor de eerste- en tweedegraadsector afzonderlijk (vergelijk Tabel 14 uit de hoofdtekst).

Tabel 53: Percentage gegeven lesuren per avo-vak naar onderwijstype (eerstegraads), 2015

	Havo	Vwo	Combinaties	Totaal
Aardrijkskunde	3,7%	3,2%	2,6%	3,4%
Beeldende vorming	0,5%	0,6%	2,7%	0,6%
Biologie	5,3%	5,2%	3,8%	5,2%
Duits	4,1%	5,1%	3,0%	4,6%
Economie	7,2%	5,2%	4,2%	6,0%
Engels	10,3%	9,0%	6,0%	9,5%
Frans	2,9%	4,0%	3,1%	3,5%
Geschiedenis (en staatsinrichting)	5,8%	4,4%	4,0%	5,0%
Godsdienst/levensbeschouwing	1,6%	1,3%	0,6%	1,4%
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	0,0%	5,3%	0,5%	2,8%
Lichamelijke opvoeding	5,7%	5,0%	6,2%	5,4%
Maatschappijleer	3,2%	1,9%	1,3%	2,4%
Muziek	0,5%	0,6%	4,4%	0,7%
Natuurkunde	4,1%	5,3%	2,9%	4,7%
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	0,1%	0,1%	1,0%	0,1%
Nederlands	11,3%	8,8%	5,8%	9,7%
Scheikunde	4,5%	5,4%	2,9%	4,9%
Techniek	0,0%	0,0%	0,3%	0,0%
Tekenen	0,6%	0,7%	1,4%	0,7%
Wiskunde	10,9%	12,9%	8,2%	11,8%
Resterende vakken	17,6%	16,1%	35,0%	17,5%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Lesuren	128.943	151.176	12.143	292.262

Tabel 54: Percentage gegeven lesuren per avo-vak naar onderwijstype (tweedegraads), 2015

	Vmbo	Havo	Vwo	Combinaties	Totaal
Aardrijkskunde	2,3%	5,9%	5,7%	5,1%	3,6%
Beeldende vorming	1,3%	2,1%	1,8%	2,3%	1,6%
Biologie	4,7%	4,1%	4,1%	4,5%	4,5%
Duits	3,4%	7,4%	6,1%	3,4%	4,3%
Economie	4,1%	2,8%	1,9%	0,7%	3,2%
Engels	9,2%	9,2%	9,2%	9,1%	9,2%
Frans	1,4%	7,8%	7,4%	7,1%	3,8%
Geschiedenis (en staatsinrichting)	2,5%	6,2%	5,9%	5,1%	3,8%

	Vmbo	Havo	Vwo	Combinaties	Totaal
Godsdienst/levensbeschouwing	1,2%	2,1%	1,7%	1,9%	1,5%
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	0,0%	0,0%	5,2%	0,4%	0,8%
Lichamelijke opvoeding	7,3%	7,2%	7,1%	8,8%	7,5%
Maatschappijleer	2,2%	0,1%	0,1%	0,1%	1,3%
Muziek	0,9%	2,3%	2,3%	3,0%	1,5%
Natuurkunde	0,9%	4,2%	3,6%	1,1%	1,7%
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	3,2%	1,5%	1,2%	1,1%	2,4%
Nederlands	11,0%	10,0%	9,3%	10,6%	10,6%
Scheikunde	0,3%	2,7%	2,2%	0,5%	0,9%
Techniek	2,5%	1,2%	1,2%	2,1%	2,1%
Tekenen	0,9%	1,8%	1,9%	2,0%	1,3%
Wiskunde	9,9%	10,6%	10,0%	10,5%	10,1%
Resterende vakken	30,7%	10,8%	12,1%	20,5%	24,2%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Lessuren	562.838	112.785	143.699	121.378	940.701

G Verdeling lesuren naar leeftijd en graadsector

De tabellen in deze bijlage betreffen een opsplitsing van Figuur 14 uit de hoofdtekst (en Tabel 37 uit Bijlage A) naar graadsector. Te zien is dat in het eerstegraadsgebied vaker sprake is van ouderen en in het tweedegraadsgebied vaker sprake is van jongeren. Het vak Duits in het eerstegraadsgebied wordt bijvoorbeeld slechts in 11,2% van de lesuren door de groep onder 35 jaar gegeven.

Tabel 55: Verdeling lesuren naar leeftijdscategorie per avo-vak (eerstegraads), 2015

	-35	35-45	45-55	55+	Totaal	Lesuren
Aardrijkskunde	24,6%	27,3%	19,1%	28,9%	100,0%	9.899
Beeldende vorming	16,4%	26,9%	23,3%	33,4%	100,0%	1.871
Biologie	26,2%	24,7%	23,2%	25,9%	100,0%	15.171
Duits	11,2%	22,4%	27,3%	39,0%	100,0%	13.378
Economie	25,3%	20,5%	24,1%	30,0%	100,0%	17.532
Engels	24,2%	22,5%	23,5%	29,8%	100,0%	27.645
Frans	13,4%	22,0%	35,2%	29,5%	100,0%	10.179
Geschiedenis (en staatsinrichting)	21,6%	27,7%	21,3%	29,4%	100,0%	14.674
Godsdienst/levensbeschouwing	21,0%	17,8%	27,8%	33,5%	100,0%	4.090
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	23,3%	21,6%	28,9%	26,1%	100,0%	8.061
Lichamelijke opvoeding	38,2%	27,5%	18,6%	15,7%	100,0%	15.695
Maatschappijleer	37,4%	20,8%	16,8%	25,0%	100,0%	7.145
Muziek	18,8%	19,9%	27,1%	34,2%	100,0%	2.184
Natuurkunde	18,9%	23,1%	26,4%	31,6%	100,0%	13.702
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	14,4%	28,4%	47,6%	9,6%	100,0%	300
Nederlands	23,9%	19,6%	22,8%	33,7%	100,0%	28.447
Scheikunde	19,3%	24,1%	30,6%	26,0%	100,0%	14.244
Techniek	14,7%	12,5%	52,4%	20,4%	100,0%	71
Tekenen	15,7%	23,4%	26,2%	34,7%	100,0%	2.073
Wiskunde	15,3%	20,2%	29,2%	35,2%	100,0%	34.504
Resterende vakken	22,3%	23,6%	25,9%	28,2%	100,0%	51.258
Totaal	22,2%	22,8%	25,2%	29,7%	100,0%	
Lesuren	64.951	66.607	73.659	86.905		292.120

Tabel 56: Verdeling lesuren naar leeftijdscategorie per avo-vak (tweedegraads), 2015

	-35	35-45	45-55	55+	Totaal	Lesuren
Aardrijkskunde	37,9%	23,6%	17,2%	21,4%	100,0%	34.089
Beeldende vorming	27,0%	26,8%	22,6%	23,5%	100,0%	15.071
Biologie	35,4%	22,3%	20,5%	21,8%	100,0%	42.615
Duits	23,1%	24,4%	25,3%	27,3%	100,0%	39.998
Economie	37,9%	18,6%	21,8%	21,7%	100,0%	29.786
Engels	35,9%	23,5%	21,4%	19,3%	100,0%	86.469
Frans	23,4%	25,5%	28,4%	22,7%	100,0%	36.072
Geschiedenis (en staatsinrichting)	40,3%	24,1%	17,6%	18,0%	100,0%	35.555
Godsdienst/levensbeschouwing	32,1%	18,5%	21,8%	27,7%	100,0%	13.761

	-35	35-45	45-55	55+	Totaal	Lessuren
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	35,1%	19,2%	25,0%	20,8%	100,0%	7.984
Lichamelijke opvoeding	50,4%	25,6%	12,7%	11,3%	100,0%	70.217
Maatschappijleer	44,9%	21,5%	16,0%	17,7%	100,0%	12.537
Muziek	30,5%	18,6%	25,3%	25,6%	100,0%	14.539
Natuurkunde	30,1%	21,6%	24,6%	23,7%	100,0%	16.256
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	28,8%	22,7%	25,4%	23,0%	100,0%	22.656
Nederlands	30,9%	18,4%	22,1%	28,6%	100,0%	99.469
Scheikunde	30,4%	22,5%	25,5%	21,6%	100,0%	8.635
Techniek	13,6%	17,3%	29,5%	39,5%	100,0%	19.921
Tekenen	22,4%	25,6%	21,9%	30,0%	100,0%	12.240
Wiskunde	28,1%	21,1%	25,5%	25,3%	100,0%	94.630
Resterende vakken	30,9%	22,0%	23,8%	23,2%	100,0%	227.279
Totaal	32,6%	22,1%	22,3%	23,0%	100,0%	
Lessuren	306.199	207.906	209.968	215.706		939.779

H Overige vakken

In het onderstaande is een alfabetische opsomming gegeven van de door scholen gegeven omschrijvingen bij het vak Overige vakken, waarbij we ons beperken tot omschrijvingen die door meer dan één school zijn opgegeven (indien we deze restrictie zouden laten vallen zou deze lijst ongeveer acht pagina's lang zijn):

academische vaardigheden, atelier, beroepenoriëntatie, beroepsgerichte vakken, beta, beta oriëntatie, bloemschikken, bw, combinatie van vakken / meerdere vakken / diverse vakken, computervaardigheden, debatteren, denklessen, design, design en innovation, dierhouderij, differentiatie, discovery, ehbo, entreprenasium, europese en internationale oriëntatie, expressie, general prospectives, gezondheidskunde, global learning, global perspectives, haco, havisten competent, humanities, ict, individuals en societies, informatie en communicatie, informatie technologie, informatiekunde, international business, internationalisering, intersectoraal, intersectoraal dienstverlening en commercie, ittl- informatie technologie voor de theoretische leerweg, jong ondernemen, kanjertraining, lassen, leergebied communicatie, leerplein, leren leren, lifestyle / leefstijl, loopbaanoriëntatie, maatwerk, masterclass, media, mediawijsheid, mens en dienstverlening, mens en maatschappij(lerer), mens en natuur, mens en omgeving, mens en techniek, mens in ontwikkeling, moderne media, moderne vreemde taal, module, multimedia, natuur en gezondheid, nieuwe media, nieuws begrip, omgangskunde, ondernemen, paard lessen, periode-onderwijs, persoonlijke ontwikkeling, persoonlijke en maatschappelijke vorming, plusles, plusvak, podiumtechniek, podiumkunsten, praktijk, praktijkleren, praktijkvak, praktische sectororiëntatie, prestaties, profieluren, profielwerkstuk, project, projectonderwijs, projecturen, psychologie, rekenen en taal, retorica, robotica, rots en water / rock and water, science, science theorie, sectororiëntatie, sectorwerkstuk, skills, social studies, sociale vaardigheid(straining), stage, stage beroepsgericht vak, stagebegeleiding, sterrenkunde, studievaardigheden, studium generale, study skills, talen, talent, talent in zicht, talent ontwikkeling, talentlessen, talentontwikkeling, talentstroom, techna, techniek, technologie / technology, technologie economie, technologie en commercie, technologie en toepassing, thema, themales, theory of knowledge, toerusting en vorming, topklas, typen, vaardighedeneducatie, vaktheorie, vap, veiligheidscertificaat, verbreding, verdieping, vwo plus, wereldoriëntatie, wetenschap(pen) / wetenschappelijk onderwijs / wetenschapsles, wetenschapsoriëntatie, wetenschapsoriëntatie Nederland, workshop.

I Functie en aard dienstverband

Door koppeling met personeelsinformatie aangeleverd door DUO, waar nodig aangevuld door informatie van de scholen, kan de functie van degene die de les geeft worden vastgesteld. Helaas leidt dit in IPTO-2015 tot 15,4% van de gevallen tot de situatie 'onbekend'. Aan Tabel 57 is zichtbaar dat dit het voor het restant van de lessen vrijwel altijd om de functie 'leraar' gaat. In de eerstegraadsector is dit relatief iets vaker het geval dan in de tweedegraadsector (maar hier zijn ook minder gevallen 'onbekend'). De overige categorieën zijn relatief klein. Omdat veruit de meeste lessen door onderwijzend personeel worden gegeven, wordt in het rapport geen onderscheid gemaakt naar functie. De tabellen hebben dus betrekking op al de in Tabel 57 genoemde functies samen. Voor leerlingen zijn immers de gegeven lessen van belang, ongeacht de functie van de persoon die lesgeeft.

Tabel 57: Gegeven lessen: Verdeling naar functie (totaal en eerste- en tweedegraads apart), 2015

	Eerstegraads les	Tweedegraads les	Totaal
Onbekend	13,6%	15,9%	15,4%
Directie	0,3%	0,2%	0,2%
Onderwijzend personeel	85,0%	81,5%	82,3%
Leraar in opleiding	0,1%	0,4%	0,3%
Onderwijsassistent	0,0%	0,0%	0,0%
Stagiaire	0,0%	0,1%	0,1%
Onderwijs Ondersteunend Personeel	0,4%	1,1%	1,0%
Uitzendkracht/gedetacheerde	0,2%	0,3%	0,3%
Ondersteunend en Beheer Personeel	0,4%	0,4%	0,4%
Overig	0,0%	0,1%	0,0%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%
Lessuren	292.262	940.701	1.232.963

In Tabel 58 zijn de gegeven lessen naar de aard van het dienstverband opgesplitst. Uit de tabel blijkt dat (voor zover bekend) vrijwel alle lessen door zogeheten regulier personeel worden gegeven. In een beperkt deel van de gevallen is sprake van vervanging. Dit is niet verwonderlijk omdat scholen gevraagd wordt het zogeheten basisrooster (niet het dagrooster waarin korttijdelijke vervanging door ziekte is opgenomen) aan te leveren voor IPTO. Om dezelfde redenen als in de voorgaande tabel is ook hier in een deel van de gevallen sprake van een overig of onbekend dienstverband. Omdat de categorie regulier dienstverband veruit het grootste is, hebben we er voor gekozen om in dit rapport ook geen opsplitsing te maken naar de aard van het dienstverband.

Tabel 58: Gegeven lessen naar aard van het dienstverband, 2015

	Eerstegraads les	Tweedegraads les	Totaal
Regulier	85,4%	82,3%	83,0%
Vervanging	0,6%	1,2%	1,1%
Onbekend, overig dienstverband	13,9%	16,5%	15,9%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%
Lessuren	292.262	940.701	1.232.963